

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inqquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Dispvt. XIX. De propositionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

platio, restrictio, distractio, alienatio, diminutio; remorio, & appellatio. Quarum omnium explicatio eò tendit, ut innotescat, quo sensu vnuquisque terminus, præsertim communis accipiat. Hoc tamen sufficenter ex circumstantiis innotescit, quin opus sit tot vocabulis, torque regalis sub eis contentis audientis, siue legentis mentem obruere. Ob id eas omitto apud summulistas videndas.

DISPUTATIO XIX.

De propositionibus.

PROPOSITIONES tum obiectiuæ, tum formales, & que tum mentales, tum vocales, aut ore prolatæ, aut scriptæ, que veluti materia sunt, vñæque que suo modo, ex quâ omnis scientia humana compingitur, materia sunt etiam non ex quâ, sed circa quam disputatio præsens veratur.

QUÆSTIO PRIMA.

Quid sit propositio;
& quotuplex.

Propositio (quam aliqui enunciationem appellant) ex Aristot. libr. primo, Periberm. capit. quarto, sic definiti solet: *Est oratio, in quâ verum, vel falsum est.* Tum ex eodem libr. primo, Prior. capit. primo, *Est oratio aliquid affirmans, vel negans.* Melius tamen alij, ut fugiant in definiendo disunctionem distinguente potius species definiti, ipsumve in illas diuidentem, quâm explicantem ipsius naturam talibus species communem, ita definiunt: *Est oratio enuntians aliquid de aliquo, id est, suadens aliquid de aliquo, siue alicuius de aliquo sussiua ex suo proprio modo tendendi.* Hoc namque, & omni propositioni est communis, & eam sufficenter discriminat ab omni non propositione. Ex quibus definitiōnibus (quarum prima descriptiua, secunda autem, & tertia quiditatua censentur, vñæque suo modo) satis superque appetet, quid sit propositio formalis, vocalis, & scripta, aut etiam mentalis. Propositione autem obiectiuæ aliud non est ab obiecto propositionis formalis.

3. Iam vero propositio, formalis sumpta uniuersè primò diuiditur in affirmatiuam, quæ affirmando ponit aliquid in rebus, ut *Petrus currit*; & negatiuam, quæ removet aliquid negando, ut *Petrus non legit*. Quarum vñæque rursus, aut erit vera, si sit conformis suo obiecto, aut erit falsa, si sit disformis, iuxta dicta latè de veritate, & falsitate propositionum, tum formalium, tum obiectiuarum *supra disputationem tertiam*. Quæ ad rem videnda. Propositionum quippe obiectiuarum alia vera sunt veris for-

inalibus correspondentes; alia falsæ correspondentes falsis formalibus: sicut etiam alia sunt positivæ correspondentes formalibus affirmatiuis, alia negatiuæ correspondentes negatiuis formalibus.

Deinde, propositio formalis sumpta etiam vñiuersè in absolutam, seu categoricam, & conditionatam, seu hypotheticam est diuidenda. Prima est, quæ abolutè enuntiat aliquid de aliquo, ut *Petrus currit*: *Petrus non legit*. Secunda, quæ sub aliquâ conditione, siue sub aliquâ factâ hypothesi enuncia aliquid de aliquo, ut, si *Petrus curret, moueretur*: si *Petrus non videret, non legeret*. Vtraque autem rursus in simplicem, & complexam diuidenda venit. Simplicem dico, quæ ex pluribus propositionibus non est composta, ut cernitur in exemplis positis. Complexam autem appello, quæ ex pluribus propositionibus composta est, ut cernitur in his: *Petrus currit, & Ioannes ambulat*: si *Petrus curret, Petrus moueretur, & Ioannes cerneret*. Complexa vero propositio rursus diuiditur à Logicis in copulatiuam, causalem, & rationalem. In multisque alias aquæli rure diuidi posse, atque etiam in mixtas ex illis, combinatione facta. Copulatiua est, quæ plures propositiones, seu categoricas, seu hypotheticas coniungit per particulam &, aut aequivalentem, ut in exemplis positis. Disjunctiuæ, quæ plures pariter distinguunt mediæ particulâ vel, aut simili, ut *Petrus currit, vel Ioannes legit*: si *Petrus curret, Ioannes gaudet, vel non gauderet*. Causalis est, quæ mediæ particulâ quia, vel aequivalente indicat, obiectum vnius propositionis esse causam obiecti alterius, idque, vel categoricæ, vel hypotheticæ, ut: *Quia Petrus currit, mouetur*: si *Petrus curret, quia curret, moueretur*. Rationalis denique est, quæ mediæ particulâ ergo, vel simili indicat obiectum vnius propositionis sequi ex obiecto alterius; id tamen solum euenit categoricæ, ut, *Petrus currit: ergo mouetur*. Aliæ autem innominatae diuersæ à prædictis huiusmodi sunt: *Dum Petrus legit, Ioannes audiit*: *Quamdiu Petrus laborat, Ioannes quiescit*: *Vbi est magister; ibi est discipulus*: sicut *vns ambulat, ita, & alter*; Et similes. Adde, hypotheticam propositionem trifariam posse esse complexam; idque, vel copulatiuæ, vel disjunctiuæ, vel causaliæ, vel mixtæ. Primo, ex parte conditionantium, ut in exemplis *supra* positis. Secundo, ex parte conditionantium. Tertiò, ex parte viriæque. Quòd hypotheticatum complexarum plurimæ alia species pullulan.

Scio: Logicos communiter aliter diuidere propositionem in categoricam, & hypotheticam. Eam enim solam categoricam dicunt, quam nos categoricam simplicem appellauiimus: sub hypotheticâ autem comprehendunt tum dictam à nobis simplicem hypotheticam; tum quatuor complexas *supra* relatas coalescentes ex categoricis, copulatiuam scilicet, disjunctiuam, causalem, rationalem. Aliarum autem complexarum mentionem non faciunt. Cæterum diuisio ni à nobis factæ prorsus videtur standom: quia Logici in sū peccant dupliciter. Primo: quia vocabulo *hypotheticæ* abutuntur, vpoie, quod solum dicitur proprie de conditionata; sedis de reliquis. Secundo: quia diminutè procedunt,

cum

Disp. XIX. De propositionibus. Quæst. I. III

tum tot species propositionis complexæ com-
memoratas à nobis penitus prætermittant. In quod
peccatum non semel incidunt, cùm alias præterea
prætermittant propositionum diuisiones.

6 Etenim propositionis conditionata, sive hypothetica proprie dicta aliter diuidenda venit in
causalē, illatiuam, & purē coniunctiūam, prout
suprà disp. 2. quæst. secunda, diuis. 6. tactum est.
Purē coniunctiūam dicitur, quā enunciatur conditionatum, vt coniunctūm cum conditione posita in hypothesi, sive, prout illi subest, vt
sic, præscindendo ab omni huius in illud cum
influxu, tum connexione. Causalē autem ap-
pellatur, quā enunciatur conditionatum, vt
subest conditioni posita in hypothesi innuen-
do tacitē conditionem in conditionatum aliquem
influxum habere sub hypothesi data. Illatiuam
denique vocatur, quā enunciatur conditionatum
vt subest conditioni posita in hypothesi,
innuendo etiam tacitē conditionem cum
conditionato sub hypothesi data connexionem
aliquam habere. Vnde patet prīmō, omnem
propositionem conditionatam sensum coniunctiūam
eumque præcipuum, & expressum habere. Causalē vero supra illum tacitē ad-
dere sensum causalē. Pariterque illatiua sensum illatiuum. Secundo patet, conditionalem
purē coniunctiūam veram esse, eo ipso, quod
verē sit conditionatum ex hypothesi conditionis,
vt planē potest, etiam conditio neque in-
fluit in conditionatum, neque cum eo conne-
xa sit. Causalē tamen, vt vera sit, duorequirit:
&, quod vera sit conditionatum ex hypothesi conditionis, & quod conditio in illud
influit aliquo modo conduendo ad illius esse:
Pariterque illatiua duo ad suam veritatem re-
quirit: Et, quod vera sit conditionatum ex
hypothesi conditionis, &c, quod conditio cum
illo ita connexa sit, vt sine illo esse non pos-
sit. De hāc tamen diuisione plura dicemus
alias in tractat. de Scientiā Dei. Postò, con-
ditionalis illatiua, vt potè, que assimilatur dis-
cursui, tot modis diuidenda venit, quorū ipse
discursus, cuius differentiæ innumeræ prope-
modum sunt, vt constat ex diuisionibus eius
factis ibidem diuisione septima, faciendisque in-
tra disputatione vigesima. Qualiter etiam est
diuisibilis propositionis complexa rationalis, quæ
argumentatio, sive discursus formalis est.

7 Proposition autem categorica simplex com-
munitur diuiditur à Logicis in vniuersalem,
particularem, indefinitam, & singularem. Vni-
uersalis dicitur, cuius subiectum est commune
signo vniuersali, sive distributio affectum,
vt: *Omnis homo ambulat: Nullus homo legit.*
Particularis, cuius subiectum est commune signo
particulari, seu vago affectum, vt: *Quidam
homo currit: Aliquis homo non legit.* In-
definita, cuius subiectum est commune nullo
signo affectum, vt: *Homo est animal: Homo
non legit.* Singularis, cuius subiectum est
singulare, vt: *Socrates dicit, vel commune
pronomine demonstratio affectum, vt: Hic
homo non loquitur.* Quibus addi possit col-
lectiua, cuius subiectum commune copulat, sive
collectiūe supponit, *Omnis Apostoli sunt
duodecim.* Hāc tamen ad singularem reducitur:
quia de singulari quodam aggregato sumpto in-
diuisiū, & determinatē prædicat aliquid. Ad-
denda etiam forrāe alicui videbitur proposicio

Pharus Scientiarum, Tom. II.

de subiecto confuso confusione indeterminatio-
nis ex parte rei, vt: *Aliquis oculus est necessarius
ad videndum, iuxta dicta disputatione decima
octaua, quæstione tertia, sed hæc inter categori-
cas simplices censenda non est: quia æquivalen-
ter est complexus ex duabus, aut pluribus hypothetis,
quibus de singulis extremitatibus subiecti
dissuntur, seu vagi determinare dicitur prædicatum
sub conditione defectus aliorum. Hōs pacto;*
*Dexter oculus est necessarius ad videndum, si non
sit sinistru; & sinistru, si non dexter, prout con-
stat ex doctrinā traditā suprà disputatione deci-
ma, quæstione secunda. Proposition autem in-
definita talis non est, neque esse potest re vera
& quoad sensum, iuxta doctrinam traditam suprà
disputatione secunda, quæstione secunda. diuis.*
*decima, & quæstione tertia, consoluta quarto; at-
que etiam iuxta dicta de termino indefinito dispu-
tati. decima octaua, quæstione secunda, diuis. quin-
ta. Quocirca, dicitur à Logicis, quando est in
materiæ necessariâ, aut remotâ, æquivalere uni-
uersali; Particulari autem, quando est in materiæ
contingente. Vnde, solum venit dicenda inde-
finita, vel quia ex modo significandi est indiffe-
rens, vt pro vna, vel pro altera usurpetur; vel
quia pro subiecto habet terminum ex præcio
suo modo significandi indefinitum, prout dispu-
t. 18. quæst. 2. diuis. 5. explicuimus. Ex qui-
bus concluditur, omnem propositionem simpli-
cem categoricam ad vniuersalem, particularem,
& singularem reuocari. In qua etiam membra
venit pariter diuidenda simplex propositionis hypo-
thetica. Appello autem temporeque appellabo
deinceps, vt Logicis motem geram, particularem,
quæ de subiecto vago est, tametsi a potiori iure
vaga dicenda esset.*

Vnaquæque tamen harum trium in plura in-
super membris diuidenda est, quicquid Logici præ-
termiscent. Quia vnaquæque aut potest esse de
predicato singulari, aut de predicato communi.
Quod si de communi, aut affecto signo distributi-
uō, coque, vel affirmatio, vt, *omnis*, aut signo
particulari, seu vago, vt *aliquis*, aut nullo: atque
ita vnaquæque trium quinque sub se complecti-
tur, suntque proinde omnes 15. quatum quilibet,
aut affirmativa, aut negativa potest esse, quo sunt
30. Quod si quilibet rursus diuidas in haben-
tem & non habentem negationem præpositam,
erunt omnes 60. Cæterum, quia ex his pleræque
sunt aliis æquivalentes, ad 18. omnino inter se non
æquivalentes sunt reducenda. Nempe ad vniuersalem,
particularem, & singularem affirmativas, & negati-
væ, easque aut de predicato communi, nullo si-
gno immediatè affecto, vt: *Omnis homo est animal:*
Nullus homo est animal: Aliquis homo est animal:
Aliquis homo non est animal: Socrates est animal:
*Socrates non est animal: Aucte predicato communi si-
gno vniuersali *Omnis* immediatè affecto, vt: *Omnis
homo est omne animal: Nullus homo est omne animal:*
*Aliquis homo est omne animal: Aliquis homo non
est omne animal: Socrates est omne animal: Socrates
non est omne animal.* Aut de predicato singulari, quæ
libet terminus cuius singularis, aut communis
signo demonstratio affectus, vt: *Omnis homo est
hoc animal: Nullus homo est hoc animal: Aliquis ho-
mo est hoc animal: Aliquis homo non est hoc animal:*
Socrates est hoc animal: Socrates non est hoc animal. Imprimis namque nullæ harum 18. sunt æquiva-
lentes inter se, ut eas considerantij manifeste appa-
rebit. Deinde reliquarum quilibet alicui ca-*

K 2 cum

rom aequivalere facile ostenditur. Nam iuxta doctrinam certam tradendam *quæstione secunda*, quælibet ex 30. de negatione prævià superaddita per ipsam negationem sit aequivalens sua contradictria, quæ est vna ex aliis 30. ut constat ex adæquatione combinationis. ac diuisionis factæ. Atque idèo 30. de negatione prævià superadditâ reiciuntur. Ex reliquis autem 30. quæ super sunt, sex habentes prædicatum commune affectum immediate signo particulari *Aliquis*, alii sex aequivalent, quæ habent prædicatum commune nullo signo affectum: quia quæ præcedunt prædicatum commune, pro eisdem, & eodem modo faciunt illud supponi, sive illud signo particulari *Aliquis*, sive nullo sit immediate affectum. Ex aliis autem sex de prædicto communi signo vniuersali *Nullus* immediate affecto, tres affirmatiæ negatiæ sibi correspondentes de prædicato communi nullo signo immediate affecto aequivalent: quia esse nullum animal e. g. & non esse animal in idem recidit, ut constat. Tres autem negatiæ affirmatiæ sibi correspondentes de prædicato communi nullo signo immediate affecto aequivalent: quia in idem etiam recidit non esse nullum animal, & esse aliquid animal, ut etiam constat. *Esse autem aliquod animal*, & *esse animal* in idem etiam recidunt, iuxta dicta. Reicteis igitur istis 12. supersunt 18. commoratae.

¶ Porro Logici compendij gratiâ vniuersalem affirmatiæ, & negatiæ, particularèque affirmatiæ, & negatiæ de prædicato communi nullo signo immediate affecto quibusdam litteris designant, atque notificant Primum scilicet litera A, secundam E, tertiam I, quartam O, iuxta vulgares illos versiculos: *Afficit A, negat E, sunt vniuersaliter ambo. Afficit I, negat O, sunt particulariter ambo.* Quo codem pæsto nos illas deinceps designabimus, addemusque pro singulari affirmatiæ de simili prædicato litteram V. & quia pro negatiæ deest vocalis, cadem V. cum litterâ n. postposita distinctionis gratiâ subseruet hoc modo Vn. sex autem sequentes de prædicato communi affecto immediate signo distributio *omnis*, per easdem vocales, eodemque ordine designabimus adiecta ante singulas litteras d. Relique autem sex de prædicato singulari per easdem vocales, & eodem ordine adiecta ante singulas litteras t; atque ita pro 18. propositionibus, quo ordine numero octavo, sunt recentissæ, hæc 18. signa compendij causâ ponentur à nobis semper deinceps. A. E. I. O. V. Vn. dA. dE. dI. dO. dV. dVn. tA. tE. tI. tO. tV. tVn. Et hæc de categoricis simplicibus possibilibus inter se non aequivalentibus. Totidem autem omnino sunt possibles simplices hypotheticae ipsis correspondentes: quia quidquid affirmatur, aut negatur de quolibet absolute, id ipsum de codem potest affirmari, aut negari sub aliqua conditione, sive sub aliqua factâ hypothesis. Vnde, cum opus fuerit signis aliquibus eas significare per eadem signa categoricarum, quibus correspondent anteposita singulis littera H, quæ hypothesis denotet, significabuntur.

¶ Et quoniam propositiones complexæ ex simplicibus componuntur, conficitur, tot esse propositiones complexas intra vnum-

quodque earum genus, quæ sunt possibilis collectiones, sive combinations propositionum simplicium numeratarum. Vnde ex 18. categoricis 262. 125, copulatæ componi possunt, totidemque disiunctiæ, &c. quia ex 18. vñitatis tot collectiones diversæ confici possunt, iuxta regulas combinationum tradendas *disputatione vñgesima nona*, totidemque copulatæ, & totidem disiunctiæ, &c. confici possunt ex 18. hypotheticis. Ex mixtione autem vñtrarumque, nimirum ex 36. penè innumerabilis multitudo complexarum intra vnumquodque earum genus surgit, ut in tabulis tradendis *locu citato* videntur poterit. Quid si ipsorum insuper generum complexarum mixtio efficiatur? Et hæc quidem loquendo de combinationibus absque positione, & repetitione. Si namque prædicta 18. propositiones cum positione, repetitioneque combinantur, longissime maiores numeri complexarum ex eis possibilis reflubunt. Ino, si absque termino repetitiones fiant, infinita erit earum multitudo possibilis, iuxta dicendum 9. 4.

Diuiditur præterea propositio sumpta vñversè in necessariam, contingentem, & impossibile penes necessitatem, contingentiam, & impossibilitatem obiecti, sive obiectiæ, veritatis lenuntiæ per illam; atque in plures hinc diuisiones subire potest, penes diuisiones, quas subiungit obiectum necessarium, contingens, & impossibile, sive obiecta vñtas necessaria, contingens, & impossibilis. De quibus supra *quæstione undecima*. Et quoniam obiectum propositionis materia, circa quam illa versatur, dicitur esse, idèo quando obiectum est necessarium, propositio dicitur esse in materia, seu de materia necessaria: In contingentia autem, seu de contingentia, quando obiectum est contingentis. In remota autem, seu de remota, quando obiectum est impossibile.

Amplius diuiditur propositio sumpta vñversè, in essentialiæ, in quâ prædicatum est de essentiâ subiecti: & accidentialiæ, in quâ prædicatum accidentiale subiecto est, sive ipsi aliquid adiiciens. Quarum vnaquaque in multis rursus species diuidi potest, iuxta diuisiones prædicatorum essentialium, & accidentalium factas supra *disputatione decimæseptima* quæ ad rem videnda.

Diuidi etiam solet propositio in directam, & indirectam. Prima dicitur, quæ prædicatum actum, sive eius concretum de subiecto, ut *Petrus currit*: *Petrus est currens*, aut pariem de toto, ut: *Homo est animal*: *Homo est corporeus*. Indirecta vero, quæ vice versâ prædicat subiectum de concreto, aut totum de parte, ut *currens est Petrus*: *Animal est homo*: *Corporatus est homo*. Cuius nomenclatura ratio est: quia primus modus iudicandi nobis connaturalis; secundus quasi præternaturalis est. Mitem aliam diuisionem propositionis, quâ aliquam diuidunt in identicam, & formalem: quia hæc diuisione potius sensuum, in quibus propositiones sumi possunt, quam ipsarum propositionum diuisione est. De quâ nos satis diximus supra *disputatione secunda*, *quæstione quarta*, confess. 4.

Denique

14 Denique, propositione simplex in modalem, & non modalem, quam de *inesse* vocant, diuidi solet. Modalis est, que præ se fere modum, quo predicarum subiecto conuenit, ipsive inest, aut non inest, vt: *Petrus necessario est homo*: *Ioannes possibiliter currit*: *Paulus contingenter non loquitur*. De *inesse* autem est, quæ nullum huiusmodi modum præ se fere; sed dumtaxat enuntiat prædicatum *inesse*, aut non *inesse* subiecto, vt: *Petrus est homo*: *Ioannes currit*: *Paulus non loquitur*. Sunt autem apud logicos celebres quatuor modi constituentes propositiones, quas speciatim vocant modales, de quibusque speciatim discuntur, ob idque modi dialectici dici solent, qui quidem, aut per hæc adverbia *possibiliter*, *impossibiliter*, *necessario*, *contingenter*; aut per hæc nomina *possibile*, *impossibile*, *necessæ* *contingens* significari solent. Potest enim quivis eorum componere propositionem modalem aut adverbialiter, quo casu est syncategorema prædicati, vt: *Petrus possibiliter loquens*: *Paulus necessario est homo*, &c. aut nominaliter, quo casu, aut potest ponit ex parte subiecti, vt: *Possibile est Petrum loqui*: *Necessæ est Paulum esse hominem*; aut ex parte prædicati, vt: *Petrum loqui est possibile*: *Paulum esse hominem est necessæ*. Oratio autem infinitiu, ex quâ, & ex modo coalescit propositione modalis, dictum nuncupatur, compositaque subinde ex modo, & dicto dicitur esse; atque ita vnaquaque quatuor propositionum modalium ex quatuor prædicis modis, sumptis nominaliter, resultantim, in quatuor membra penes affirmationem, & negationem diuidenda venit. Potest enī in ea aut affirmari modus, & dictum, vt: *Possibile est Petrum loqui*; aut negari modus, & dictum, vt: *Non est possibile Petrum non loqui*; aut affirmari modus, & negari dictum, vt: *Gessibile est Petrum non loqui*; aut negari modus, & affirmari dictum, vt: *Non est possibile Petrum loqui*. Proindeque, ex hac diuisione sexdecim modales resultant. Quarum quilibet rursus in alias quatuor diuidi solet, quo crescent usque ad 64. quatenus quilibet potest habere dictum aut vniuersale, aut particulare, aut indeterminatum, aut singulare, iuxta similem diuisionem propositionis simplicis categoriæ, qua fieri solet à Logicis, vt vidimus *numer. septim*. Iuxta diuisionem verò eiusdem factam à nobis *numer. octauo*, quilibet ex dictis sexdecim modalibus de dicto affirmato in nouem alias diuidenda venit, & in rotidem quilibet de dicto negato: quia propositiones simplices categoriæ à nobis ibi numeratae 18 sunt, 9 affirmatiue, & 9. negatiue.

15 Cæterum: quia quilibet prædictorum modorum de obiecto cuiusvis propositionis categoriæ, sive hypotheticae, sive simplicis, sive composita enuntiabile est, cuiuslibet eorum modalis in tot præterea membra diuidi potest, quo sunt propositiones possibles non modales, iuxta omnes earum diuisiones hætenus factas: quo in immensum penè augerit eiusmodi modalium numerus. Itaque, modalis cuiuslibet prædictorum modorum aut potest esse de dicto categorico, aut de hypothetico, aut de simplici, aut de complexo, aut de copulativo, aut disjunctivo, aut de causali, &c. eoque tot subeunte differentias, quæ sunt eiusmodi propositionum non modalium species, sive membra di-

uersa, facto discursu per omnes diuisiones eorum, huc usque datas. Adde, ex modalibus, aut solis, aut mixtis cum non modalibus omni carum combinatione facta, innumeræ alias propositiones complexas coalescere posse. Aduerto autem hæc, claritatis gratiâ, etiæ propositiones non modales, ut conditinctæ à modalibus appellantur de *inesse*; Quoties tamen de quouis propositionum genere absolute, & sine addito *modalis* fit sermo, hunc semper de non modali venire intelligendum.

16 Omnes autem diuisiones, quas hætenus fecimus circa propositionem formalē vniuersè sumptam, circa obiectuam partem fieri possunt, factaque sunt: quia vnaquæque propositione obiectuam candem ac formalis, quam terminat, participat nomenclaturam.

Vrum verò prædictarum diuisionum membra diuidentia omnia, vel aliqua specie diuersa sint inter se, quod à multis hic controvèrtitur. Ego vno verbo resoluo dicens; eas omnes propositiones, quæ ex modo tendendi in sua obiecta intrinsecè sunt inter se dissimiles, intrinsecè quoque esse inter se specie diuersas; ex diuersitate tamen obiectorum præcise intrinsecam diuersitatem nequaquam fortiri, iuxta doctrinam vniuersalem de similitudine, ac dissimilitudine actuum traditam disputat. *decimæ sexta*, Propositiones quippe ex conceptu suo quidam actus sunt ad sua obiecta terminati, ut est notum.

17 Aduerto ad extremum huius quæstionis, 18 materiam propositionis dici ab aliquibus subiectum, & prædicatum eius; formam autem vniuersque copulam. Aliqui verò solum subiectum dicunt materiam, & prædicatum formam. Qui aptius mihi videntur loqui, maximè, cum verbum, quod alij copulam appellant, aut unicum, aut potissimum prædicatum sit. Ratio autem huius loquitionis est: quia subiectum, & prædicatum ita se videntur habere in logicis, sicut se habent in Physicis subiectum, & forma. Hæc verò dicta sunt de materia ex quâ. Materiam enim circa quam propositiones formalis esse propositionem obiectuam nemini dubium est.

Iam verò quantitas propositionis ea dicitur, quæ eam ad plura extendit obiecta, vel ad pauciora restringit; faciendo videlicet eam aut vniuersalem, aut particularem, aut singularem. Qualitas autem propositionis dicitur veritas, aut falsitas eius. Vrum autem affirmatio, aut negatio, à quâ propositione est aut affirmativa, aut negativa, qualitas propositionis, aut potius differentia essentialis eius dicenda sit, controuersum est inter Logicos, quibusdam alterentibus primum, quibusdam verò secundum. Quicquidem sentiunt, & loquuntur.

QVÆSTIO II.

Qua ratione propositiones simplices categoricae
oppositæ inter se sint, aut connexe,
aut æquivalentes.

19 **Q**uid sit, & quotuplex oppositio; quid item, & quotuplex connexio rerum *supra disp. 14.* expositum est. Supposita autem tota doctrina tradidit *ibi*, quæ ad rem recognoscenda est, Præterea est supponendum. Primi: propositiones formales bisariorum posse dici inter se oppositas, aut inter se connexas. Primi: quia quoad suam entitatem sunt tales, quidquid sit de earum obiectis. Secundi: quia earum obiecta inter se opposita, aut inter se connexa sunt, quidquid sit de ipsarum entitatibus. Et de priori quidem genere oppositionis, connexio- nisque entitatiæ propositionum formalium nihil est, quod in præsenti dicamus, præter vniuersali- ter dicta: *ibi* de simili oppositioneque connexio- neque aliam entitatum, seu rerum. De posteriore ergo dumtaxat dicendum nobis est. Quod quidem illæ omnes propositiones sunt oppositæ, quarum obiecta sunt opposita; illæ vero connexæ, quarum obiecta sunt connexa. Æquivalentes autem illæ propositiones dicuntur, quæ vnum, & idem ex parte rerum habent obiectum.

20 Secundi, supponendum est tamquam certum ex dictis latius loco citato omnem propositionem ad contradictoriam, & contrariam reduci: Con- tradictria est, quæ reperitur inter extrema, quorum vnum est negatio, seu remoto alterius. Contraria autem, quæ reperitur inter extrema, quorum vnum simul cum alio esse non potest; sine ambo sint positiua, sive ambo sint negativa, sive alterum positiuum, & alterum negativum sit. Et extrema quidem contradictionis circa medium opposita sunt, quatenus neque ambo simul esse, neque ambo simul deesse possunt; sed alterum esse, & alterum deesse necesse est, iuxta eudentissimum principium statutum *disp. 9. q. 5.* Extrema vero contrarietas, etiæ aliquando etiam sint opposita circa medium ob eamdem rationem, ut sunt similitudo, & dissimilitudo, æqualitas, & inæqualitas, distinctio, & identitas earumdem rerum, aliaque huiusmodi; plerumque tamen medium admittunt: quia licet simul esse non possunt, possunt tamen simul deesse, atque adeo necesse non est, quod sit alterius, ut cernitur in peccato, & gratia, in odio, & amore, in assensu, & dissensu, in candore, & nigrore, & similibus. Vnde manifestè consequitur, propositiones contradictorias, & contrarias, quorum obiecta sunt opposita circa medium, nec simul ve- ras, nec simul falsas esse posse: quia earum obiecta nec simul esse, prout ad earum simultaneam veritatem, nec simul deesse, sive non esse, prout ad earum simultaneam falsitatem requirebatur, iuxta doctrinam *supra traditam disputatio- ne 3.* Propositiones vero contrarias, quarum obiecta opposita medium admittunt, etiæ simul ve- ras esse non possint, quia talia obiecta non possunt simul esse, posse tamen esse simul falsas, quia obiecta ipsa simul deesse, sive simul non esse possunt. Connexio autem obiectorum, & consequenter propositionum tendentium in illa, aut mutua, aut non mutua esse potest, iuxta dicta *ibidem*.

21 Tertiū, est supponendum etiam ut certum ex

demonstratis *disputatione decimaquarta citata que- sitione quarta*, virumlibet extremorum oppositorum cum alterius contradictrio connexum esse, & extremum connexum cum altero ipsius contradictrio esse oppositum; & extremorum connexorum contradictria in ueram inter se connexionem habere; & consequenter propositiones tendentes in eiusmodi extremae casum inter se conditiones, seu proprietates ab ipsis, ut ab obiectis sorti. Vnde, tursus consequitur, à quovis ex extremis oppositis ad contradictriorum alterius legitimè ar- gui; necnon à contradictrio termini, cum quo alter connectitur, ad ipsius connexi cum illo con- tradictriorum. Tantumdemque esse de propo- ntionibus ipsi correspondentibus; siquidem, ut ex se, & ex dictis *ibidem*, sæpeque alias, est nonnullum, à connexo ad id, cum quo est connexioni il- latio legitima est, seu consequentia bona.

Quartū est supponendum, in scientiis huma- ¹¹ nis passim occurrere propositiones aut oppositas, aut connexas, aut æquivalentes inter se ratio- ne materiæ, circa quam versantur, eo quod earum obiecta ab speciali uâ naturâ habent aut esse oppo- sita, aut connexa, aut re ipsâ vnum, & idem, ut cernentur in his contrariis: *Petrus est in peccato: Petrus est in gratia: Petrus est albus: Petrus est niger.* In his connexis, *Ignis existit: Calor existit: Petrus currit: Petrus potest currere.* Et in his æquivalentibus: *Petrus non habet visum: Petrus est cecus: Petrus opes habet: Petrus est dipes.* In aliisque innumeris similibus. Impresentiam tam- men in primis agemus de propositionibus oppo- sitis, aut connexis, aut æquivalentibus veluti ra- tione forme communis omni omnino materiæ (actui postmodum de reliquis) sunt autem tales; quæ habentes eosdem terminos à diuersis par- ticularum, quibus illi afficiuntur, aut oppo- sitem, aut connexionem, aut æquivalentiam in- tuantur, ut cernitur in his oppositis: *Omnis ho- mo est animal: Nullus homo est animal: Omnis homo est animal: Aliquis homo non est animal.* In his connexis, *Omnis homo est animal: Aliquis homo est animal: Hic homo non est lapis: Aliquis homo non est lapis.* Et in his æquivalentibus: *Non omnis ho- mo est animal: Aliquis homo non est animal: Omnis homo non est lapis: Nullus homo est lapis.* Dicitur autem, quod ad rem attinet, ille terminus idem, qui per eamdem vocem exprimitur, tamen à par- ticulari, sive aliis terminis, quibus adiungitur, vel secus, modo distributus euadat aut positiue, aut ne- gatiue, modo particularis, seu vagus, modo in- definitus, modo singularis, ut *Omnis homo: Nullus homo: Non homo: Aliquis homo: Homo: Hic ho- mo: iuxta dicta disputatione 1.8. questione 1. dis- 1. modo octiam collectivus, quamvis collectivus, quod ad præsens attinet, pro singulari est reputandus: quia proposition ab eo euadens collectivum ad singu- larem reducitur, ut dicebamus questione 1. num- ero 7. Censetur item idem terminus cum dictis, qui proprius est obiecti singularis, etiæ diversâ vo- ce exprimatur, ut: *Socrates: cum hic homo: &c. Cæterum: etiæ Logici solū agant impresentia- rum de oppositione, connexione, & æquivalen- tiæ propositionum vniuersalium, & particula- rum, aut etiam interdum singularium de predi- cato communi nullo signo immediate affecto.* Quia tamen de cæteris iidem usque ad 18. numeratis, & suis litteris designatis paulò ante questionem 1. numero 8. debuissent agere; dimi- nutuque proinde in hac parte, & minus scienti- ec,*

Disp. XIX. De propositionibus. Quæst. II. 115

cè, sicut & in aliis multis procedunt; de omnibus illis à nobis agendum est. Ut enim autem pro illis, compendij causâ litteris, quibus à nobis ibi sunt designatae.

23 Quintò est supponendum. Propositionem univalem, & particularem in ea contentam subalternam à logicis dici: quia secunda sub prima est. Et primam quidem scorsim subalternantem. Secundam vero subalternatam causa distinctionis appellant. Quoniam autem prima cum secundâ non mutuo est connexa, à primâque subinde ad secundam legitimè arguitur; sed non vice versa. Quæcumque ex 18. propositionibus commemorat istam conditionem habuerint, ut una cum alterâ non mutuo connexa sit, eas nos deinceps subalternas, connexamque subalternantem, & alteram subalternatam itidem nuncupabimus. Subalternæ autem contrariarum propositionum subcontrariæ dicuntur à Logicis. Eodemque modo à nobis nuncupabuntur. Quando contrariæ quibus subalternantur, quæcumque sint, medium admittunt.

24 Sexò supponendum est tanquam certum, negationem, sive particulam negatiuam ex suâ naturâ sequentes proprietates habere. Primo, omnem terminum communem, quem post se repetit, aut nullo signo, aut particulari tantum, seu yago affectum distributum reddit. Propterea in his propositionibus: *Petrus non est lapis: Non Petrus est lapis: Non alius homo est lapis, & in similibus: termini omnes communes, quos præcedit negatio, distributuè supponuntur.* Secundo, Omnem terminum communem, quem post se repetit, signo distributuè affectum, indistributum reddit, atque ita in his propositionibus: *Non omnis homo currit: Nonnullus homo currit: Petrus non est omne animal, & in aliis huiusmodi termini communes, alijs à signis sibi præpositis distribuendi, indistributuè manent.* Tertio, Vnica negatio (sumpta negatiuè, prout eam hic sumimus semper, non verò infinitatè) vbiunque ponatur, reddit negatiuam propositionem, falsoem & quævalenter. Tales enim sunt omnes istæ: *Non omnis homo est lapis: Omnis homo non est lapis: Omnis homo est non lapis, & similes.* Quartò, duæ negationes affirmatiuam faciunt propositionem, vbiunque ponantur, vt in his: *Non omnis homo non est animal: Non omnis homo est non animal: Omnis homo non est non animal.* Quinto, Terminus distributus ab vnâ negatione præiù propter alteram subfrequentem non redditur indistributus; transit tamen à distributione negatiuâ ad affirmatiuam, vt in his cernitur: *Nullus homo non est animal: Non alius homo non est animal: Nullus homo est non animal, quæ omnes huic & quævalentes: Omnis homo est animal.* Sextò, Terminus ab vnâ negatione præiù distribuendus per alteram etiam præiù indistributus redditur, vt in eisdem exemplis patet, vbi prædicatum *Animal* ab alterâ præiù negationum distribuendum, ab utrâque manet indistributum. Septimo, Terminus alijs à signo præiù distribuendus, & per vnam negationem præpositam indistributus, indistributus nihilominus manet, et si sequatur altera, vt in his apparet: *Non omnis homo non est animal: Nonnullus homo non est animal.* Octauo, Terminus verò alijs à signo præiù distribuendus, & per vnam negationem præiù indistributus, si altera etiam præiù ponatur, distributus efficitur, vt in hac: *Nullus homo non est*

omne animal; quæ huic & quævalentes: Omnis homo est omne animal. Et in hac: Aliquis homo non est non omne animal: & quævalente huic: Aliquis homo est omne animal. Et in hac: Aliquis homo non est nonnullum animal: & quævalente huic: Aliquis homo est nullum animal. Nonò, Tres negationes in propositione negatiuam eam faciunt, sicut, & quius alius numerus impat negationum; quatuor autem, sicut & duæ, & quius earum numerus per affirmatiuam. Quem autem sensum propositionis faciant negationes plures, quâduæ, & quos communes terminos distributos, aut indistributos reddant, ex dictis dijudicandum est. Decimò, Negatio, sicut, & quodvis aliud signum terminum singularem nunquam distribuit: quia terminus singularis prius indistribuibilis est. Terminus, inquam, singularis, vel nomine proprio expresius, vt *Socrates*, vel communi cum signo demonstratio ut *hic homo*: Ex his negationum proprietatibus sequentes & quævalentes, inferuntur, quibus sequentes termini inter se comparati & quævalentes. Primo, Non omnis, & Aliquis non. Secundo, Omnis non, & Nullus. Tertio, Non omnis non, & Aliquis. Quartò, Nonnullus, & Aliquis. Quinto, Nullus non, & Omnis. Sexto, Nonnullus non, & Aliquis non. Septimo, Non alius, & Nullus. Octauo, Non alius non, & Omnis. Nonò, Non homo, & Nullus homo. Decimò, Non hic homo, & hic homo non.

Propositio I.

A, & O, atque etiam E, & I contradictoriæ, proindeq; circa medium opposita sunt; atque ad eo nec simul vera, nec simul falsa possunt esse.

Quoniam, qui affirmat de omni idem, quod negat, de aliquo contento sub omni, aut negat de omni idem, quod affirmat de aliquo contento sub omni, idem de eodem simul affirmat, & negat, vt est notissimum. Pro obiectisque subinde habet utriusque affirmationis, & negationis extrema manifestè opposita tanquam positio, & negatio eiusdem. Quod autem circa medium opposita sint, inde planè convincitur: quia manifestè est impossibile, tum deficere quidpiam ab omni, quin deficiat ab aliquo; tum non deficere ab aliquo, quin adsit in omni. Hoc autem ipsum est, obiectum affirmationis A non posse deficere, quin adsit obiectum negationis O; & obiectum negationis O non posse deficere, quin adsit obiectum affirmationis A, atque adeo illa, & consequenter ipsa A, & O oppositionem circa medium habere. Tantumdemque evenit in E & I, quia pariter est manifestè impossibile, tum deficere carentiam cuiuspiam ab omni, quin deficiat ab aliquo; tum non deficere ab aliquo carentiam ipsam, quin adsit in omni. Quod ipsum est etiam, neutrum ex obiectis E, & I deficere posse quin adsit alterum: atque adeo illa, ipsa que subinde E & I opposita circa medium esse. Constat itaque, A, & O, atque etiam E, & I oppositionem circa medium habere, quam habent positio, & negatio eiusdem, quo nihil desideratur, vt sint contradictoriæ opposita; atque adeo, vt neque simul vera, neque simul falsa esse possint, iuxta dicta supposit. 2.

Propositio 2.

26 A cum I, atque etiam E cum O non mutuò connectuntur. Proindeque ex A ad I, & ex E ad O legitimè arguitur; sed non è conuerso.

Constat id manifestè. Primi: quia I in A continetur, vt pars positiva in toto positivo, & O in E vt pars negativa in toto negativo. Totum autem cum parte non mutuò connecti, ab illoque proinde ad hanc legitimè argui, non tamen è conuerso; cum ex se, cum ex demonstratis *suprà disp. 9. q. 5.* conspicuum est. Secundi: quia iuxta certissimam logicorum doctrinam statutam *disp. 18. quest. 3. ex A, & E ad singula contenta in illis sufficienter enumerata legitimè descendit. Quod fecus fieret, si ex A ad I, & ex E ad O non argueretur legitimè, vt est notissimum. Tum vt ex contentis in A, & E ad ipsas A, & E ascendatur legitimè omnia ea sufficienter enumerata debent assumi. Constat autem, I, & O non dicere omnia contenta in A, & E sufficienter enumerata: non ergo ex A ad A neque ex O ad E arguitur vicissim legitimè. Tertiò: quia, quicquid verè affirmatur; aut negatur de omni, verè affirmatur; aut negatur de quolibet contento sub omni, vt ferunt evidenter illa principia: *Dici de omni, & Dici de nullo*, quibus ars syllogismorum de medio communi subinicitur, ut infra suoloco videbimus: Cùm tamen non eo ipso affirmetur, aut negetur verè quidpiam de omni quid verè affirmetur id, aut negetur de aliquo contento sub omni. Hoc autem ipsum est ex A ad I, & ex E ad O, non tamen vice versa legitimè argui, vt est notum.*

27 Ex hac propositione sequitur primò, A, & E non posse esse veras, quin I, & O sint veræ; alioquin ex illis ad has non argueretur legitimè. Secundò sequitur, si I, & O sint falsæ. A quoque, & E necessariò esse falsas. Tum quia à contradictoriis ipsarum I, & O eas pariter falsificantur legitimè arguitur, iuxta principia statuta *suppositione tertia*. Tum quia, si existentibus I, & O falsis, A, & E essent veræ, à veritate ipsarum A, & E ad veritatem ipsarum I, & O non argueretur legitimè, contra præcedentem propositionem. Tertiò sequitur, posse I, & O esse veras, quando A, & E sunt falsæ. Sienim id non posset fieri, ex veritate ipsarum I, & O ad veritatem ipsarum A, & E legitimè argueretur, contra præsentem propositionem. Autem, & I, atque etiam E, & O subalternas esse: A quidem, & E subalternantes; I vero, & O subalternas ex dictis *suppositis*, constat.

Propositio 3.

28 A, & E oppositione contraria admittente medium sunt opposita, atque adè licet non simul veræ: simul tamen falsæ esse possunt.

Quod sint opposita, proindeque simul veræ non possint esse, inde constat. Primi: quia in obiecto, quod una affirmat, & quod altera negat, aliqua falsè inuoluntur opposita tanquam positio, & negatio eiusdem, vt latus ex se est notum. Quod abique oppositione talium obiectorum, atque adè, & ipsarum propositionum state non potest, vt etiam constat. Secundi demonstratur: quia si A, & E possint esse simul veræ, ipsis existentibus simul veris, simul etiam essent veræ I, & O: siquidem A: vera esse non potest, quin sit vera I, neque E, quin

sit vera O, iuxta dicta propos. 2. atque ita A O, & E I contradictoriæ simul veræ essent contra posit. 1. non posse autem A, & E simul veras esse, & esse oppositas in idem recidit.

Quòd autem earum oppositio medium admittat, atque adè simul falsæ esse possint, inde constat. Primi: quia prima affirmando ponit in omnibus id, quod secunda negando tollit ab omnibus: fieri autem potest, vt id in aliquibus tantum sit, atque adè neque sit in omnibus, neque deficit ab omnibus. Quod est inter illarum opposita obiecta medium dari posse, easque subinde ambarum obiectis deficiensibus, simul falsas esse. Secundi: id ipsum demonstratur: quia possibile est, vt existente I verâ, A falsa sit, vt proposit. 2. demonstratur est: sed exsidente I, verâ, hec esse est, quod E contradictria eius sit falsa, iuxta proposit. 2. ergo possibile est, vt existente I verâ, A simul, & E falsæ sint. Posse autem, A, & E simul falsas esse, & oppositionem earum medium admittere, atque adè contraria, sive contrarietatis esse, in idem recidit.

Propositio 4.

1, & O simul veræ esse possunt, atque adè oppositæ propriè non sunt, non possunt tamen esse simul falsæ; quod earum contradictrorū oppositæ sunt inter se.

Quòd possint esse simul veræ, atque adè non sunt propriè opposita præterquam ipsa experientia constat in his. *Aliquis homo sedet*: *Aliquis homo non sedet*, & in similibus, sic demonstratur. Existente A falsâ, O contradictria eius necessariò erit vera, & existente E falsâ, I contradictria eius necessariò etiam erit vera, iuxta proposit. 1. sed est possibile, A, & E esse simul falsas, iuxta proposit. ergo est possibile, I, & O esse simul veras: Quod autem simul falsæ esse non possint demonstratur ita: Quia existente I falsâ, A necessariò erit falsa; & existente O falsâ, E quoque necessariò erit falsa, iuxta dicta proposit. 2. ergo, si I, & O esse simul falsæ, omnes quatuor essent simul falsæ, atque ita A, & O atque etiam E & I contradictrorū essent simul falsæ, contra proposit. 1. Quomodo autem I, & O subcontrariæ dicuntur, quatenus sub A, & E contrariè oppositis contenta, sive subalternata sunt, supposit. 3. notatum est.

Ex dictis, & supposito insuper tanquam certissimo principio, quod omnis propositionis necessariò est vera, vel falsa: quia cuiuslibet obiectum necessariò est, vel non est; & nulla potest esse vera simul, & falsa. quia nullius obiectum potest simul esse, & non esse, manifestè consequitur, esse necessarium omnino, vt ex quatuor dictis propositionibus A. E. I. O. in omni cunctu duæ tantum sint veræ, & duæ tantum sint falsæ: quia si plures, quam duæ essent veræ, nempe tres, aut quatuor, contra proposit. 1. darentur duæ saltem contradictrorū veræ, quæ in quouis earum ternario, atque adè etiam in quaternario clauduntur. Si tamè pauciores, quam duæ, aut earum nullæ essent veræ, reliquæ tres, aut omnes quatuor essent falsæ, atque ita contra eamdem proposit. 1. duæ saltem contradictrorū darentur simul falsæ.

Iam, si quis, quomodo dictæ propositiones comprehenduntur, uno aspectu videre velit, apicat sequentem typum quadratum.

Subalternans

Subalternans	Contra	Subalternans
I A	Contra	E 4
Contra dic	toria	
2 I	Subcontraria.	O 3

Propositio 5.

33 Contradictoriæ A O, & E I æquivalentes sunt, si alterutrius subiecto præponatur negatio: contraria autem A E, & subcontraria I O si postponatur; subalternæ denique A I, & E O, si una negatio præponatur; & altera postponatur subiecto virtutis. Pro quibus tribus regulis est illæ verificulus.

Præcontradic. Post contra. Præ Postque subalter.

Constant autem satis clarè omnes illæ, cum ex naturâ, & proprietatibus negationis expositis suppositione sextâ, ex æquivalentiisque testimoniorum ibidem illatis, tum ex ipso sensu, quem exhibent in quâuis materia propositiones iuxta ipsas regulas formatae, ut quâque exemplis adhibitus poterit facile deprehendere, ne in re cuique promptâ morumur.

34 Et hac de oppositione, connexione, & æquivalentiâ illarum quatuor, celebrissimum propositionem A E I O, de quibus tractant Logici. Pergiam ad conficiendam totalem, egregiamque prof. & d. Artem omnium 18. propositionum categoriarum simplicium, quas recentiimus, & suis litteris designamus q. 1. oppositionem, connexionem, æquivalentiamque demonstrantem. Pro quo sit.

Propositio 6.

35 V. & Vn contradictrioriè opponuntur, atque adeò nec simul vera, nec simul falsa possunt esse.

Hæc propositione satis, superque per se manifesta est: quia in nullis propositionibus expressius certitudo contradictrio, quam in singularibus affirmativa, & negativa eiusdem de eodem. Obiecta quippe harum propositionum; Socrates est homo: Socrates non est homo manifestè opponuntur, ut positio, & negatio eiusdem. Manifestè etiam eutrum eorum deesse potest; nisi per positionem alterius; atque adeò medium non admittunt. Quo nihil desideratur ad oppositionem eatum contradictrioriam simulanea extremerum veritati, aut falsitati omnino aduersantem, ut ex se, & ex dictis notum est.

Propositio 7.

36 Vnaquaque novem affirmatiuarum propositionum ex 18. de quibus agimus, inter alias novem negatiuas habet suam contradictriam, & vice versa.

Ex dictis enim in primâ, & sextâ propositione constat primò, tres has propositiones affirmati-

uas A. I. V. pro contradictrioriis habere has tres negatiuas O. E. Vn. Secundo colligitur planè, quas contradictriorias habeant sex alia affirmatiuæ, quæ superfluent: dA namque pro contradictriori habet dO, & dI dE, & dV dVn. Similiterque tA pro contradictriori habet tO, & tI. tE, & tV. tVn, comedem enim paœto, quo ostendimus, A, & O, I. & E, atque V. & Vn contradictrioriè opponi, facile ab unoquoque ostendetur, opponi pariter, contradictroriæ dA, & dO, dI, & dE, dV, & dVn. necnon tA, & tO, tI, & tE, tV, & tVn. Itaque ex dictis 18 propositionibus nouem affirmatiuæ, & nouem negatiuæ inter se opponuntur contradictione, ut indicat sequens tabula.

A	—	O
I	—	E
V	—	Vn
dA	—	dO
dI	—	dE
dV	—	dVn
tA	—	tO
tI	—	tE
tV	—	tVn

Vnde etiam colligitur, singularem propositionem vnicam tantum dati contradictriam cæteris non æquivalentem. Quod addo: quia, quoties vnius propositionis plures contradictriae affiguntur, non possunt non omnes illæ inter se æquivalentes esse. Cuius ratio conspicua est: quia obiecta contradictrioriè opposita præcisè opponuntur tanquam positio, & negatio eiusdem. Vnus autem extremi positio vnicâ tantum datus negatio, siue veritas negatiua ipsum excludens, siue removens, & consequenter, vice versa, vnum extreum positum vni tantum sui negationi oppositum est, ut constat ex doctrinâ traditâ *suprà disp. 9. quæst. 3. & 4.* In quo oppositio contradictria à contrariâ differt. Potest quippe vnum extreum pluribus singillatim, divisiisque opponi contrariæ: quia nihil vetat, vnum cum pluribus aliis simul esse non posse. Et quoniam in numero 18. propositionum, de quibus agimus, nullæ dantur in se æquivalentes, ut constat ex dictis q. 1. conficitur vnamquamque earum vnicam tantum in ipso numero contradictrioriam habere, ut cœnitur in tabellâ præmissâ, tametsi plures habeat, contrarias, ut patet ex demonstrandis.

Propositio 8.

Binariorum 153. omnino, qui independenter à 38 repetitione, & positione effici possunt ex 18. propositionibus, de quibus agimus, iuxta combinacionum regulas *disp. 29. tradendas 54.* omnino sunt propositionum subalternarum, id est, ita se habent, ut altera cum alterâ non mutuò connexa sit.

Ut propositionem demonstrem, & primùm ostendam, quænam ex predicatis propositionibus seriatis cum aliis sint non mutuò connexæ, sequentem seriatur eatum tabellam exhibeo.

Tabula

Tabula seriū propositionum
non mutuō connexarum

Affirmatiue. Negatiue.

dA	E
tA	tE
A	dE
V	dVn
I	dO

dA	E
dV	Vn
dI	O
tI	tO
I	dO

dA	E
dV	Vn
tV	tVn
V	dVn
I	dO

dA	E
tA	tE
tV	tVn
tI	tO
I	dO

39 Itaque in primis duabus seriebus dA connectitur non mutuō cum tA & tA cum A, & A cum V, & V cum I. Similiterque E cum tE, & tE cum dE, & dE cum dVn, & dVn cum dO, & in ceteris pariter. Quod demonstratur per tria certissima principia. Primum est: terminum distributum cum non distributo in ipso contento non mutuō esse conexum, sicut totum cum suā parte, iuxta dicta propositione secunda, ut terminus *Omnis homo* cum quouis horum trium: *Homo*: *Aliquis homo*: *Hic homo*. Secundum est: terminum singularem cum suo vago, sive indefinito non mutuō etiam conexum esse, ut: *Hic homo* cum quouis horum duorum: *Homo*: *Aliquis homo*. Quia necessarium est, ut hic homo sit homo, & aliquis homo, non tamen est necessarium, ut homo, aut aliquis homo sit hic homo: quia potest esse alius. Tertium ex his sequutum est, propositionem habentem terminum distributum, sive ex parte subiecti, sive ex parte praedicati cum propositione habente eundem terminum non distributum non mutuō connexam esse; quando in ceteris terminis conuenient. Similiterque propositionem habentem terminum singularem cum habente eundem particularem, aut indefinitum. Quod etiam manifestum est, quia propositione à connexione, quam sui termini habent cum terminis alterius nequit non eandem cum illa connexionem fortiori, quando non est aliquid, quod tales connexionem impedit, ut verē non est, quando conuenient in ceteris, præter connexos.

40 Et quoniam propositiones omnes popolitarum seriū ita se habent, idcirco non mutuō, ut vidimus, connexæ sunt. Exempli gratia. Prima propositio primæ seriei: *Omnis homo est omne animal* significata per dA non mutuō est connexa cum secundā: *omnis homo est hoc animal* significata per tA, & secunda cum tertiā: *Omnis homo est animal* significata per A: quia praedicatum animal in prima est distributum, & in secundā singulare contentum in illo; & in tertiā indefinitum, cum quo nō mutuō connectitur singulare. In subiecto autem omnes tres conuenient. Tertia autem ideo connectitur cum quartā: *Hic homo est animal* significata

per V, & hæc cum quintā: *Aliquis homo est animal* significata per I, quia subiectum in tertiā est distributum, in quartā singulare, & in quinā particolare, & in praedicato conuenient. Pariterque de ceteris omnibus censendum est, ut cuique discutenti per singulas conspicuum sit, obseruat propriaeibus negationis traditis suppositione quartā pro dignoscendā distributione, aut in distributio- ne terminorum.

41 Sequitur nunc, ut omnes binarios possibiles propositionum non mutuō connexarum, arque adeò subalternarum, ex dictis seriebus, facta ad aequalata combinatione eliciamus, eosque ob oculos ponamus, ut sit in tabulâ sequente, vbi semper propria superior connexa, arque adeò subalternans, inferior vero ei correspondens terminans ipsius connexionem, arque adeò subalternata est.

Tabula binariorum propositionum
non mutuō connexarum arque
adeò subalternarum

Affirmatiue. Negatiue.

A	A	V	E	Vn	E
I	V	I	O	O	Vn
dA	dA	dA	O	E	Vn
A	I	V	dO	dO	dO
dA	dA	dA	dE	dVn	tO
dI	dV	tA	dO	dO	dO
dA	dA	tA	tE	tVn	O
tI	tV	A	dO	dO	tO
tA	tA	tA	E	Vn	tE
I	V	tI	tO	tO	tO
tA	dI	tI	tVn	E	tE
tV	I	tI	tO	dE	dE
dV	dV	dV	E	Vn	dE
I	V	dI	dVn	dVn	dVn
dV	dV	tI	tE	tVn	E
tI	tV	I	dVn	dVn	tE
tV	tV	tV	E	Vn	tE
I	V	tI	tVn	tVn	tVn

Modò adiicienda etiā & tabula binariorum, quæ facta ad aequalata cōbinatione, nouē propositionū affirmatiuarū, & nouē negatiuarū, de quib. agimus scimus, superius propositionū nō connexarū inter se, atque adeò absolūte disparatarū: quia neque opposita inter se sunt, siquidem ambe vniuersūque binarij aut affirmatiue sunt, aut negatiue.

Tabula binariorum propositionum
disparatarum, id est neque connexarum, neque oppositarum inter se.

Affirmatiue. Negatiue.

A	A	A	dE	dVn	tE
dI	dV	tI	O	O	O
A	V	V	tVn	dE	tE
tV	dI	tI	O	Vn	Vn
tA	tA	tV	dE	dVn	dE
dI	dV	dI	tO	tO	tVn

Propositiones autem istorum omnium binariorum ita esse disparatas, ut neque connexionem neque,

neque oppositionem ullam inter se habeant, facile vnuusque compert sigillatim discurrendo per singulos, in quo proinde discursu faciendo opus nō est, ut modè immotemur. Inveniet enim propositiones vniuersitatisque binarij aut absolute, aut ex aliquā facta si propositione posse esse simul veras. Quod ipsum est, eas non est: oppositas. Inveniet item, quo casū prima est v. et posse secundam esse falsam; atque etiam vice versa posse primam esse falsam, quo casū secunda vera est. Quod ipsum est neque primam cum secundam, neque secundam cum primā ullam connexionem habere.

44 Iam vero, ex prædictis primò sequitur adnotandum: Ex vtrovis nouenariis affirmatiuarum, & negatiuarum propositionum scilicet combinato 36. omnino binarios propositionum refutare, qui numerus ex quatuor nouenariis coalescit. Vnde nota secundò correspondentiam. Tres namque eorum sunt binariorum propositionum non mutuò connexarum, & vnuus binariorum propositionum disparatarum; atque ita ex affirmatiuis connexis sunt 27. binarij, & totidem ex negatiuis. Ex affirmatiuis autem disparatis sunt nouem binarij, & totidem ex negatiuis. Tertiò nota aliam correspondentiam; nempe, quoties quāvis affirmatiuarum propositionum ponitur in vñāque tabulā propoſitā inter affirmatiuas, toties omnino ponī cius contradictiones inter negatiuas.

45 Habemus itaque ex dictis in hāc, & præcedente propositione primò, ex 18. propositionibus, de quibus agimus, 9. omnino esse binarios contradictiones oppositum. & quinam illæ sint. Secundò 27. omnino esse binarios subalternarum affirmatiuarum, & 27. negatiuarum, & quinam illi sint. Tertiò 9. esse binarios affirmatiuarum, & 9. negatiuarum disparatarum inter se. Superest modò demonstrandum, quot, & quinam sint binarii contrariarum: quorū, & quinam subcontrariarum; quorūque, & quinam disparatarum, quarum altera affirmatiua, & altera negatiua sit, quod egregia quidem demonstratione ostendit lequens problema.

Propositio 9.

46 Binariorum 153. qui ex 18. propositionibus; de quibus agimus, effici possunt, demonstrare, quot, & quinam contrariarum, quot, & quinam subcontrariarum, quotque, & quinam disparatarum sint.

Fiat in primis tabula 27. quadratorum protidem binariis propositionum subalternarum affirmatiuarum tabula præcedentis, acceptoque quovis binario illarum ponatur in duobus primis angulis cuiusque quadrati, itavt subalternans in superiori angulo collocetur, primāque quadrati dicatur, & subalternata in inferiori, dicaturque secunda. Eorum autem contradictiones, quæ in eādem tabulā suo ordine positæ sunt ponantur in duobus secundis angulis quadrati inuerto modo, nempe contradictiones subalternantis in inferiori angulo, quæ tertia quadrati dicetur; & contradictiones subalternatae in superiori, quæ dicetur quarta. Eā ratione, quā posuimus in quadrato descripto proposit. 4. has propositiones A I O E eisdem numeris adnotatas. Hæc namque tabula dabit præter contradictiones, & subalternas iam recensitas, omnes contradictiones, & subcontraries possibiles in Arte ista.

Tabula exhibens omnes contrarias, & subcontraries possibles ex 18. propositionibus, de quibus agimus, una cum contradictioniis, & subalternis iam recensitis.

A	E	A	Vn	V	E
I	O	V	O	I	Vn
dA	O	dA	E	dA	Vn
A	dO	I	dO	V	dO
dA	dE	dA	dVn	dA	tO
dI	dO	dV	dO	tA	dO
dA	tE	dA	tVn	tA	O
tI	dO	tV	dO	A	tO
tA	E	tA	Vn	tA	tE
I	tO	V	tO	tI	tO
tA	tVn	dI	E	dI	tE
tV	tO	I	dE	tI	dE
dV	E	dV	Vn	dV	dE
I	tdVn	V	dVn	dI	dVn
dV	tE	dV	tVn	tI	E
tI	dVn	tV	dVn	I	tE
tV	E	tV	Vn	tV	tE
I	tVn	V	tVn	tI	tVn

48 Quoniam enim prima propositio vniuersuſque quadrati cum secunda connexa est, quarta contradictria secunda cum tertia contradictria primæ pariter erit connexa propter interiam connexionem, quam habent contradictria extrenorum connexorum, ut suppositione tertia statum est; atque ita quarta, & tertia eodem modo ac prima, & secunda subalterna erunt. Id, quod etiam ex precedente tabula propositionum subalternarum constat. Et quoniam extrenum connexum cum altero iplius contradictrio est oppositum, ut in eadem suppositione tertia est statutum, & prima cum secunda connexa est, necessarij consequitur, primam quartam, quæ est contradictria secundæ, oppositionem esse. Vnde, primò constat, primam, & quartam simul veras esse non posse: quia tales esse non possunt propositiones inter se oppositæ. Deinde id ipsum demonstratur: quia, si prima, & quarta essent simul vera, secunda, & tertia subalterna eorum, atque adeo omnes quatuor essent simul vera, atque ita prima, & tertia, secundaque, & quarta, contradictriae cum sint, essent simul veræ, quod est absurdum. Quoniam item existente secundâ verâ, prima falsa esse potest; & existente et secundâ verâ quartâ contradictria eius necessarij est falsa, consequitur, primam, & quartam absolute posse esse simul falsas, ut arguebamus propositi. Quod ipsum est, primam, & quartam oppositione admittente medium, atque adeo non contradictria; sed contraria oppositas esse. Præterea, hoc ipso, quod prima, & quarta simul falsæ esse possunt, consequens est, ut tercia, & secunda eorum contradictriae simul veræ esse possint, ne dentur duæ contradictriae simul falsæ: quod est impossibile. Denique: quia, si secunda, & tertia essent simul falsæ, prima, & quarta, atque adeo omnes quatuor, subindeque & quæ contradictriae opponuntur, simul falsæ essent, ut propositi. 4. arguebamus: consequitur, secundam, & tertiam simul falsas esse non posse: Secunda igitur, & tercia compotes esse simul veræ, & impotes esse simul falsæ subcontraria sunt. Constat itaque supposito, quod prima, & secunda sint subalternae, & quod eorum contradictriae sint tercia, & quarta, propter omnium dictorum quadratorum constructionem, necessarium omnino est, ut in quovis eorum quarta, & tercia pariter subalternae sint. Prima autem, & quarta ita contraria, ut possint esse simul falsæ, non vero simul veræ: secunda autem, & tercia ita subcontraria, ut possint esse simul veræ; non vero simul falsæ. Quod erat demonstrandum.

49 Fiat deinde similis tabula 9. quadratorum prototidem propositionibus affirmatiis in tabula precedente disparatarum positis. Positique in unoquoque quadrato binario uno dictum propositionum, & ex aduerso eorum contradictrioris, ut in aliis quadratis nuper expositis factum est. Reliquum omnium possibilium disparatarum numerus demonstratiæ exhibebitur. Disparatum, inquam, quæ neque inter se connexæ, neque inter se oppositæ sunt, etiam si altera affirmativa, & altera negativa sit.

Tabula exhibens omnes binarios propositionum disparatarum, qui inter oriundos ex 18. propositionibus, de quibus agimus, possibiles sunt.

A	dE	A	dVn	A	tE
dI	O	dV	O	tI	O
A	tVn	V	dE	V	tE
tV	O	dI	Vn	tI	Vn
tA	dE	tA	dVn	tV	dE
dI	tO	dV	tO	dI	tVn

Posito enim, quod prima, & secunda propositione vniuersuſque quadrati inter se connexæ non sunt, manifestè sequitur, primò, tertiam, & quartam, quæ sunt illarum contradictriorum, inter se connexas non esse, (præterquam quod id etiam constat ex tabula disparatarum propositi numero 4.) si enim haec connexæ essent, & illæ quoque connexæ essent, propter inuersam connexionem, quam necessarij habent contradictriae propositionum connexarum, ut suppositi. 3. statutum est. Secundò sequitur primam, & quartam non esse oppositas; quia, si oppositæ essent, prima, & secunda essent connexæ contra suppositionem, si quidem extrenorum oppositorum alterum cum contradictrio alterius necessarij connexum est, ut etiam suppositione tertia est statutum est, & quartæ, ut in constructione supponitur secunda contradictria est. Vnde, tertio sequitur, secundam, & tertiam non esse subcontraria tales, ut nequeant esse simul falsæ, cum possint esse simul vera. Si enim non possint esse simul falsæ, prima, & quarta, quæ sunt eorum contradictriae, non possint esse simul veræ, atque adeo oppositæ essent, contra demonstrationem factam. Positum item, quod prima, & secunda, atque etiam tertia, & quartæ vniuersuſque quadrati non sunt inter se oppositæ, ut numero 4. statuimus. Sequitur itidem, primam, & quartam, atque etiam secundam, & tertiam inter se connexas non esse: quia, si essent, prima, & secunda, atque etiam tertia, & quarta essent oppositæ inter se: quia, quod connectitur cum altero, iplius contradictrio oppositum est, ut suppositione tertia sepe citata est etiam statutum, & prima tertia, secunda autem quartæ contra dictiorum sunt, ut in constructione supponitur.

Vnde patet, quatuor binarios propositionum vniuersuſque ex dictis quadratis primæ videlicet, & secundæ, secundæ, tertiaz, tertiaz, & quartæ, quartæque, & primum disparatum esse, quæ neque inter se connexæ, neque inter se oppositæ sunt,

Disp. XIX. De propositionibus. Quæst. II.

121

Quarum proinde omnes binarij possiales 36. sunt: 9 ex affirmatiuis, & 9 ex negatiuis, & 18 mixti ex veritate.

52 Concluditurque ex 153 binariis, qui ex 18 propositionibus, de quibus agimus, contingi possunt: 9 esse propositionum contradictorium, quoutum est tabula num. 36. proposta 27 autem subalternarum affirmantium, & 27 negantium, quos habet tabula proposta num. 41. Tum 27. contraria, & 27. subcontraria, qui ex tabulâ quadratorum datâ num. 45. resultant; ac demum 36. dicti disparatarum, qui omnes iuste componunt dictam summam 153.

Propositio 10.

53 Regula datæ propos. 5. ad faciendas æquivalentes, contradictorias, contrarias, subcontrarias, & subalternas, quæ ex his quatuor A E I O combinatis resultant. Eodem modo valent ad faciendas æquivalentes contradictorias, contrarias, subcontrarias, & subalternas, quæ resultant ex his 12. A. E. I. O. dA. dE. dI. dO. tA. tE. tI. tO. inter se combinatis. Non item ad faciendas æquivalentes reliquas contentas in tabulâ quadratorum num. 47. determinat. Excepta regula contradictorium, quæ in omnibus contradictoriis valeret, cuiuslibet generis illæ sint.

Itaque omnes contradictorie, siue altera vniuersalis, & altera particularis sit, siue ambæ sint singulæ per negationem præpositam alterutri eatum sint æquivalentes: quia negatio præposita affirmativa facit, vt negat, idem, quod negativa, & præposita negativa facit, vt affirmet id. in, quod affirmativa. Et omnes contrariae vniuersales, & subcontrariae particulares, de quoconque illæ sint prædicto per negationem postpositam subiecto alterutrius sint æquivalentes: quia *Omnis* non æquialet *Nullus*, & *Nullus* non æquialet *Omnis*. Tum *Aliquis* non æquialet *Aliquis* non, & *Aliquis* non non æquialet *Aliquis* iuxta dicta *Suppositione sexta*. Similiterque subalternæ, quorum altera vniuersalis, & altera particularis est, per negationem vnam præpositam, & alteram postpositam, subiecto alterutrius sint æquivalentes, de quoconque illæ sint prædicto: quia *Non omnis* non æquialet *Aliquis* & *Non aliquis* non æquialet *omnis*. Tum *non nullus* non æquialet *Aliquis non* & *Non Aliquis* non non æquialet *Nullus*: iuxta dicta *abidem*. Vnde, in prædictis omnibus, de quoconque sine prædicato, locum habet ille verificulus. *Præ contraria. Post contraria. Præ, Postque subalter.*

54 At vero ceteræ contrariae, subcontrariae, & subalternæ in citata tabulâ quadratorum contentæ pariter æquivalentes non sunt, aut per postpositam, aut per præpositam, & postpositam negationem, ut quicquid dico, per singulas manifeste competet. Ratio autem est: quia vix, quam luâ naturâ habet negatio præposita, vel postposita subiectus affectis illis signis *Omnis*, *Nullus*, *Aliquis*, qua ratione in contraria, subcontraria, & subalternis prioris generis inter se comparantur, non habet præposita, vel postposita subiectis reliquarum.

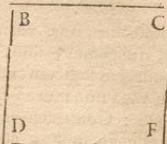
Propositio 11.

55 Connexio duarum propositionum tam obiectivarum, quam formalium, cuiuscunque illarum generis, & in quacumque materia sint, aliarum duarum connectionem, & aliarum contrarietatem, eamque, vel

Pharus Scientiarum Tom. II.

admittentem, vel recusantem medium, & aliarum duarum subcontrarietatem, aut etiam contrarietatem fert sicutum, atque etiam vice versa.

Vt hæc propositio, quæ valde est notanda, faciliter intelligatur, & planius ex præcedentibus, ex quibus sequitur, demonstretur, sicut loco propositionum tam obiectivarum, quam formalium cuiuslibet generis, & materiae, de quibus agit litteræ sequentes quadrati B. C. D. F. ita ut B. & F. similiterque D. & C contrarietate oppositæ sint.

Quo posito: Dico primò. Ex eo, quod B non mutuò connectatur cum D, necessariò sequi, C quoque non mutuò connecti cum F. B que, & C contrariè opponi contrarietate admittente medium, atque adeo B. & C non posse esse simul veras, posse tamen esse simul falsas. D autem, & F, ita esse subcontrarias, ut nequeant esse simul falsæ; possint tamen esse simul vera. Quæ omnia ex demonstrationibus factis proposi. 3. 4. & 9. constant. Secundò dico. Ex eo, quod B. & C contrariæ sint contrarietate admittente medium, necessariò vice versa sequi, B cum D. & C. cum F. non mutuò connecti, D que, & F subcontrarias esse modo dicto. Primum constat: quia oppositorum extenorum quodvis cum alterius contradictorio connexum est, ut sicuti suppositione tertii. Secundum verò: quia si D. & F non possent esse simul vera, B. & C non possent esse simul falsæ. Si autem D. & F simul falsæ esse possent, B. & C simul vera esse possent, ut ex citatis propositionibus constat. Quid tamen virorumque contradictionem suppositionem est. Terterò dico. Si B. & D connectantur mutuò necessariò sequi, C quoque, & F connecti mutuò propter inveniam connexiōnem, quam habent contradictionia extenorum inter se connexorum: B que, & B contradictione citra medium opponi; prædictaque, nec simul veras, nec simul falsas posse esse. Similiterque opponi D. & F. Quid demonstratur: quia, ut constat ex dictis locis citatis, hoc ipso, quod B connectitur cum D huius contradictioni C opponitur, & hoc ipso, quod D viceversa connectitur cum B huius contradictioni F opponitur, tuncque prædicto inter se oppositum cum B. & C, cum D. & F, atque adeo neutra esse possint simul vera. Vnde, rursus sequitur necessariò neutras posse esse simul falsas. Quia si B. & C possent esse simul falsæ, D. & F contradictione carum possent esse simul vera, atque etiam vice versa, ne possint simul falsæ esse duas contradictiones. Concluditur ergo ex eo, quod B. & D sint mutuò connexæ, necessariò sequi tum C. & D mutuò similiter esse connexas, tum B. & C, atque etiam D. & F oppositas citra medium esse. Quod autem carum oppositio non contradictionia sit, sed contraria, inde monstratur: quia vnius propositionis vnius tantum contradictionia datur, ex quod vnius extremi vnius tantum datur negatio, ut *sæpè proposi. 7. num. 37.* statuimus. Cum ergo B pro contradictioni habeat F, nequit etiam habere pro contradictioni C, quae ab F est diversa. Similiterque cum D habeat pro contradictioni C, nequit etiam habere D diversa, à C B. ergo, & C, atque etiam D. & F oppositione contraria sunt oppositas citra medium. Quod erat demonstrandum.

L Quar

Quarò dico. Ex eo quòd B, & C oppositæ citra medium sint necessario vice versa sequi, tum D, & F pariter esse oppositæ, quod ex demonstratione iam facta constat: tum B, & D, atque etiam C, & F mutuò esse connexas. Quid demonstratur: quia, ut constat ex dictis, titulo oppositionis, quam B habet cum C, cum eius contradictoria D necessariò connectitur, & titulo oppositionis, quam D habet cum F, cum eius contradictoria B ne esset connectitur, atque ita B, & D mutuò connexæ sunt necessariò. Tantum dèmque venit dicendum de C, & F, ut constat.

56 Ex hac propositione, quæ vniuersalissima est, sequitur primò, quia omnium, seu physicum, seu metaphysicum, seu logicum cum sua parte seu determinata, seu vagâ non mutuò est connexarum, ut est notissimum: Contradictorium partis conexum quoque esse non mutuò cum contradictorio totius; & totum contradictorio partis contrarie esse oppositionem contrarietatem admittente medium, parrémque subinde contradictorio totius subcontrariari, & vice versa. Et consequenter propositiones habentes hæc extrema pro obiectis easdem conditiones subire. Hinc quia homo est totum physique compeditum ex anima, & corpore: haec propositiones sunt subalternae: *Homo existit: Anima existit*, atque etiam haec: *Anima non existit: Homo non existit*; & haec contrariae admittentes medium: *Homo existit: Anima non existit*; haec vero subcontrariae: *Anima existit: Homo non existit*. Et, quia homo compeditus est metaphysicè ex animali, & rationali, haec propositiones sunt subalternae: *Homo existit: Animal existit*, sicut et haec: *Animal non existit: Homo non existit*. *Homo existit*: autem contrariae admittentes medium: *Homo existit: Animal non existit*. Et haec subcontrariae: *Animal existit: Homo non existit*. Denique, quia conceptus hic: *omnis homo est totum compeditum logicè ex hominibus inducens*, haec propositiones sunt sub alternae: *Omnis homo existit: Socrates existit*, atque etiam haec: *Socrates non existit: Aliquis homo non existit*. Haec autem contrariae admittentes medium: *Omnis homo existit: Socrates non existit*; & haec subcontrariae: *Socrates existit: Aliquis homo non existit*. Quo codem iure, sicut omnes quadratorum tabulae primæ daturae prepositi. q. n. 47.

57 Secundò sequitur: quia omnis essentia cum omni sua passione communis est connexa non mutuò, iuxta doctrinam statutam disp. 17. q. 18. contradictionum passionis communis cum contradictorio essentia connexum quoque non mutuò esse, essentiaque, & contradictionum passionis contrarie cum admittente medium opponi: passionem denique ipsam contradictioni essentia subcontrariari. Et consequenter propositiones habentes hæc extrema pro obiectis sicut conditiones subire. Hinc quia cuiusvis actus quasi communis passio est potentia, haec propositiones, *Socrates legit: Socrates potest legere*. Subalternae sunt, atque etiam haec: *Socrates non potest legere: Socrates non legit*: haec autem contrariae admittentes medium: *Socrates legit: Socrates non potest legere*; & haec subcontrariae: *Socrates potest legere: Socrates non legit*. Et idem est de innumeris aliis huiusmodi.

58 Tertio sequitur: quia omnis essentia cum omni sua propria passione, seu proprietate mutuò conexa est iuxta dicta etiam in cù quest. 18, citata contradictionum proprietatis cum contradictioni essentia esse quoque mutuò connexorum, essentiaque, & contradictionum proprietatis contra-

rie circa medium opponi. Similiterque proprietatem, contradictionum essentiae, eadèmque subinde conditiones fortiri propositiones habentes pro obiectis talia extrema. Hinc, quia risibilitas est proprietas hominis, haec propositiones mutuò subalternantur: *Petrus est homo: Petrus est risibilis*, tum etiam haec: *Petrus non est homo: Petrus non est risibilis*; haec vero contradictione circa medium opponuntur: *Petrus est homo: Petrus non est risibilis*; atque item haec: *Petrus est risibilis: Petrus non est homo*. In ceterisque innumeris pariter.

Quarò sequitur: quia peccatum, & gratia contrarie cum admissione mediij opponuntur, pariterque consequenter propositiones istæ: *Petrus habet gratiam: Petrus habet peccatum*, has inter se subalternas esse: *Petrus habet gratiam: Petrus non habet peccatum*, atque etiam has: *Petrus habet peccatum: Petrus non habet gratiam*; has vero subcontrarias: *Petrus non habet peccatum: Petrus non habet gratiam*. Similiterque venit dicendum de innumeris aliis huiusmodi.

Quintò sequitur: quia similitudo, & dissimilitudo contrarie opponuntur circa medium, & quæ adeo, & haec propositiones: *Petrus est Paulo similis: Petrus est Paulo dissimilis*, has inter se subalternas esse: *Petrus est Paulo similis: Petrus non est Paulo similis*; *Petrus non est Paulo dissimilis: Petrus est Paulo dissimilis*, sicut etiam has: *Petrus non est Paulo dissimilis: Petrus non est Paulo similis*; *Petrus non est Paulo similis: Petrus non est Paulo similis*, haec vero, sicut & duas priores circa medium esse contrarias: *Petrus non est Paulo dissimilis: Petrus non est Paulo similis*. Pariterque de similibus philosophandum est.

Sextò sequitur vniuersè: quod habet vnaquæque propositione subalternae, sive terminantes suum connexionem, aut immediatam, aut mediare, tot habere contrarias, & vice versa que quidem contrarie admittentes medium erunt, si connexionem non mutuam, reculantes autem, si mutuam. Item, quod habet vnaquæque propositione subalternae, sive secum connexas non mutuò, tot habere subcontrarias, & vice versa: quando enim subalternae mutuò subalternatae sunt loco subcontrariarum contrarie reculantes medium succedunt. Quæ omnia ex demonstrationis sunt nota.

Ex quibus omnibus apparet, quomodo per demonstrandas in scientiis humanis ex semel inuenientia connexionem aut non mutuâ, aut mutua quatuor terminorum, sive quarumvis propositionum contrarietates, & subcontrarietates, illasque, vel admittentes, vel reculantes medium; necnon vice versa, ad demonstrandas connexiones &c. ex semel inuenientia contrarietate.

Postremò sequitur ex dictis quoties duas propositiones nullam inter se connexionem habent, neque eam contradictionis connexionem inter se habere, neque alteram cum alterius contradictioni habere contrarietatem ullam, aut subcontrarietatem sicuti vice versa, quoties duas propositiones opposita inter se non sunt, neque altera cum contradictioni alterius est connexa, neque ambaram contradictioni sunt subcontraria. Id, quod ex demonstratione facta propositione nostra, circa propositiones disparatas etiam est notum.

Propositio 12.

64 Oppositiones, connexiones, aequivalentiaeque propositionum oriunda à signis affectibus earum terminos aut affirmatis, aut negatis, perinde nascuntur ab illis, sive seruatā propositione, sive terminis talibus signis affecti recti seu categoriaci, sive obliqui, seu syncategorematici sunt.

Ratio huius propositionis est: quia cum termini etiam obliqui syncategorematici, sive connotati sub enuntiationem etiam propositionis cadant, quia ratione supra explicimus *disput. 2. quæst. 4.* consequens est, ut ab illis etiam suo modo ratione signorum, quibus afficiuntur, fortiorum propositionem, arque adeo sensum aut vniuersalem, aut particularem, &c. & consequenter, aut oppositionem, aut connexionem, aut aequivalentiam cum aliis propositionibus in huiusmodi quantitate fundantur. Itaque, sicuti hæ propositiones contradicitoriae sunt: *Omnis homo currit. Aliquis homo non currit.* ita etiam hæ: *Omnis hominis omnis capillus est albus. Aliqua hominis aliquis capillus non est albus. In omni urbe venditur piper. In aliquâ urbe non venditur piper. Petrus in omni scientiâ est doctus. Petrus in aliquâ scientiâ non est doctus.* Et ceteræ huiusmodi. Patiterque de contrariis, subcontrariis, & subalternis, arque etiam de aequivalentibus, iuxta regulas in præcedentibus traditis venit censendum. Semper tamen oportet attendere, an ratione aliquius tacitè suppositi, sive enuntiati per propositionem ita aequivalat complexæ, aut sensum aliquem implexum habeat, ut expedit prius eam exponere: Quo de eius cum aliis propositiones, connexione, aut aequivalentiæ tutius agatur, iuxta regulas tum pro simplicibus, tum pro complexis traditas, & tradendas.

65 Est tamen aduentendum primò: perinde valere regulas aequivalentiarum, quæ ab adiunctâ particula negatiâ fortiorum signa alias diuersas, iuxta dicta *quæst. 2. supposit.* sive talia signa causis obliquis, sive causis rectis afficiant. Itaque negatio præposita signo vniuersali facit illud aequivalere particulari, & è conuerso præposita particulari facit illud aequivalere vniuersali: postposita vero in súa vi relinquit illa, sive afficiens causis obliquis, sive rectis; ac proinde quando signum aut vniuersale, aut particulare possum est ex parte predicatori aliqui propositionis data, ut ipsi assignetur contradicitoria, non est mutandum: quia à negatione præposita mutatur in propositione negatiâ, prore oportet ad contradictionem; bene tamen, quando ponitur ex parte subiecti. Sic propositiones istæ: *Piper venditur in omni urbe. Piper non venditur in omni urbe. Petrus est doctus in omni scientiâ. Petrus non est doctus in omni scientiâ.* contradicitorie opponuntur absque mutatione signi vniuersali in particularem, qualiter non opponerentur, si datetur talis mutatione; cum tamen aequivalentes earum nuper propositiones eo solum, quod terminis inversis in a formatae sunt, ut signum in negatiâ negationem præcessent eiūmodi vnius signi in aliud mutationem expostularunt, ut contradicitorie opponerentur.

66 Secundò aduentendum est pro tyronibus aliqua esse vocabula: quæ vniuersaliter, & particulariter ei correspontent secundum ferunt atque interueniunt signorum: *Omnis, Nullus, Aliquis; nempe: Semper, Aliquando, Vbiique, Alicubi, Vterque, Neuter, Alter, vel Alteruter, & alia huius-*

modi: De quibus, quod attinet ad oppositionem, connexionem, & aequivalentiam, perinde, ac de terminis affectis signis, *Omnis, Nullus, Aliquis*, est censendum. Vnde, huic propositioni: *Semper pluit* sic contradicatur: *Aliquando non pluit.* Contrariatur autem sic: *Nunquam pluit.* Et huic: *Vterque oculus vider* sic contradicatur: *Alter oculus non vider.* Et sic contrariatur: *Neuter oculus vider.* Ita similiiter sunt contradictoriae: *Vbi que est lux. Alicubi non est lux.* Atque etiam hæ, iuxta notationem præcedentem: *Lux est ubique. Lux non est ubique.* Et in ceteris pariter.

Q V A E S T I O III.

Quâ ratione propositiones simplices hypotheticæ oppositæ inter se sunt, aut connexæ, aut aequivalentes?

67 **S**uppositâ divisione propositionis hypotheticæ in causalem, illatuum, & purè coniunctuam, traditâ *suprà quæst. 1.* rursus suppono primum: causalem, & illatuum, etiæ specie tenuis sunt simplices, quoad sensum tamen propositiones complexas esse: quia causalis duo diversa enuntiat; expresse quidem esse conditionati sub hypothesi conditionis; & tacitè influxum conditionis in ipsum sub eadem hypothesi, illatua autem esse conditionati expresse, & connexionem conditionis cum ipso tacitè enuntiat sub hypothesi eadem; cum tamen purè coniunctuam dumtaxat enuntiat esse conditionati pariter sub conditionis hypothesi, quidquid sit de influxu conditionis in conditionatum, aut de illius cum hoc connexione. Quare, causalis & illatuum remissis ad sequentem quæstionem, de solâ purè coniunctuâ supponit agendum in præsente.

Suppono secundò: etiam quando conditio aut 68 influit in conditionatum, aut connectitur cum illo re ipsâ posse propositionem hypotheticam habere sensum purè coniunctum, de factoque sèpè habere: quia potest tantu enuntiare, de factoque sèpè enuntiat esse conditionati sub hypothesi conditionis tacitè quidem innuendo aut influxum conditionis in conditionatum, aut connexionem illius cum eo, sed prorsus ab iis præscindens. In præsenti ergo quæstione de omnibus propositionibus hypotheticis habentibus sensum purè coniunctum trahamus, sive conditions earum re ipsâ influant in conditionatum, aut cum eo connectantur sive secūs.

Suppono tertio: quando conditio nullo modo influit in conditionatum, nullò modo ad illud 69 conductus, & nullo item modo cum illo connecta est, tunc propositionem hypotheticam dici de conditione disparata, qualis hæc communiter: *Si gallus cantauerit Turca conuerteret, & alia huiusmodi censemur.* Est autem controversum inter Doctores: an propositione hypotheticæ de conditione disparata sensum vere conditionatum, sive hypotheticum ab absoluto, sive categorico conditionatum retinere, & veritatem conditionatum, sive hypotheticam ab absolutâ, sive categoricâ diuersam, per scientiamque conditionatum scibilem habere possit? Et aliqui negant, putantes, quando conditio est disparata, propositionem specie tenuis dumtaxat esse conditionatum, re tamen ipsâ in seafu tantum ab soluto posse veritatem habere, coniunctionis scilicet, seu coexistentiæ

absolutè in eodem tempore conditionis, & conditionati, ita, quod sensus illius propositionis *si gallus cantauerit, Turca convertetur*, sic hic: *Quando gallus cantauerit, Turca convertetur*; aut alius si nūllus absolutus, in ceterisque huiusmodi pariter. Ego verò cum pluribus aliis censeo, quācumus cōditio sit dispositammodo dicto, propositionem nihilominus sensum conditionatum retinere, & veritatem conditionatam ab absolutè diuersam, per scientiamque conditionatam scibilem habere posse: quia nihil est quod vetet, sub quāvis omnino conditione absolute non iudicatā; sed posita tantum in hypothesi per similiēm apprehensionem quidlibet aliud hypotheticē iudicare p̄ficiendō per tale iudicium ab absoluto *esse* eius. Pariterque subinde enuntiari illud per propositionem vocalēm. Quo casu, talis propositione & sensum conditionatum habebit, & veritatem conditionatam habere poterit de factōque habebit, si sit cum suo obiecto conformis, ut p̄ficit. Id, quod manifestē, me iudice, inde confirmatur quia eiusmodi sensus coniunctiū omnī propositioni conditionatae communis est, per accidensque, & impertinenter se habet ad illū, quod sit conditio disparata, vel sensus, quandoquidem, erit conditio disparata non sit, ille solus reperiri potest, & sēp̄ solet, ut dictum suppositione secundā, proindeque cum sensu causalē, aut illatio accidentariē coniungitur, quando coniungitur, pro arbitrio scilicet enuntiatis aut solum *esse* conditionati sub hypothesi conditionis, aut in super tacitē influxum, vel connexionem conditionis comparatione conditionati.

70 Fator tamen cum doctis Recentioribus, hypotheticam de conditione disparatē in suo signo statutus conditionati antecedentis ad ab solutum nunquam esse veram, nisi quando ab soluta ei correspondens in suo signo posteriori est vera. Quia eo ipso, quod conditio nullatenus influit, conductive, ut conditionatum sit, & quē est sēp̄ verum illud fore, siue ponatur, siue non ponatur conditio, ut satis ex se est notum: si enim nihilo penitus conducente galli cantu ad Turca conversionem verum est, Turcam esse convertendum, si gallus cantauerit, & quē erit id ipsum verum, etiam gallus non cantauerit. Atque ita vniuersaliter, quoties conditionatum est verum sub hypothesi conditionis disparata, pariter item verū est sub hypothesi contradictionis talis conditionis. Hinc autem manifestē consequitur, debere esse quoque illud absolute verum: quia ex vna parte ex duabus conditionibus contradictionis non potest non altera esse absolute purificata, ut constat: siquidem ambo extrema contradictionis ab statu absolute simul abesse est impossibile; ex aliā verò parte omne verum conditionatē, cuius conditio purificatur, etiam est verum absolute, ut etiam est notum.

71 Verū enim verò, doctrina hæc non solum habet locum in conditionibus disparatis, sed etiam in connexione nihil ad conditionatum conductibus, qualis est scientia visionis, aut reuelatio, aut actus fidei de existentiā creaturā. Quod Recentiores commemoratione non aduenterunt. Argumentum enim factum vniuersaliter probat: quoties conditio nihil ad conditionatum conductit, si illud est verum sub hypothesi contradictionis, etiam esse verum sub hypothesi contradictionis, & consequenter absolute. Posse autem conditionem connexionam esse cum conditionato, & nihil ad illius *esse* conducere, in exemplis positis, aliisque eiusmodi palam est. Vnde manifestē con-

sequitur: quoties conditionatum ab solutē non est verum, sub hypothesi conditionis connecti cum illo, & nihil conductentis ad illud, cum illud, cum eius contradictionis, atque adeò duo simul extrema contradictionis illi vera, qualiter vera esse solent sub hypothesi impossibili: In tali enim casu conditionis posita in hypothesi impossibili consequenter, siue ex suppositione est. Sic supposito, quod hodie Petrus absolutè non est peccatus, sub hypothesi quod Deus reuelaret, Petrum hodie peccatum, verum conditionatē est peccatum illum simul, & non peccatum; peccatum, quia reuelatio sine peccato stare non posset, ut p̄p̄tū connecta cum illo; & non peccatum: quia ille sponte sua non est peccatum, & reuelatio posita non magis, quām non posita conferret ad peccatum, ut ponimus.

De his tamen in tract. de scientiā Dei plura ⁷¹ loco dicēda sunt. Quomodo autem ex hypothesi absolute impossibili duo contradictiones vñificantur, sequaturque, aut non sequatur quidlibet *supradisp.* 11. tractatum est. His positis sit

Propositio 1.

Quā ratione de propositionibus categoricis, quoad oppositionem, connexionem, & aquivalentiam q. 2. philosophati sumus, eādem p̄orsus de hypotheticis purē coniunctiū ipsiis categoricis correspondentiis philosophandum est.

Ratio est clara. Quia obiecta categoriarum quae eadem sunt, atque hypotheticarum ipsiis correspondunt, dumtaxatque differunt penes diuersitatem status absoluti, & conditionati, ut habeant in vnoque statu idem *esse*, aut *non esse*, siue existentiale, siue quiditatuum (id namque supponimus, dum loquimur de obiectis hypotheticarum corresponduntiū categoricis) ita non possunt non habere in vnoque statu eandem oppositionem, connexionem, aut aquivalentiam, ut p̄p̄tū, quia nihil differunt realiter ab ipsorum *esse*, aut *non esse*, ut constat. Vnde propositiones ad illa obiecta terminata, talesque eorum enuntiantur *esse*, aut *non esse*, non possunt non eandem oppositionem, aut connexionem, aut aquivalentiam sortiri, siue terminantur ad illa, prout in statu conditionato, siue propter in statu ab soluto. Itaque, ut Petrum existere absolute, & Petrum non existere absolute, contradictionē opponuntur; ita Petrum existere sub quāvis datā hypothesi, & Petrum non existere sub eādem, contradictionē opponuntur. Et, ut, omnem hominem currere absolute, & nullum hominem currere absolute, contradictionē opponuntur: ita omnem hominem sub quāvis datā hypothesi currere, & sub eādem nullum hominem currere, contradictionē opponuntur. Et, ut, omnem hominem legere, & aliquem legere absolute, & nullum hominem legere absolute, contradictionē opponuntur: ita, omnem hominem legere sub quāvis hypothesi, & sub eādem legere aliquem, subalternantur. Pariterque de ceteris huiusmodi obiectis, deque propositionibus ad illa terminatis venit cendendum.

Quā, cum ita sint, accipe omnes propositiones categoricas *questione secunda*, commoratas, iūisque literis designatas, earumque singulis, siue singularum literis adice compendij causā literam H. quā denotet propositionem categoricam in hypotheticam ipsi correspondentem, atque adeò eisdem terminis habentem esse mutatam. Tum, ex toridem, quae resultat.

resultabunt, hypotheticis ita significatis compone totidem typos, tabulasque, atque sunt ibi categoriarum compositæ: habebisque Artem exhibentem oppositionem, connexionem, & aequivalentiamque hypotheticarum omnium purè coniunctuarum, atque adeò simplicium eodem modo demonstrabilem, ac illa categoriarum simplicium demonstrata est. Ut enim sequens quadratum harum quatuor hypotheticarum, exempli gratia. *Si omnis homo vocetur, omnis homo respondebit.* *Si omnis homo vocetur, aliquis homo respondebit.* *Si omnis homo vocetur, aliquis homo non respondebit.* *Si omnis homo vocetur, nullus homo respondebit.* & omnium eandem formam habentium in quâcumque materiâ sub his litteris HA HI. HO. HE. subalternationem, subcontrariatem oppositionemque exhibet. Ita reliquarum omnium similia quadrata exhibentur. Prima namque propositione, & secunda subalternæ non mutuò sunt. Prima autem, & tertia, atque etiam secunda, & quarta contradictoræ, ut constat ex dictis; indeque demonstrandum venit, ut de categoricis, quibus correspondent, est demonstratum q. 2. quartam, & tertiam subalternæ, sicut primam, & secundam: primamque, & quartam esse contrarias cum admissione medij, & consequenter subcontrarias secundam, & tertiam.

1	HA	HE	4
2	HI	HO	3

75 Quomodo autem tum istæ hypotheticæ, tum cæteræ omnes possibles aequivalentes reddi possint aut secus, ex dictis q. 2. propos. 5. & 10. colligendum est.

Propositio 2.

76 Ut propositiones hypotheticæ, de quibus *proposit. 1.* eandem categoriarum, quibus correspondent, oppositionem, connexionem, aut aequivalentiam fortiantur, sub eâdem omnes hypothesi debent esse hypotheticæ.

Ratio generalis est: quia ut in statu absoluti diversa tempora, diversa loca, diversa subiecta, & alia huiusmodi diversi casus faciunt in ordine ad oppositionem, aut connexionem extemtum: quia, quod habet esse in uno tempore, aut loco, aut subiecto, potest non habere esse in alio, atque ita extrema opposita, aut connexa respectu ad idem tempus, aut spatium locale, aut subiectum; respectuè ad diversa possunt non esse opposita, aut connexa. Ita in statu conditionato diversæ hypotheses faciunt etiam casus diversos: quia, quod habet esse sub una hypothesi, potest illud non habere sub alia, & consequenter extrema opposita, aut connexa sub una hypothesi, sub diversis possunt non esse opposita, aut connexa. Hinc autem sequitur extrema, quæ quoad aliud esse ab solutè opponuntur, aut connectuntur, tametsi non possint nō etiam opponi, aut connexi quoad tale esse conditionate sub una, eâdemque hypothesi, iuxta dicta *proposit. 1.* eo quod sub una, eâdemque hypothesi sic coniunguntur, ut eodem modo sub illâ quoad tale esse cōparantur conditionatè, acomparatur absolute; sub diversis tamen hypotheses bene posse non opponi, aut connecti: quia sub diversis hypotheses quoad tale esse non coniunctæ, sed quasi separata ponuntur. Pariterque subinde, de extremitum aequivalentia, iuxta regulas in superioribus tra-

Pharus Scientiarum, Tom. II.

ditas, & in hâc q. *proposit. 1.* indicatas, venit censendū.

Declaramus hâc per exempla. *Gratia, & peccatum* 77 *absolutè* opponuntur respectuè ad idem subiectum, & idem tēpus: quia nō possunt existere absolute in eodē subiecto pro eodē tempore; atque ita hæ propositiones sunt opposita, simulque veræ proinde esse nō possunt: *Petrus nunc habet peccatum.* *Petrus nunc habet gratia.* Hinc autem necessariò sequitur, ut gratia, & peccatum respectu eiusdem subiecti, & temporis etiam conditionatè opponantur sub eâdem hypothesi; sub diuersis vero non ite: quia sub eâdem hypothesi nō possunt conditionatè existere in eodē subiecto pro eodē tempore: bene tamen sub diuersis, eo quod, si existent sub eâdem, coniungeretur quoad existentia in eodē subiecto pro eodē tempore quod eis repugnat: existentia vero sub diuersis non opus est, quod cōiungatur. Quod cæstis repugnanciæ, atque ita hæ propositiones sunt opposita, simulque veræ proinde esse nō possunt: *Si Petrus nunc pulsaretur cogitatione A, nunc habet peccatum.* *Si Petrus nunc pulsaretur cogitatione A, nunc habet gratia.* quia alioquin verificaretur fore, ut Petrus pulsatus nunc cogitatione A, haberet simul nunc peccatum, & gratia: Quod repugnat. Hæ vero propositiones nō sunt opposita, atque adeò simul veræ esse possunt: *Si Petrus nunc pulsaretur cogitatione A, nunc habet peccatum.* *Si Petrus nunc pulsaretur cogitatione B, nunc habet gratia.* Quia bene cōponitur in casu prioris hypothesi Petrus peccatum, atque idem amissum gratia. In casu vero posterioris non peccaturum, atque idem retentum gratiam.

Pariter ratione peccatum, & carentia gratiæ respectuè 78 ad idem subiectum, & idem tēpus absolute connectuntur non mutuò: quia nequit peccatum existere in subiecto, in quo non sit pro eodem tempore carentia gratiæ; atq; ita hæ propositiones sunt non mutuò cōnexæ, veitatisque prioris subinde infert veritatem posterioris: *Petrus nunc habet peccatum.* *Petrus nunc caret gratia.* Hinc autem necessariò sequitur, ut peccatum, & carentia gratiæ respectu eiusdem subiecti, & temporis etiam conditionatè connectantur sub eâdem hypothesi; sub diuersis vero non ite: quia non potest peccatum existere conditionatè in subiecto, quin in eodē pro eodē tempore existat sub eâdem hypothesi carentia gratiæ; bene tamen, quin sub diuersis; atque ita hæ propositiones subalternæ sunt, primaque necessariò infert secundam: *Si Petrus nunc pulsaretur cogitatione A, nunc habet peccatum.* *Si Petrus nunc pulsaretur cogitatione A, nunc caret peccatum.* *Si Petrus nunc pulsaretur cogitatione B, nunc caret peccatum.* *Si Petrus nunc pulsaretur cogitatione B, nunc habet gratia.* Quia bene coherent in casu prioris hypothesi, Petrus peccaturum, subindeque amissum gratia. In casu vero posteriori non peccaturum, subindeque retentum gratiam. Et consequenter, primam propositionem veram, secundam autem fallam esse. Ex quib; venit colligendum, quomodo de propositionum cōditionalium aequivalentiæ, iuxta regulas nuper cōmemoratas pariter impia sentiarum censendum est. Quo veritas nostræ propositionis per seipsum manet demonstrata, ampliusque etiam confirmata veritas præcedentis.

Propositio 3.

Quo pacto construenda sit Ars exhibēs oppositionem, & connexionem, aut etiæ aequivalentiam inter propositiones simplices categoricas, & hypotheticas vicissim cōparatas reperiā, demonstratiū ostendere.

L 3 Suppono

Suppono: ut hactenus comparauiimus propositiones categoricas cum categoricis, & hypotheticas cum hypotheticis, quod attinet ad oppositionem, connexionem, & aequivalenciam; ita venire etiam comparandas categoricas cum hypotheticis, & hypotheticas cum categoricis. Deinde si suppono ex doctrinâ statuâ *disp. 10. q. 5. propos. 2.* omnem propositionem categoricam cum aliquâ propositione hypothetica, aut cum aliquibus connecti non mutuâ. Quia si ipso, quod est absolute verum, quidpiâ haberefse, non potest non verum fuisse conditione, ipsum tale esse habitur sub aliquâ hypothesi; non tamen vice versa. Quocirca, status rerum absolutus cum statu ipsarum conditionato sibi correspondente connexus est; sed non est conuerso. Vnde, omnis propositio categorica, sive ad statum rerum quidatuum, sive ad statum rerum existentialium pertinens connexa est non mutuâ cum omni hypotheticâ, quæ sub quâuis hypothesi absolute purificanda enuntiat idem ipsum conditione, quod categorica absolute. Eo enim ipso, quod duo quæpiam absolute sunt, aut non sunt, conditionate sunt verum de unoquoque fote, aut non fote sub hypothesi, quod alterum esset, aut non esset, sive talis conditionate veritas de conditione disparata, sive de non disparata fuerit, quod non interest ad rem, ut constat ex doctrinâ statuâ *suppositione terria.* Sic quia verum absolute est. *Homo est rationalis*, & *leo rugibilis*, conditionate quoque est verum, *si homo est rationalis, leo est rugibilis*, & est conuersio. Et quia absolute est verum, *Homo est rationalis*, & *risibilis*, conditionate quoque est verum: *si homo est rationalis, est risibilis*, & vice versa. Et quia absolute est verum *Petrus loquitur*, & *Paulus audit*, necnon: *Deus vocat Petrum*, & *Petrus responderet*. Præterea omnis propositio quidatua categorica cum aliquâ existentiali hypotheticâ est non mutuâ connexa, ut in his cernitur: *Homo est rationalis: si homo existit, erit rationalis*. Actio connectitur cum termino: *si existit actio, existet terminus*. Et in cætatis huiusmodi.

80 Hoc posito, sumatur quâuis propositio categorica ex omnibus recentiis *q. 2.* posita in primo angulo quadrati ponatur sub ipsâ in secundo quâuis ex hypotheticis, cum quibus illa non mutuâ connexa est. Deinde in aliis duobus angulis inverso ordine ponantur eaturum contradictiones, iuxta regulas in præcedentibus traditas assignatae ut cernitur in quadrato, sequenti.

1	A	HO	4
2	HA	O	3

Hac namque constructione supposita per demonstrationes factas in simili *q. 2.* venit pariter demonstrandum, HO, & O eodem modo esse subalternas, atque A, & HA: A verâ, & HO contrarias esse contrarietate admittente medium, & consequenter HA, & O subcontrarias esse.

81 Quo eodem pacto, & tabula generalis quadratum similium pro omnibus categoricis possibilibus effici posset: & quod expeditius est, vnicuique

categoricâ data cum hypothetica, cui contrarietur cum admissione medijs; tâ altera, cui subcontrarietur pro natâ occasione poterit designari: Omnis quippe categorica pro contraria habet modo dicto hypotheticam contradictionem hypotheticas sibi subalternas, & pro subcontraria hypotheticam subalternatam sue contradictionem, ut constat ex dictis.

Pro huiusmodi autem binariis propositionum mixtis, quarum altera categorica, & altera hypothetica est, non est quærenda aequivalens propria: quia status conditionatus, & absolutus, qua tales, non possunt inter se aquivalere propriâ: tamen interdum possunt mutuâ connexos esse ratione materialia, ut sunt status quidatius absolutus, & existentialis conditionatus; quando, tam propositio conditionata, quam absoluta eiusdem predicata, & subiecti connexionem necessariam subiecti cum prædicato pte se fert: quia, quod necessariâ subiecto conuenit illi. Sic se habent propositiones istæ: *Homo necessariâ est rationalis: si homo existit, necessariâ erit rationalis: Homo identificatur cum rationali: si homo existit identificabitur cum rationali, & similes.* Quomodo autem, quando duæ quâuis propositiones sunt mutuâ connexæ, contradictionia secundâ, & prima circa medium contraria sunt; contradictionia autem primâ, & secundâ non subcontraria; sed contraria item sunt circa medium, ex dictis *q. 2. propos. 12.* constat.

QVÆSTIO IV.

Quâ ratione propositiones complexæ opposita inter se sint, aut connexæ, aut aequivalentes.

82 Pro resolutione suppono primum: Omne ab intellectu iudicabile, atque adeo per propositionem enuntiabile, ad tria capita simplicia (ut modum eorum mixtiones omittantur) reduci. Aut enim est unum indivisum, atque determinatè sumptum; siue illud in se sit quid simplex, sive ex partibus compositum quoquo modo. Aut sunt plura divisi, sive distributi, atque determinantè sumptum. Aut est unum ex pluribus sumptum vagè, seu (quod in idem recidit) plura sumpta disiunctivè, sive sub distinctione. Aliud enim genus obiecti ad aliquod ex his tribus non pertinens excogitabile non est, ut cuique considerant innotescit, constatque ex dictis à nobis *supr. disp. 2. q. 3. confess. 4.* Ob id omnis propositio simplex ad singularem correspondentem primo, & vniuersalem correspondentem secundo, & particularē correspondentem tertio reductus, ut *supr. q. 1. statuimus.*

Suppono Secundum: propositionem complexam copulatiuam eam esse, quæ ex pluribus simplicibus seu categoricis, seu hypotheticis per particulam & aut aequivalentem copulatiuam coalescit. Complexam autem disiunctivam quæ coalescit ex pluribus disiunctis per particulam vel, aut similem, ut dicimus etiam est, exemplisque explicatum *q. 1.*

Suppono tertium: complexam copulatiuam, quæ simplici vniuersali aequivalens enuntiante sub uno conceptu confusè eadem extrema, quæ illa sub pluribus enuntiat distinctè. Est certum: quia perinde est de omnibus, & singulis hominibus distinctè numeratis assertere: *Hic homo loquitur*, & *hic homo loquitur*. & *hic homo loquitur*.

Disp. XIX. De Propositionibus. Quæst. IV. 127

- et, &c. ac afferere de eisdem confusè: *Omnis homo loquitur*, ut est notissimum. Ratio est in promtu: quia ut simplex vniuersalis enuntiat plura distributiæ, atque determinatè sumpta, ita etiam complexa copulatiæ enuntiat plura distributiæ, atque determinatè sumpta: Ergo, quando enuntiata ambarum sunt propositio eadem, non possunt non esse ambaæ æquivalentes quoad sensum. Quod enim altera confusa, & altera distinctè illa enuntiat, nequit variare ipsam sensum, vt notissimum est.
- 86 Suppono quartæ, complexam disiunctiæ, quæ talem, simplici particulari æquivalere enuntianti sub uno conceptu confusè id ipsum, quod illa enuntiat sub pluribus distinctè. Esteriam certum: quia perinde est dicere distinctè discurrendo per omnes homines *Hic homo loquitur, vel hic homo loquitur, vel hic homo loquitur, &c.* ac dicere respectuè ad eisdem: *Alius homo loquitur, ut etiam notissimum est.* Etenim, ut simplex particularis enuntiat unum ex pluribus vagè, seu disiunctiæ, ita complexa disiunctiæ enuntiat unum ex pluribus vagè, seu disiunctiæ, nisi, quod prima confusè, secunda verò distinctè per plura vagantur, siue adiunguntur: Ergo quando talia plura sunt propositio eadem, non possunt non ambaæ quoad sensum æquivalentes esse.
- 87 Suppono quintæ: complexam copulatiæ, aut purè copulatiæ, aut mixtam cum disiunctiæ esse posse. Similiterque complexam disiunctiæ, aut purè disiunctiæ, aut mixtam cum copulatiæ posse esse. Erit copulatiæ pura, quæ neque ullam particulariæ disiunctiæ, neque ullum terminum vagum, seu disiunctum, disiunctiæ suppositum continet in se. Erit purè disiunctiæ, quæ neque ullam particulariæ coniunctiæ, neque ullum terminum non disiunctum, siue determinatè suppositum in se continet. Mixta autem ex virtuteque erit, vel ex aliqua, aut aliquibus particulariæ coniunctiis, & simul ex aliqua, aut aliquibus disiunctiis, vel ex aliquo, aut aliquibus terminis vagis, siue disiunctis, & simul ex aliquo, aut aliquibus determinatis, & non disiunctis composta sit. Vnde, mixta in duas classes sunt dividenda. Aliæ sunt mixtaæ ex copulatiæ, & disiunctiæ formaliter, nimirum, quæ aliquam particulariæ coniunctiæ, & aliquam item disiunctiæ habent. Aliæ verò sunt mixtaæ ex copulatiæ, & disiunctiæ tantum æquivalenter. Videlicet, quæ cum, aut solum coniunctiæ, aut solum disiunctiæ habeant particulariæ, proindeque formaliter copulatiæ tantum, aut disiunctiæ tantum sunt: constant tamen ex aliquo, aut aliquibus terminis disiunctis, & simul ex aliquo, aut aliquibus non disiunctis. Exempla vniuersa erunt obvia. Ob id ea omitto.
- 88 Suppono sextæ: Omnem omnino propositionem complexam, cuiusvis ea generis sit, ad copulatiæ, & disiunctiæ, seu mixtas reduci, aliquæ earum æquivalere: quia nulla est excogitabilis, quæ non enuntiat, aut plura determinatæ, & divisiæ, siue distributiæ: quo casu erit re ipsa copulatiæ, aut plura sub disiunctiæ, siue disiunctiæ: quo casu erit disiunctiæ: alius enim genus enuntiandi plura non est, vt constat ex dictis. Sic casus hæc: *Quia ignis existit existit calor copulatiæ re ipsa est, siue ei æquivalens, quia tria enuntiat divisiæ, & determinatæ, nempe ignem existere, & calorem existere, & ignem esse causam ca-*
- lotis; idemque est de aliis huiusmodi. Sic etiam hæc rationalis. *Existit ignis: ergo existit calor: copulatiæ re ipsa est, siue ei æquivalens: quia tria enuntiat divisiæ, & determinatæ; scilicet, existere ignem, existere calorem, & ignem cum calore connexum esse.* Tantumdemque venit dicendum de reliquis similibus. Sic denique aliaæ complexaæ *sæpè quæst. I. numero 4. commemorata ad copulatiæ reducuntur ob eandem rationem.* Aliæaque excogitari poterunt, quæ reducantur ad disiunctiæ.
- Vnde suppono septimæ, quidquid in sequentiibus dixerimus de complexis, copulatiis & disiunctiis, pariter intelligendum venire de omnibus omnino alius propositionibus complexis, cuiusvis generis illæ sint. Oportet tamen utramquamque imprimis exponere, expositioneque transformare in eam copulatiæ, aut disiunctiæ, ad quam reducitur, ut ita transformatae clarius, faciliusque copulatiæ, aut disiunctiæ doctrinæ applicetur.
- Octavo denique suppono: complexas copulatiæ, & disiunctiæ, ex quibusvis simplicibus commemoratis *quæst. 2. & 3.* compositas per ipsas litteras, quibus simplices ibi à nobis sunt designatae, deinceps compendij causâ esse pariter designandas, additâ, interpositaque, aut particula coniunctiæ *et*, aut particula disiunctiæ *vel* in hunc modum *A & E* significat complexam copulatiæ ex duabus vniuersalibus categoriis primâ affirmatiâ, & secundâ negatiâ compositionem: *I, vel I. vel I.* disiunctiæ ex tribus particularibus affirmatiis: *HA, & I, vel V* mixtam ex primâ vniuersali hypotheticâ, & secundâ particulari terciâque singulariæ categoriis affirmatiis. Similiterque in ceteris. His positis. Sit,

Propositio I.

DATA quævis propositione, aut purè copulatiæ, aut purè disiunctiæ, aut mixta illius contradictionem assignare.

Sumuntur, iuxta regulas traditas *quæst. 2. & 3.* contradictionæ omnium simplicium propositionum, ex quibus complexa data composta est, dispositæque eodem ordine iungantur, aut disiungantur, mutata ubique in disiunctiæ particula coniunctiæ reperta in data, & vice versa, disiunctiæ in coniunctiæ. Complexa enim, quæ resultabit, erit contradictione data. e.g. huiusdatæ *A, & E* contradictione est hec *O, vel I. & huius data, I, vel I, vel I.* hec *E, & E, & E.* & huius *HA, & I* vel *V*, hec *HO, vel E, & Vn.* Et in ceteris pariter.

Quod ostenditur primò. Quia simplex vniuersalis, & simplex particularis, quatum prima, aut affirmat determinatæ, & distributiæ eadem obiecta, quæ negat secunda vagè, seu disiunctiæ, aut negat pariter eadem, quæ affirmat pariter secunda, contradictione opponuntur, ut constat ex doctrinâ statu *quæst. 2.* Ied complexa copulatiæ, & complexa disiunctiæ simplici vniuersali, & simplici particulari æquivalent, iuxta suppositionem tertiam, & quartam. Ergo quando altera affirmat determinatæ, & distributiæ eadem obiecta, quæ negat altera vagè, seu disiunctiæ, vel vice versa, ut se habent in casu nostræ propositionis, contradictione opponantur necesse est. Affirmare autem, aut negare alteram determinatæ,

& distributinè eadem obiecta, quæ negat, aut affirmat altera vagè, seu disiunctiù, in casu nostræ propositionis est manifestum; quia, quæ particula coniunctiua determinatè distribuit in vna, particula disiunctiua vagè disiungit in altera. Idemque præstant aliae particulae, que faciunt, ut singulæ simplices vnius singulis simplicibus alterius contradictoriè opponantur, iuxta regulas pro eis datas dicta quæst. 2.

93 Secundò ostenditur. Quia sicut simplici vniuersali altera vniuersalis simplex, aut singularis contenta in illâ contrariè tantum opponi possunt, relinquiturque subinde, ut sola particularis possit ei opponi contradictoriè, iuxta dicta in eadem quæst. 2. Ita complexa copulatiua altera complexa copulatiua, aut aliqua pars eius determinata contrariè tantum possunt opponi, solaque proinde disiunctiua potest illi opponi contradictoriè, & è conuerso, prout nostra propositio fert. Quia sicut se habent ad simplicem vniuersalem altera simplex vniuersalis, & singularis in eâ contenta; ita se habent ad complexam copulatiuam altera complexa copulatiua, & pars determinata eius, ut ex se, & ex dictis satis est notum. Complexam autem disiunctiuan ad complexam copulatiuam se habere, sicut se habet simplex particularis ad simplicem vniuersalem, & vice versa, iam constat ex dictis.

94 Itaque in doctrina huius propositionis omnes Logici re ipsâ conspirant. Addunt tamen plerique vniuersiisque propositioni complexa datæ, seu copulatiua seu disiunctiua per præpositam negationem non infinitatem, sed negantem contradic. Quod verum est, quatenus composita ex data, & ex negatione præposita æquivalens est contradictoriæ, quam nos ipsius data assignauimus: quæ certè magis formalis, magisque ex arte est contradictria eius. Sic huius copulatiua: Petrus legit, & Paulus audit, etenim hæc: Non Petrus legit, & Paulus audit contradictria est, quatenus facit hunc sensum: Non sunt coniuncta re verâ hæc duo; sed alterum sicut eorum deest, atque ita huic æquivaler: Petrus non legit, vel Paulus non audit, quæ est illius contradictria legitima iuxta regulam à nobis traditam. Similiter huius disiunctiua: Petrus legit, vel Paulus scribit, etenim hæc: Non Petrus legit, vel Paulus scribit contradictria est, quatenus facit hunc sensum: Neutrum horum duorum re verâ datur, atque adeò huic legitimæ illius contradictria iuxta regulam nostram æquivaler: Nec Petrus legit, nec Paulus scribit. Et in cæteris pariter.

Propositio 2.

95 Propositio complexa copulatiua, qua talis, cum singulis simplicibus, quas coniungit tum determinatè, tum vagè seu disiunctiù sumptis, arque adeò cum complexa disiunctiù ex eis coalescente; necnon cum ipsarum subalternatis, iuxta regulas subalternarum traditas quæst. 2. & 3. connexa est non mutuò. Et consequenter cum complexis tum copulatiuis, tum disiunctiuis coalescentibus ex ciuimodi subalternatis comparatis tum inter se, tum cum ipsis simplicibus, quibus subalternantur, sumptis seorsim. Ac tandem, cum omnibus disiunctiuis coalescentibus ex aliqua ex prædictis, & ex quibusvis aliis propositionibus possibilibus vndeconque desumptis. Complexa

verò disiunctiua, quæ talis, cum singulis simplicibus, quas disiungit, seorsim, determinatèque connexa non est: atque adeò neque cum eorum subalternatis, si quas habuerint, sumptis similiter; bene tamen cum eorum disiunctis, seu cum complexis disiunctiuis ex eis coalescentibus, tum inter se comparatis, tum cum simplicibus ipsis, quibus subalternantur, sumptis seorsim: necnon cum omnibus disiunctiuis coalescentibus ex aliquo ex disiunctis prædictis, & ex quibusvis aliis propositionibus possibilibus vndeconque desumptis.

Octo partes haber hæc propositio, & omnes certissimas. Prima inde constat primo: quia propositio complexa copulatiua comparatione ciuivis simplicis eorum, quas coniungit, ut totum comparatione sua pars se habet, ut est notissimum. Constat autem, totum cum quavis suorum partium sive determinatè, sive vagè considerata non mutuò connecti: complexa ergo copulatiua cum quavis dictarum simplicium tum determinatè, tum vagè, seu disiunctiù sumpta non mutuò est connexa. Secundò: quia complexa copulatiua perinde se habet ad vnamquamque simplicem, ex quâ componitur, sumptam determinatè, & ad eorum aliquam sumptum vagè, ac se habet simplex vniuersalis ad singulari, & ad particulari contentam in se; ut ex dictis in præcedentibus liquidum est; sed vniuersalis simplex cum singulari, & particuliari in se contentis non mutuò est connexa. ut ex se, & ex statutis quæst. 2. est notissimum: ergo complexa copulatiua cum quavis eorum, ex quibus componitur, aut determinatè, aut vagè sumpta non mutuò connexa est. Vnde etiam constat, quando complexa copulatiua, quâ talis, plures, quâm duas simplices in se continet, cum quavis alia copulatiua in se contentâ, composita que ex illis codem modo connexam esse.

Hinc secunda, & tertia pars propositionis manifeste sequuntur. Cum enim simplices componentes copulatiuam cum suis subalternatis sint connexa non mutuò (eas enim illarum subalternatas nunc dicimus, quæ ipsarum non mutuam terminant connexionem) non potest copulatiua ipsa cum talibus simplicibus connexa non mutuò cum ipsarum subalternatis mediare non connecti simiter. Et quoniam quodvis coniunctum, quodvisque disiunctum eiusmodi subalternarum nequit non esse similiter, subalternatum coniuncto dictarum simplicium, quibus illæ sunt seorsim subalternæ, ut est notissimum: consequens est, ut copulatiua consistens in tali simplicium coniuncto, cum talibus subalternarum coniunctis, disiunctisque, hoc est, cum copulatiuis, ac disiunctiuis ex eis coalescentibus similiter connexa sit. Vnde tandem patet, copulatiuam ipsam similiter esse conexam cum copulatiuis, & disiunctiuis coalescentibus ex vna simplicium, quas in se continet, & ex subalternatis alterius.

Quarta denique propositionis pars, adhuc de copulatiua agens, eaque valde noranda, inde ostenditur. Quia quævis omnino propriezatum cum disiuncto ex ipsâ; & alia quævis coalescente est non mutuo connexa. Ob id enim valet bene: Petrus legit: ergo Petrus legit, vel Paulus currit: sed non è conuerso. Ob id etiam propositio singularis cum particuliari vaganti per omnia singuluria sui generis est non mutuò connexa. Ratio autem est clara: quia ad veritatem disiuncti, seu disiunctiua propositionis sufficit veritas vnius ex extre-

Disp. XIX. De propositionibus. Quæst. IV. 129

mis eius, non tamen est conuerso. Ut enim verum sit, Petrum, vel Paulum existere, fat est esse verum, Petrum existere; non tamen est contraria: quia potest esse verum, Petrum, vel Paulum existere, Petrus non existere; ut est notum. Itaque ex veritate unius ex extremis propositionis disjunctiæ inferri non mutuò veritatem ipsius disjunctiæ arque adeò quodammodo extremonum disjunctiæ non mutuò cum disjunctiæ ipsa connexionem esse indubitabile est. Vnde consequenter sequitur, quicquid cum tali extremo non mutuò connectitur, & cum ipsa disjunctiæ non mutuò connectiæ medietæ; atqua adeò, copulatiuam, de qua tractamus, cum omnibus disjunctiæ coalescentibus tum ex ipsa, tum ex unaquaque praedictatum, cum quibus ea non mutuò connecta est, & ex quibusuis alius vnde cumque tractis propositionibus non mutuò connectam esse. Quod erat ostendendum. Ex quâ doctrinâ inferimus postmodum, omnem propositionem infinitas subalternatas, & consequenter infinitas contrarias, arque etiam subcontrarias habere. Quod est mirabile.

90 Iam, quinta pars propositionis, agens de disjunctiâ inde ostenditur. Primo: quia complexa disjunctiâ, quâ talis, propriè non se gerit ut totum comparatione extremonum sua disjunctiæ. Cùm eò tendat enuntiatio eius ut adstruat unicum tantum eorum, quodcumque illud sit; non vero, ut adstruat plura, vel omnia, sicut copulatiuam, nullumque subinde titulum habet ad hoc, ut cum talibus extremonib[us] seorsim, ac determinate sumptis, sive cum eorum aliquo connectatur. Secundo: quia simplex particularis, cui complexa disjunctiâ æquivaleret, iuxta s[ic] p[ro]p[ri]etatem, cum nulla eorum, quas disiungit, sumpta seorsim, connecta est. Ob idque, quando nullum habet terminum non disjunctum, sive non vagum, ut cuenit, quando est de praedicto communis non distributo, nullam subalternatam habet, ut ex subalternatam simplicium doctrinâ quæst. 2. comperrum est: Ergo tantumdem est dicendum de ipsa complexâ disjunctiâ compertâ cum extremonis sua disjunctiæ.

91 Vnde etiam patet, complexam disjunctiæ neque cum subalternatis suorum extremonum seorsim, & determinate sumptis connectam esse. Quæ pars erat sexta propositionis. Quod tamen cum disjunctiæ eorum, sive cum complexis disjunctiæ ex eis coalescentibus connecta sit quæ erat pars seprima, est manifestum. Quia hoc ipso quod singula extrema complexæ disjunctiæ cum singulis suis subalternatis connecta sunt, non potest non talium extremonum disjunctum, in quo consistit ipsa complexa disjunctiæ cum talium subalternatarum disjunctiæ, hoc est, cum complexis disjunctiis ex eis coalescentibus connectu[m]esse. Manifestum quippe est, si A nequit existere sine C, & B nequit existere sine D, quod nequeat esse verum, existere A, vel B, quin sit quoquo verum, existere C, vel D. Ex quo etiam appareat, similiter esse connectam dictam complexam disjunctiæ cum disjunctiæ resultantibus ex una eorum simplicium, ex quibus ea constat, & ex subalternatis alterius.

92 Octaua autem. & ultima propositionis pars affirmans, disjunctiæ, de quâ nunc agimus, connectam esse non mutuò cum omnibus disjunctiæ coalescentibus, tum ex ipsa, tum ex quâuis praedictatum, cum quibus ea connectitur, &

ex quibusuis aliis propositionibus possibilibus vnde cumque desumpsi, per dicta circa partem quartam manet probata. Appellabo autem deinceps distinctionis gratia semiextrinsecas comparatione propositionis, cuius connexionem non mutuam terminant, omnes ea disjunctiæ, quæ in ipsa quoad omnia sua extrema non continentur. Cæteris vero, quæ continentur, intrinsecas.

Propositio 3.

Cuomodo ars exhibens omnes contradictorias, 93 contrarias, subalternas, & subcontrarias quarumvis omnino propositionum complexatum sit construenda, demonstratiæ ostendere.

Suntant in primis 18 propositiones categoricæ simplices, de quibus quæst. 1. & 2. scilicet ex illis omnibus combinationibus, seu collectionibus possibilibus absque positione, & repetitione, iuxta regulas tradendas disp. 29. dabunt binarios 153. ternarios 816. quaternarios 3060, &c. ita ut omnes collectiones à binario usque ad octodentarium sint 262 143. & ex binariis quidem sint 153 complexas copulatiuas, particula & interposita totidemque disjunctiæ, interposita particula vel. Ex reliquis vero collectionibus, nempe 262 143. sicut per solam particulam & repetitam totidem copulatiuas; per solamque particulam vel repetitam totidem disjunctiæ; per mixtionem autem ambarum particularum totidem mixtas. Eruntque propositiones complexæ, quæ resulcent, copulatiuas quidem formales 262 143. & totidem disjunctiæ formaliter; mixta autem formaliter totidem, atque ita omnes 786429.

His ita factis, iungantur huic numero propositionum complexatum ex predictis 18 simplicibus possibilibus ipse 18 simplices, ex numeroque resultati, nempe 786447. h[ab]ent omnes binarii possibilis, qui iuxta combinationum regulas tradendas disp. 29. citata sunt 309249048681. Ex quibus reiciendi sunt 153 binarij simplicium, de quibus iam dictum est quæst. 2. Reliqui autem, qui, aut viramque, aut alteram sicutem complexam habent, examinandi sunt ligillatio[n]is (ponamus nunc, id est mortaliter, practicèque possibile, de quo postea) & reiectis disparatis, in quibus neutra propositionum cum altera connecta, aut opposita est, qui ferè quarta eorum pars est iuxta propositionem, quam habuerunt binarij propositionum simplicium, de quibus quæst. 2. Ex reliquis subalternarum medietas accipienda est, qui erant ferè 115968393268. totidemque sunt ex illis construenda quadra, uti construximus quæst. 2. ex binariis subalternatum simplicium, ita ut in primo vieniusque quadratianguli quo ordine ibi sunt numerati, ponatur subalternans, & in secundo subalternata, & in tertio contradictria subalternans, & in quarta contradictria subalternata. Quo fieri, ut iuxta demonstrationes traditas in unoquoque quadrato, propositiones quarti, & tertij anguli eodem modo sint subalternæ, ac propositiones primi, & secundi: propositiones autem primi, & quarti contraria sunt contrarie, admittente medium, & propositiones secundi, & tertij subcontraria. Quo pacto construta erit Ars constans dicto numero quadratorum, exhibensque ex omnibus binariis possibilibus propositionum complexatum, quæ ex 18 simplicibus assumptis componi possunt, tum in-

ter

ter se, tum cum ipsis simplicibus comparatarum, quoniam subalternarum, quoniam contrariarum, & quoniam subcontrariarum sunt. Pariterque ex medietate binariorum disparatarum, qui fuerant reiecti, rotidem componi possunt quadrata, quæ ostendant ceteros binarios disparatarum quoad connexionem, quoad contrarietatem, & quoad subcontrarietatem, vii question. 2. citata pro binario disparatarum simplicium factum à nobis est.

95 Quo eodem pacto venit construenda Ars exhibens omnes binarios possibiles complexarum tum subalternarum, tum contrariarum, tum subcontrariarum, tum disparatarum quoad hæc tria ac deinde contradiectoriarum, quæ ex 18 propositionibus hypotheticis simplicibus correspondentibus dictis 18 categoricis, iuxta dicta q. 3. effici possunt. Tum Ars utramque comprehendens præstans idem circa binarios complexarum, quæ ex dictis 18 categoricis, & 18 hypotheticis simul simplici possunt componi. Qui in numeri propemodum sunt, ut ex dictis colligere est.

96 Et hæc quidem dicta tantum sunt de complexis resultantibus ex combinacione simplicium simpliciore, facta videlicet independenter ab eorum positione, & repetitione. Quia tamen complexæ à varietate non solum natura, sed insuper positionis, atque repetitionis suatum simplicium possunt sortiri varietatem, diuersa quippe est hæc complexa A, & E ab hæc E, & A, & hæc ab ambabus A, & A, si combinatio cuiuslibet prædictorum numerorum simplicium cum positione, & repetitione fiat, iuxta regulas huius generis combinacionis *disputation*. 29. tradendas, incomparabiliter maior resultabit multitudine complexarum pro materia constiuentium Arrium modo explicato. Si enim ex 23. litteris Alphabeti isto combinacionis genere combinatis omnia vocabula diuersa omnium linguarum totius Vniuersitatis compoununtur; insuperque incomparabiliter plura possent componi. Quot componentur propositiones complexæ ex 36. simplicibus combinatis eodem modo? Semper tamen multitudine complexarum resultantium, tametsi immanis, numerus quidam finitus erit, dummodò numerus simplicium componentium vnamquamque complexam non excedat numerum assumptarum pro facienda combinacione, ut innotescet ex dicendis *disputat. oitata*.

97 Ceterum: quia natura propositionis complexæ necandè sibi taxat numerum simplicium, ex quibus componenda sit, quia data quævis, alia ex pluribus simplicibus composita dari potest. Hinc nascitur, ut propositiones complexæ possibles ex quouis numero simplicium cum repetitione componenda, absolute sint infinitæ. Aliud autem, sumptù diuersitate à materia, non solum complexæ, sed simplices etiam propositiones infinitæ sunt, cuiusvis illæ formæ sint, hoc est, siue sint vniuersales, siue particulares, siue singulares, &c. quia obiecta enuntiabilia, siue vniuersaliter, siue particolariter, siue singulariter, &c. absolute sunt infiniti, cum sint omnia entia tum aliquando existentia, tum purè possibilia, tum impossibilia. Vnde etiam sequitur binarios diuersos possibles tam simplicium, quam complexarum propo-

sitionum, quorum extrema aut contradicторia, aut contraria, aut subalternaria, aut subcontraria, aut disparata sunt inter se, infinitos esse absurde.

Indò, quod mirabilis est, nulla est propositionis, siue simplex, siue complexa, quæ non habet infinitas infinitas subalternatas, cum quibus non mutuò conexa est. Tales enim sunt disjunctiæ tum ex ipsam, tum ex quâvis subalternata eius, & ex infinitis aliis possibilibus coalescentibus iuxta doctrinam demonstratam *proposit. 2*. Et quoniam iuxta demonstrationem sæpe in superioribus factam contradictroria subalternata contraria est subalternantis; & contradictroria subalternantis subcontraria est subalternata, consicuit, nullam esse omnino propositionem, quæ non habeat item infinitas infinitas contrarias, & cuius contradictroria non habeat infinitas infinitas subcontrarias, cum tamen vnaque vnicam dumtaxat habeat contradictriam, ut *supradictum q. 2* agendo de simplicibus probatum est, probationem tamen, quæ generalis est etiam pro complexis.

Vnde obiter hoc valde notandum collige documentum. Datâ quâvis omnino propositione in omni scientiâ humâna, in promptu est adhuc inferre ex illâ quæsunque voluerit ex infinitis infinitis, quas illa habet subalternatas, illationes affirmativa, atque etiam quæsunque voluerit ex infinitis infinitis, quas illa habet contrarias, illatione negatiuâ. Id enim pro libito præstare poterit, faciendo pro libito comparationem cum aliis quibuslibet propositionibus cogitabilibus.

Quæ omnia, cum ita sint, colligo primo: ab 12 solute esse nobis impossibilem Arrium singillatim exhibentem omnium propositionum complexarum possibilium vnde uniuscunque diuersarum oppositionem, & connexionem; quia sunt, ut vidimus, infinitæ. Impossibilis autem est, saltem humanus Ars de formâ materiæ infinitæ, ut constat. Ex reliquis autem Artibus indicatis plerique impossibile sunt: quia hæc carum materia sit aliquæ multitudine complexarum finita ab aliquâ ex combinacionibus etiam indicatis oriunda, tamen ingenitam illa est, ut omnium binarios sigillatum examine, moraliter nobis sit impossibile. Quamvis autem vnam, aut alteram ex brevioribus, confectis tabulis, construere possibile esset, adhuc tamen id plus laboris, & prolixitatis, quam vellebit habere. Ob id omnes omittimus. Satis enim est, tum ostendisse, quo pacto illæ constriui possunt, tum normæ, exèplicque causâ subiectam proponere tabulam quadratorum exhibentem binarios contrariarum, subcontrariarum, & subalternatarum, qui iuxta demonstrationes sæpe in præcedentibus factas, resulstant ex binariis compositis ex solâ complexâ copulatiuâ A & E, & ex eius subalternatis cum simplicibus, tum copulatiuâ, tum disjunctiâ ipsi intrinsecis, hoc est, contentis in illâ, quod omnia sua extrema, iuxta phrasim supradictam *proposit. 2*, sub finem. Pro binariis enim ex illa, & ex omnibus eius subalternatis disjunctiâ semiextinctiâ tabulam quadratorum conficere, præterquam quod esset valde prolixum, & superfluum, non solum mortaliter, sed absolute est impossibile: quia sunt illi infiniti, ut constat ex dictis. Tabula autem est, ut sequitur.

Tabula exhibens subalternatas intrinsecas, atque contrarias
vnius propositionis complexæ A & E una cum subal-
ternantibus, & subcontrariis correspondentibus
illis contradictionia eius.

101

A & E	Vn	A & E	E	A & E	A
V	O vel I	I	O	O	O vel I
A & E	V	A & E	I	A & E	I
Vn	O vel I	dE	O vel I	tVn	O vel I
A & E	tA	A & E	dI	A & E	dV
tO	O vel I	dE	O vel I	dVn	O vel I
A & E	dA	A & E	O vel A	A & E	O vel V
dO	O vel I	A & O	O vel I	A & Vn	O vel I
A & E	O vel tI	A & E	O vel tV	A & E	O vel tA
A & tE	O vel I	A & tVn	O vel I	A & tO	O vel I

A & E

A & E	O vel dI	A & E	O vel dV	A & E	O vel dA
A & dE	O vel I	A & dVn	O vel I	A & dO	O vel I
A & E	Vn vel I	A & E	Vn vel A	A & E	Vn vel V
V & E	O vel I	V & O	O vel I	V & Vn	O vel O
A & E	Vn vel tI	A & E	Vn vel tV	A & E	Vn vel tA
V & tE	O vel I	V & tVn	O vel I	V & tO	O vel I
A & E	Vn vel dI	A & E	Vn vel dV	A & E	Vn vel dA
V & dE	O vel I	V & dVn	O vel I	V & dO	O vel I
A & E	Evel I	A & E	Evel A	A & E	E vel V
I & E	O vel I	I & O	O vel I	I & Vn	O vel I
A & E	E vel tI	A & E	E vel tV	A & E	E vel tA
I & tE	Ovel I	I & tVn	Ovel I	I & tO	Ovel I
					A & E

Disp. XIX. De propositionibus. Quæst. IV. 133

A & E	E vel dI	A & E	E vel dV	A & E	E vel dA
I & dE	O vel I	I & dVn	O vel I	I & dO	O vel I
A & E	O & I	A & E	O & A	A & E	O & V
A vel E	O vel I	A vel O	O vel I	A vel Vn	O vel I
A & E	O & tI	A & E	O & tV	A & E	O & tA
A vel tE	O vel I	A vel tVn	O vel I	A vel tO	O vel I
A & E	O & dI	A & E	O & dV	A & E	O & dA
A vel dE	O vel I	A vel dVn	O vel I	A vel dO	O vel I
A & E	Vn & I	A & E	Vn & A	A & E	Vn & V
V vel E	O vel I	V vel O	O vel I	V vel Vn	O vel I
A & E	Vn & tI	A & E	Vn & tV	A & E	Vn & tA
V vel tE	O vel I	V vel tVn	O vel I	V vel tO	O vel I

Pharus, Scientiarum Tom. II.

M A & E

A & E	Vn & dI	A & E	Vn & dV	A & E	Vn & dA
V vel dE	O vel I	V vel dVn	O vel I	V vel dO	O vel I
A & E	E & I	A & E	E & A	A & E	E & V
I vel E	O vel I	I vel O	O vel I	I vel Vn	O vel I
A & E	E & I	A & E	E & V	A & E	E & A
I vel tE	O vel I	I vel tVn	O vel I	I vel tO	O vel I
A & E	E & dI	A & E	E & dV	A & E	E & dA
I vel dE	O vel I	I vel dVn	O vel I	I vel dO	O vel I

Vbi vides unam propositionem complexam copulatiuam A & E subalternatas intrinsecas habere, cum quibus non mutuo connectitur, 63. & consequenter totidem contrarias contrarietate admittente medium. Contradictoriam autem eius O vel I subalternantes habere, quarum non mutua terminat, connexionem, etiam 63. & totidem subcontrarias illis correspondentes. Et eas quidem omnes ex numero tantum 18. categoriarum simplicium desumprias esse: ex numero enim tum earundem, tum hypotheticarum simplicium multo plures assumi possent.

Porro, complexam copulatinam A, & E subalternatam habere subalternatione non mutua unamquamque earum propositionum, quas sub se habet in omnibus quadratis propositis, tum ex doctrina subalternarum tradita q. 2. tum ex prop. 2. huius questionis est manifestum, ut cuique consideranti patet. Supposita autem assignatione propositionum iis duabus contradictiis, quae in aliis duobus angulis cuiusque quadrati inueniuntur sunt posita, quam esse legitimam constat ex dictis tum q. 2. tum in praesente prop. 1. supposito item distinctionis gratia, quod in vnc-

quoque quadrato ipsa copulativa A & E prima dicatur; secunda autem eius subalternata, & tercia, quae contradicit primam; quarta vero, que contradicit secundam. Per demonstrationes factas in simili q. 2. ad remque in praesenti applicandas, facile quicunque demonstrabit, in unoquoque quadratorum propositorum quartam, & tertiam perinde ac primam, & secundam subalternas esse: primam autem, & quartam esse contrarias contrarietate admissente medium, atque adeo posse esse simul falsas, et si non possint esse simul verae: secundam deinde, & tertiam esse subcontrarias, ita, ut possint esse simul verae; non vero simul falsae.

Propositio 4.

De aequivalentiis complexarum perinde ac de aequivalentiis simplicium, quibus ipsae aequivalent, censendum est.

Atque ita dicendum primò, complexas contradictorias, quæcunque illæ sint, per praesitram alteri earum negationem aequivalentes reddi. Hæc enim regula omnibus contradictoriis communis est, iuxta dicta q. 2. prop. 5. & 10.

Secundò

Disp. XIX. De propositionibus. Quæst. IV. 135

104 Secundo dicendum, complexas contrarias, quædo amba sunt copulatiæ, compositæ que ex eisdem

simplicibus per negationem propositam subiectis simplicium, positamque subinde immediatè ante ipsarum verbum æquivalentes reddi; quia hoc pæsto redduntur æquivalentes vniuersales simplices contrariæ, quibus illæ æquivalent, iuxta doctrinam statutam q. 2 propos. 5. & 10. citato. Dico autem, quando amba sunt copulatiæ; quia quando non sunt, ut sapè fit, per negationem postpositam modo dicto æquivalentes non redduntur; sicut nec simplices, quibus æquivalent, prout dicta propositio 10 statutum est. Dico etiam, quando ex eisdem simplicibus compositæ sunt; quia, quando sunt compositæ ex diuersis, ut sapè etiam fit, etiæ amba sunt copulatiæ, atque adeo aliquibus vniuersalibus simplicibus æquivalentes; sed non iis quæ per postpositam negationem æquivalentes sunt, quales dumtaxat sunt vniuersales æquales de codem subiecto, & predicato, iuxta dicta propositionibus citatis.

105 Vnde, pro subalternis complexis dicendum tertio, eas tunc solum per antepositam, postpositamque modo dicto negationem æquivalentes reddi, quando altera vniuersali simplici, & altera particuliæ simplici contenta in illa (pro quibus solum hæc regula valet, ut vidimus loco citato), æquivalentes sunt; Non vero, quando aliter se habent, ut plerumque fit, alisque subinde simplicibus subalternis aliquo modo æquivalent. Pro quibus non valet dicta regula, iuxta dicta propos. 10. sapè citata.

106 Tandem, dicendum subcontrariæ complexas tunc solum, per postpositam negationem modo dicto æquivalentes fieri, quando particuliæ simplicibus subcontrariis, pro quibus item dumtaxat valet hæc regula; ut dictum etiam loco citato, fuerint æquivalentes; secundum in aliis casibus. In quibus omnibus minutius explicandis non oportet morari.

Consecutaria præcedentis doctrinæ.

Consecutarium 1.

107 Quoniam in omni syllogismo legitimo ex cogibili antecedens cum consequente connexum est, ut ex sapè dictis in superioribus, dicendumque in sequentibus est manifestum; & antecedens quædam est propositi complexa ex duabus composita, necessarium est iuxta dicta: primò, quod contradicitoria conclusionis cum contradicitoria complexæ, quæ est antecedens, eodem modo connexur, atque antecedens cum conclusione. Secundò, quod contradicitoria conclusionis, & complexæ, quæ est antecedens, contrariæ opponatur, aut contrariætate admittente medium, si connexio antecedentis cum conclusione mutua non est; aut contrarietate recutante medium, si est mutua iuxta doctrinam speciatim traditam q. 2 propos. 11. Tertiò, quod conclusio, & contradicitoria antecedentis subcontrariæ sint, quando connexio antecedens cum conclusione est non mutua; Contrariæ vero citra medium, si fuerit mutua, iuxta dicta ibid. Idemque consequenter venit dicendum de quilibet aliâ argumentatione legitima, quæ non sit syllogismus, cuius antecedens, ut potè ex pluribus propositionibus compositum, propositio complexa sit.

Iaque, si ex syllogismo in Darij c. g. antecedens A & I ponatur in primo angulo quadrati; conclusio autem I in secundo, in tertio Pharus, Scientiarum Tom. II.

que, & quarto contradicitoria ordine inverso hoc pacto.

1	A & I	E	4
2	I	O vel E	3

Propositiones quarta, & tercia subalternæ erunt; sicut prima; & secunda: Propositiones autem prima, & quarta contrariæ aut admittentes medium, si connexio prima cum secundâ est non mutua, aut recutante, si est mutua. Propositiones denique secunda, & tercia subcontrariæ erunt, in primo casu, contrariæ vero citra medium, sicut prima, & quarta in secundo.

Consecutarium 2.

Propositiones, quas exponibilis appellant, 108 quales sunt potissimum exclusiæ, exceptiæ, & reduplicatiæ, complexis æquivalentes. De eamque subinde oppositione, connexione, & æquivalentiâ perinde, ac de complexarum censendum est.

Dicuntur propositiones istæ exponibilis, quia per complexas, quibus æquivalent, exponendæ veniunt, tum ut earum sensus clarius appareat, tum, ut de earum oppositione, connexione, & æquivalentiâ expeditius, tertiisque agatur. Videntur itaque in primis est, quomodo illæ, & per quas complexas exponi debeant, ut inde constare cætera possint. Incipiendo ergo ab exclusiis.

Suppono: propositiones exclusiæ dici, quæ, 109 aut ex parte subiecti, aut ex parte prædicati signum habent aliquod exclusiū, ut sunt tantum solum, dumtaxat, solum, & similes. Est autem propositi exclusiæ habens signum exclusiū ex parte subiecti, quadruplex. Prima affirmans signum simul, & verbum. Secunda negans utrumque. Tertia negans signum, & affirmans verbum. Quarta affirmans signum, & negans verbum. Et prima quidem affirmans utrumque, ut: *Tantum Petrus legit copulatiæ huiusmodi æquivalentes est: Petrus legit, & nullus aliis legit.* Quarta item affirmans signum, & negans verbum, ut: *Tantum Petrus non legit copulatiæ etiam huiusmodi æquivalentes: Petrus non legit copulatiæ etiam huiusmodi æquivalentes.* In quo conspirat omnes Logici. De secundâ autem, & tertia Recentiores quidam contra communem Logicorum sententiam censent, copulatiū etiam complexis æquivalentes. Standum tamen nobis est pro sententiâ communis statuente, æquivalentes disiunctiū. Quoniam secunda supra quartam, & tercia supra primam solum addunt negationem præpositam, contradictonique subinde sunt illis opposita iuxta Logicorum dogma solempne vniuersaliter statuens vnicuique propositioni per compositam ex ipsam, & ex negatione præpositâ contradicunt. Constat autem ex dictis in iota hac quæstione, prima, & quarta utrum æquivalentibus copulatiis per disiunctiū, aut disiunctiū æquivalentes dumtaxat contradicunt. Itaque secunda negans utrumque, ut: *Non tantum Petrus non legit disiunctiū huiusmodi æquivalentes est: Petrus legit,*

M 2 legit,

legit; vel aliquis alius non legit. Tertia autem negans signum, & affirmans verbum, ut: Non tantum Petrus legit huiusmodi aequivalet disiunctiæ: Petrus non legit, vel aliquis alius legit.

110 Ex quibus patet, primam, & tertiam cum suis aequivalentibus, atque etiam secundam & quartam cum suis contradictriorum oppositiæ. Primam autem, & secundam, atque etiam quartam, & tertiam subalternas esse. Primam vero, & quartam contrarias, secundamque, & tertiam subcontrarias.

111 Pariter, propositio exclusiva habens ex parte prædicari signum exclusivum aut signum solum, aut verbum solum, aut neutrum, aut utrumque potest negatione affectum habere. Tamen interdum paulò aliter, quam in casu præcedente sit exponibilis. Sit itaque prima neutrum negans hæc: Apostoli sunt tantum duodecim, cui copulatiua aequivalet: Apostoli sunt duodecim, & non sunt plures. Sit secunda negans utrumque subalternata primæ hæc: Apostoli non sunt non tantum duodecim, seu, quæ eiusdem est sensus hæc: Non Apostoli sunt non tantum duodecim, cui hæc aequivalet disiunctiæ: Apostoli non sunt duodecim, vel non sunt plures. Sit tercia negans solum verbum contradictriorum primæ, & subcontraria secundæ hæc: Apostoli non sunt tantum duodecim, seu, quæ eiusdem est sensus hæc: Non Apostoli sunt tantum duodecim, cui hæc disiunctiæ est aequivalens: Apostoli non sunt duodecim, vel sunt plures. Sit denique quarta negans solum signum contraria primæ, contradictriorum secundæ, & subalternas tertiae hæc: Apostoli sunt non tantum duodecim, cui hæc copulatiua aequivalet: Apostoli sunt duodecim, & sunt plures.

112 Iam vero propositio exceptiva ea dicitur, quæ signo aliquo exceptiæ constat, ut sunt: Præter, Nisi, & similia. Debet autem, ut aperte, & proprie propositio sit exceptiæ, primò, id, à quo fit exceptio, verè dici de eo, quod excipiatur. Secundo, id, à quo fit exceptio, notari signo universalis. Defectu enim primi inepta hæc exceptiæ est: Omnis homo præter brivum est rationalis; defectu vero secundi hæc est improposita: Aliquis Rex præter Cræsum fuit dñes. Hac autem habens utrumque conditionem aperte subinde, & propria erit: Omne animal præter hominem est irrationalis; aliaque huiusmodi. De quibus solum agitur in præsenti.

113 Igitur, propositio exceptiæ aut affirmat signum exceptiæ, & verbum, aut utrumque negat; aut negat signum, & affirmat verbum; aut affirms signum, & negat verbum. Quartum ynaquæque per aliquam complexam exponenda venit, ut sequitur. Sit enim prima affirmans utrumque hæc: Omnis homo præter Petrum loquitur, cui hæc copulatiua aequivalet: Omnis homo distinctus à Petro loquitur, & Petrus non loquitur. Sit secunda negans utrumque subalternata primæ hæc: Non omnis homo præter Petrum non loquitur, cui hæc aequivalet disiunctiæ: Aliquis homo distinctus à Petro loquitur, vel non loquitur. Sit tercia negans signum, & affirmans verbum contradictriorum primæ, & subcontraria secundæ: Non omnis homo præter Petrum loquitur, cui hæc disiunctiæ aequivalens est: Aliquis homo distinctus à Petro non loquitur, vel Petrus loquitur. Sit denique quarta affirmans signum, & negans verbum contraria primæ, contradictriorum secundæ, & subalternas tertiae hæc: Omnis

homo præter Petrum non loquitur, quæ eundem sensum habet cum hæc: Nullus homo præter Petrum loquitur. Et utriusque aequivalens hæc duæ eiusdem etiam sensus: Omnis homo distinctus à Petro non loquitur, & Petrus loquitur: Nullus homo distinctus à Petro loquitur, & Petrus loquitur.

Denique, propositio reduplicatiæ ea dicitur, ut signo aliquo reduplicatiæ constat, ut sunt: Quatenus, in quantum, prout, & similia. Quæ item est quadruplex, scilicet aut affirmans signum, & verbum, aut negans utrumque, aut negans signum, & affirmans verbum, aut affirmans signum, & negans verbum. Et utnaquæque per complexam aliquam exponenda venit, ut sequitur. Sit namque prima affirmans utrumque hæc: Petrus quatenus animal sentit, cui hæc copulatiua aequivalet: Petrus sentit, & in eo ratio sentiendi est animalitas. Sit secunda negans utrumque, & affirmans verbum contradictriorum primæ, & subcontraria secundæ hæc: Petrus non quatenus animal sentit, cui hæc aequivalet disiunctiæ: Petrus non sentit, vel in eo ratio sentiendi non est animalitas. Sit denique quarta affirmans signum, & negans verbum contradictriorum primæ, & subalternas tertiae hæc: Petrus quatenus animal non sentit, cui hæc copulatiua aequivalet: Petrus non sentit, & in eo ratio non sentiendi est animalitas.

Confectarium 3.

Propositiones hypotheticæ causales & illatus complexis aequivalent; perindeque subinde illis, ac de complexis philosophandum est, quod attinet ad eatum oppositionem, connexionem, & aequivalentiam.

Dicitur enim hypothetica causalis, quæ præter esse conditionati expressè enuntiatum sub hypotheti conditionis tacite insuper enuntiat influxum, sive conducentiam conditionis in ipsum esse conditionati. Illatus vero, quæ patet præter dictum esse connexionem conditionis cum conditionato enuntiat, prout alias iam q. 1. atque eriam 3. notatum est.

Potest autem hypothetica causalis, ut ab ea incipiamus, quadruplex esse. Prima affirmans conditionem, & conditionatum. Secunda negans utrumque. Tertia negans conditionem, & affirmans conditionatum. Quarta affirmans conditionem, & negans conditionatum. De quibus suo ordine, quod ad præfens arinet, ut sequitur, censendum est. Sit namque prima affirmans utrumque hæc: Si Petrus vocetur, consentiet, cui hæc copulatiua aequivalet: Si Petrus vocetur, consentiet, & vocatio influit in eius consensum. Sit secunda negans utrumque, utrumque subalternata primæ hæc: Non si Petrus vocetur, non consentiet, cui hæc disiunctiæ est aequivalens: Si Petrus vocetur, vel consentiet, vel vocatio influit in eius non consensum non influit. Sit tercia negans conditionem, & affirmans conditionatum contradictriorum primæ, & subcontraria secundæ hæc: Non si Petrus consentiet, cui hæc disiunctiæ est aequivalens: Si Petrus vocetur, vel non consentiet, vel vocatio in eius consensum non influit.

Disp. XIX. De propositionibus Quæst. IV 137

non influer. Sic denique quarta affirmans conditionem, & negans conditionatum contraria primæ, contradictoria secundæ, & subalterna tertie: *Si Petrus vocetur, non consentiet*, cuius æquivalens hæc copulativa est: *Si Petrus vocetur non consentiet, & vocatio in eius non consensum influer.*

117 Eodemque penitus modo de hypothetica illatiuā philosphandum est, nisi, quod hanc loco influxus conditionis in conditionatum, connexionem illius cum hoc tacite enunciare, est supponendum.

Consecrarium 4.

118 Propositio de subiecto confuso confusione indeterminationis ex parte rei significatae, complexa ex conditionatis æquivalens. Tuitiusque subinde, & clarius de illa tanquam de complexa, quod attinet ad oppositionem, connexionem, & æquivalentiam agetur.

Quoniam sit eiusmodi propositio, ex dictis disp. 18. q. 3. constat. Pro exemplo sit hæc: *Aliqua actio requiritur ad existentiam effectus*: id est, ita hæc actio, vel illa, vel alia requiritur sub disunctione, vt nulla earum requiratur determinatè. Quamquidem propositionem æquivalere copulativa complexa ex conditionatis afferentibus de unquamque actione disuncti esse determinatè requirunt ad existentiam effectus sub hypothesi, quod cetera desint, ex doctrinâ traditâ *suprà disp. 10. q. 2. & 5.* compertum est. Quocirca, de illâ perinde, ac de eiusmodi complexâ venit impræsentiarum philosphandum, iuxta regulas complexarum in præcedentibus traditas. Quod satis fuerit aduertisse, ne diutius, quam oportet, in his moremur.

Consecrarium 5.

119 De propositionibus alioquin simplicibus habentibus tamen subiectum, aut predicatum, vel copulatum vel disunctum, perinde ac de complexis, quibus correspondent, quod attinet ad oppositionem, connexionem, & æquivalentiam, philosphandum est.

Quoniam perinde est dicere: *Petrus, & Paulus loquuntur*, & deambulat: *Petrus, vel Paulus, currit*: *Petrus, vel currit, vel quiescit*, ac dicere: *Petrus loquuntur, & Paulus loquuntur*: *Petrus loquuntur, & Petrus ambulat*: *Petrus currit, vel Paulus currit*: *Petrus currit, vel Petrus quiescit*. Perindeque propterèa de prioribus, ac de posterioribus propositionibus, de ceterisq; eiusmodi iuxta regulas complexarum in præcedentibus traditas est in præsenti philosphandum, vt est notissimum.

Consecrarium 6.

120 De propositionibus sive complexis, sive simplicibus habentibus terminos numeri pluralis eodem modo est philosphandum, ac de habentibus terminos numeri singularis, quod oppositionem, connexionem, & æquivalentiam, quando habent utique eundem sensum, vt sapè fit, secus quando diversos.

Est certum: nec aliam, præter exempla, exigit probationem. Itaque: quia hæc propositio: *omnes homines currunt*, eundem habet sensum, atque hæc: *omnis homo currit*, sicut huic, ita, & illi per hanc contradicitur: *Aliquis homo non currit*; non verò per hanc: *Aliqui homines non currunt*, vpo- te, quæ simul falsa cum illâ esse potest: quia illi

Pharsus Scient. Tom. II.

est contraria contrariætate admittente medium. Pariterque est centendum de similibus, & sua proportione seruatâ, de complexis ex eis compotis, iuxta regulas complexarum in præcedentibus datas. Quoniam verò hæc: *Omnes Apostoli sunt duodecim* non eundem sensum habet, atque hæc: *Omnes Apostoli est duodecim*: quia in primâ subiectum sumitur pro collectione Apostolorum sumptâ indutissim: in secundâ pro omnibus, & singulis Apostolis diuissim, sive distributissim sumptis; & id est prima vera est, & secunda falsa. Idecèd, & si prima rectè contradicatur per hanc: *Omnes Apostoli non sunt duodecim*: quia eius subiectum perinde se habet, ac singulare, vt notauiimus alibi. Secundâ vero non bene per hanc contradicitur: *Omnes Apostoli non est duodecim*: quia eius subiectum est uniuersale, & vniuersalis non contradicit vniuersali, vt sapè vidimus. Sed per hanc: *Aliquis Apostolus non est duodecim*. Similiterque dicendum est de similibus, & suo etiam modo de complexis ex eis compotis.

Q V A E S T I O V.

Quaratione propositiones modalis opposite inter se sint, aut connexæ, aut æquivalentes.

Suppono primò in hæc quæstione solum esse ser- 121 monem de propositionibus modalibus compotis ex his modis dialekticis nominaliter sumptis: *Possibile*: *Impossibile*; *Necesse*: *Contingens*; & ex oratione infiniti, quæ *dilectum* appellatur; & alicui propositioni non modali, quæ de *meille* dicitur, correspontet, eamdemque proinde naturam, materiam, quantitatem, & qualitatem cum illa habet, vt in his cernitur: *Possibile est Petrum loqui*: *Impossibile est, aliquem hominem non esse animal*: *Necesse est, omne animal vivere*: *Contingens est, nullum hominem currere*. Quarum prima est de dicto singulari affirmato. Secunda de dicto particulari negato. Tertia de dicto vniuersali affirmato. Quarta de dicto vniuersali negato similibus propositionibus de inesse correspontentibus. De quo plura sunt dicta *suprà q. 1. n. 10.*

Suppono secundò: vnamquamque quatuor modalium ex quatuor predictis modis constantium in quatuor membra dislocari. Potest enim esse aut de affirmato modo: *similis, & dicto*, vt: *Possibile est Petrum loqui*, aut de negato vtroque, vt: *Non est possibile, Petrum non loqui*; aut de affirmato modo, & negato dicto, vt *Possibile est Petrum non loqui*, aut de negato modo, & affirmato dicto, vt: *Non est possibile Petrum loqui*; atque ita ex hac divisione sexdecim modales resultant. Quarum quilibet rursus in alias quatuor diuidi solet à Logicis, quo crescunt usque ad 64. quatenus quilibet potest habere *dilectum*, aut uniuersale, aut particulare, aut indefinitum, aut singulare, iuxta similem divisionem propositionis simplicis categoricæ, quæ ab ipsis fieri solet. Ceterum, quia quilibet predictorum *modorum* de obiecto cuiusvis omnino propositionis, sive categoricæ, sive hypotheticæ, sive simplicis, sive complexæ enuntiabile est, vt est notum cuiuslibet eorum modalis in tot præterea membra diuidi potest, quot sunt propositiones possibilis nō modales, iuxta omnes earum divisiones in præcedentibus questionibus factas quo penè in immensum augetur huiusmodi modalium numerus.

M 3 Itaque

Itaque modalis cuiuslibet praedictorum modorum, aut potest esse de dicto categorico, aut de hypothetico, aut de simplici, aut de complexo, aut de copulativo, aut de disjunctivo &c. circa quod pluraria etiam diximus quæst. 1. num. 10.

113 Suppono tertio: Communiter docere Logicos in ordine ad oppositionem, connexionem, & aequivalentiā modum *Necessus*, aequivalere signo *Omnis*, & modum *Impossibile* signo *Nullus* & modum *Possibile* signo *Aliquis*, iuxta vulgares illos corum verbi.

*Omnis necessus valet, impossibile nullus
Possibile quidam, quidam non possibile non.*

In quibus de modo *Contingens* tacent: quia in Arte modalium, quam ipsi construunt, pro eodem vñlupant *Contingens* in eadem significacione, ac *Possibile*, ut mox videbimus. Inducti autem sunt logici ad id docendum, quod deprehenderint *Necessus*, & *impossibile* contrarie cum admissione modi opposi, sicut *Omnis*, & *nullus*: *necessus*, & *possibile*, atque etiam *impossibile*, & *possibile* non subalternari non mutuo, sicut *omnis* & *aliquis*, atque etiam *nullus*, & *aliquis non*. Hinc dicunt, *Necessus*, & *impossibile* modos vñueritales esse; propositionesque modales vñueritales confituntur: *Possibile* autem, & *possibile non* modos esse particulares constituentes propositiones modales particulares, eo quod duo priores omnem differentiam temporis amplectuntur; duo vero posteriores non item: quia necessaria, & impossibile quoad esse, aut non esse, semper est tale; possibile vero quoad esse, aut non esse non semper; sed aliquando tale est. Ceterum tam in doctrina, quam in ratione eius decepti haud dubie logici sunt. In ratione quidem: quia *Necessus*, & *impossibile* ad plures differentias temporis, quam *possibile* nequam extenduntur; siquidem multa sunt necessaria, aut impossibilia pro aliqua temporis differentia, quæ pro aliis talia non sunt; & pleraque sunt possibilia pro omni indifferenti tempore, eti si sunt aliqua pro via tantum, ut, me non peccare, quamdiu dormio, necesse, peccareque impossibile est; fecus, dum vigilo; & plerasque creaturas pro omni tempore existere possibile est. In doctrina autem: quia contrarietas admittens medium, & subalternatio non

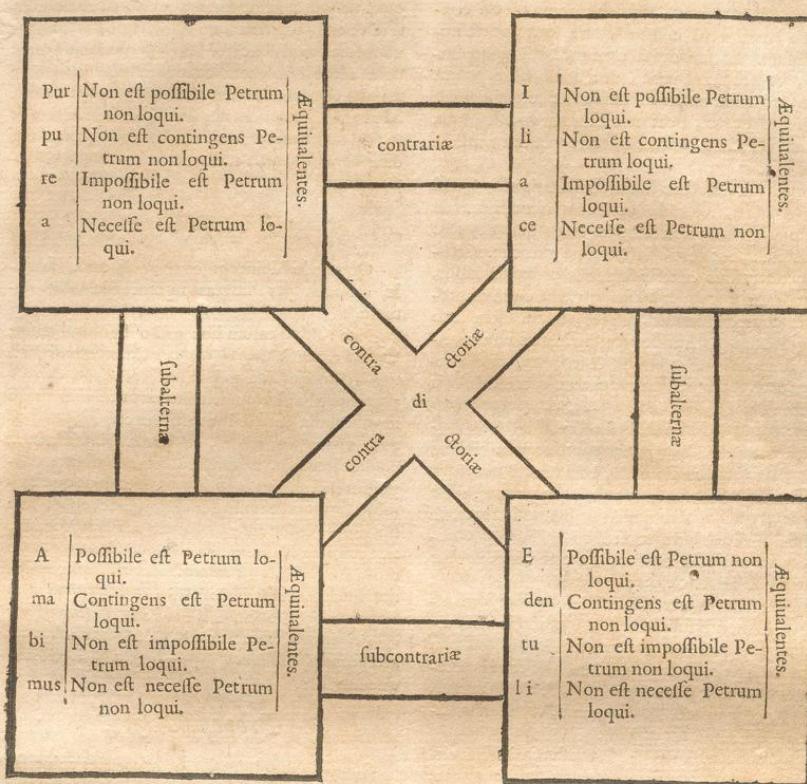
mutua vñueritatis, & particularitati signorum, ac propositionum alligatae non sunt; quandoquidem etiam in propositionibus singularibus reperi possunt, ut constat ex demonstratis quæst. 2. in tabulis quadratorum ibi propositis *propositi*, videi potest; Atque ita, ex eo quod *Necessus*, *Impossibile*, & *Possibile* contrarietatem admittentem medium, & subalternationem non mutuam inter se habeant, prout dictum est, male inferunt Logici, duos priores modos vñueritales esse, tertium autem particulararem.

Suppono quartum: ut vnicuique propositioni modali sua contradictoria, contraria, subalternata, aequivalens assigetur, Arten quamdam excogitasse logicos, quam construunt in hunc modum. Supponut primò modalem affirmantem modum simul, & dictum significare per A, negantem autem utrumque per V, affirmantem vero modum, & negantem dictum, per E; negantem denique modum, & affirmantem dictum, per I, pro quo afferunt verum illum.

E dictum negat, Ique modum, nihil A; sed V. totum.

Ex his autem vocabulis quatuor dictiones componunt, nempe: *Purpurea*, *Iliace*, *Amabimus*, *Edentuli*: rursusque supponunt, in prima syllaba vñlupuque dictioris constituendam esse modalem de *Possibile*, in secunda modalem de *contingens* sumpto pro eodem ac *Possibile*. (Sed impertinenter, ut dicam postmodum;) in tercia modalem de *impossibile*; in quarta modalem de *necessus*, attenta semper significacione vocalis, cui vñusquisque modus respondet, ut sciatur, utrum modus vel dictum, vel utrumque sit negandum, vel neutrum. Quibus suppositis, omnes modales in quauis dictione constitutas, dicunt, euadere inter se aequivalentes; comparatas vero cum modalibus aliis dictiorum ita se habere. Quæ in *purpurea*, & *iliace*, sunt contrariae. Quæ in *amabimus*, & *edentuli* subcontrariae. Quæ in *purpurea*, & *amabimus*, atque etiam, quæ in *iliace*, & *edentuli* subalternata. Quæ denique in *purpurea*, & *edentuli*, atque etiam, quæ in *iliace*, & *amabimus* contradictoria, prout exhibet sequens typus, quo suam logici Arten exponunt.

Disp. XIX. De propositionib. Quæst. V. 139

2

3

225 Cæterum in ista Logicorum arte defectus multos ego reperio. Primus est. Quod impertinenter, ut paulo antea insinuauit, ponitur in ea propositionis modalis de *Contingens*, sumpto pro eodem ac *Possibile*. Tum quia *Contingens* (cuius est non ad unum præcisè, ut *Possibile*; sed ad utrumque contradictionis extrellum potentiam adstruere, iuxta mox dicenda) à propria ad impro priam significationem transferuntur inutiliter. Tum quia perinde est, ac bis repetere *Possibile* superuacanè. Ob id in singulis prædictis dicti onibus eadem vocalis bis repetitur pro iis duobus modis, ac si esset idem bis positus. Hic tamen defectus facile posset corrigi, subrogatis pro ipsis actionibus aliis, in quibus altera tantum earum vocalium, quæ superflue duplicantur, remaneret, cæteris in eisdem locis relictis, cuiusmodi esse possent haec: *Crumena, itaque, dabitur, censui*. Quo in singulis quadratis typis propositi tres tantum modales ponentur, sublata ab omnibus modali de *contingens*, quæ in sensu quo accipitur, superfluit.

226 Vnde apertius detegretur secundus, & peior defectus quem habet hæc ars. Quod scilicet de *contingens* in sua propria significatione usurpatum, de que modalibus ex eo compotis nihil dicit, cum tamen illæ comparatae cum aliis suas item oppositiones, connexiones, aut etiam æquivalentias habeant, easque non minus; sed fortasse magis, quam cætera scitu dignas.

227 Tertius def. & is valde notandus, istius Artis est. Quod facit æquivalentes propositiones modales,

qua proprieæ æquivalentes non sunt; sed mutuo inter se connexæ, quod est valde diuersum, eo quod non unum, & idem ex parte rerum obiectum habent; sed diuersa mutuo inter se connexa. Vnde consequenter contradictorias facit propositiones, quæ verè non contradictorie; sed contrariae, citra medium tamen sunt oppositæ; eoque iure nec simul vera possunt esse, nec simul falsæ. Quod forsitan Logicos fecellit, e.g. duæ posteriores primi quadrati, nempe: *Impossibile est, Petrum non loqui : Necesse est Petrum loqui*, non sunt æquivalentes propriæ; sed mutuo connexæ, quia ex parte rerum non idem obiectum; sed diuersa mutuo inter se connexa habent, nimis carentiam potentiae Petri ad non loquendum, & potentiam eiusdem ad loquendum cum loquitione connexam. Secunda autem earundem, & prima tertij quadrati, scilicet: *Possibile est Petrum non loqui*, quæ contradictoriaræ afferuntur, non sunt contradictoriaræ; sed contrariae citra medium: quia utriusque obiectum ex parte rerum est quid positum, prioris nimis, ut dictum est, potentia Petri ad loquendum cum loquitione connexa; posterioris vero potentia eiusdem ad non loquendum; nemo autem dixerit, duo extrema positiva contradictione opponi quantumvis ea nec simul esse possint, nec simul desesse. Quemadmodum haæ duæ propositiones: *Deus intueretur Petrum existere. Deus intueretur Petrum non existere*, prædictis similes non sunt contradictoriaræ; quia earum obiecta sunt duæ scientiæ Dei positivæ,

M 4 altera

altera de existentia, & altera de non existentia Petri; sed contraria, sicut & earum obiecta contraria, non vero contradictionia sunt, ut est notissimum. Et tamen ita citra medium opponuntur, ut nec simul vera, nec simul falsa possint esse, eo quod nequeunt amba illae scientia simul a Deo decire, sicut nec simul in eo esse: quia earum obiecta nec simul decire possunt, nec simul eis.

¹²⁸ Quartus defectus huiusmodi Artis est. Quod prout iacet, solum habet locum in modalibus dicto singulari; non item in modalibus de dicto vniuersali, aut particulari, aut de aliis ceteris correspondentibus ceteris omnibus propositionibus, iuxta dicta *Suppositione secunda*: sepe enim eius regulae deprehenduntur fallaces, si alia dicta loco singularium ponatur. e. g. si in duabus posterioribus propositionibus primi, & in prima tertii quadrati loco dicti singularis ponatur particolare hoc pacto: *Impossible est aliquod animal non esse hominem*: *Neceſſe est aliquod animal esse hominem*: *Possible est aliquod animal non esse hominem*. Prima erit falsa, & secunda vera, cum tamen ponantur aequivalentes: secunda autem, & tertia simul vera erunt, cum tamen ponantur contradictiones. E conuerto autem enier, si loco signi *Aliquod* ponatur *Omne*: quia tunc prima erit vera, & aliae duae simul fallae. Scio, aliquos recentiores hunc artis defectum aduertisse, tentasseque illum quibusdam documentis supplere. Sed vix, aut ne vix quidem id fieri posse per generalem aliquam, & fixam regulam inde colligitur: quia modales contradictiones, & contraria connexae mutuo, & aequivalentes, quas haec ars miscit, & confundit, ut vidimus, diuersas sibi vindicant regulas.

¹²⁹ Quintus huius artis defectus est. Quod non circumferatur demonstrata ex certis, fixisque principiis, & fundamens. Vnde, tentando speciales singularium modalium naturas per earum applicationem ad varias materias potius, quam deducendo regulas eius, quales quales sunt, ex vniuersalibus principiis videtur construenda.

¹³⁰ Sextus denique defectus huius Artis est. Quod circa assumptum sibi praefixum exhibendi scilicet oppositiones, connexiones, & aequivalentias propositionum modalium ex supradictis quatuor modis componibilium valde diminutè procedit. Cum incomparabiliter plura sint, quae ad rem tacet, quam quae dicit, ut apparebit ex dicendis.

¹³¹ Igitur, ut Artem vniuersalem, legitimam, & valde egregiam ex pluribus specialioribus coalescentem, qua pro exhibenda omnium modalium oppositione, connexione, & aequivalentia possibilis est, construamus per diuersas propositiones oportebit nobis procedere, quarum, pleraque quali practicae sint, ad instar mathematicorum problematum, quemadmodum sequitur.

Propositio 1.

¹³² Quod sibi velint quatuor modi Dialectici: *Possible*, *Contingens*, *Impossible*, & *Neceſſe* imprimis nature.

Dico: *Possible* potentiam adstruit ad vnum ex duobus quibusque contradictionis extremis cum precisione ab altero. *Contingens* vero potentiam adstruit ad vnumius contradictionis extremum sumptum seorsim. *Impossible* autem potentiam demit ab uno contradictionis extremo precise; sed con-

sequenter siue illatiue adstruit illam ad alterum: quia nequit decire simul potentia ad ambo contradictionis extrema, eo ipso, quod ambo ipsa nequeunt simul decire. *Neceſſe* denique potentiam adstruit ad vnum contradictionis extremum ita cum eo connexam, ut consequenter siue illatiue ad alterum potentiam demat. Quae omnia tum esse satis sunt cunctis nota, tum ex doctrina late tradita *supra disputat. 1. 1.* vnicuique eam recolenti nota fieri.

Propositio 2.

Quomodo deinceps compendij caula singulare modales per litteras significandæ sint statuere.

Dico: *Modi* earum hoc pacto significabuntur: *Possible*, per P. *Contingens* per C. *Impossible*, ob repugnantiam, quam præ se fert, per R. *Neceſſe* autem per N. quæ quidem litteræ sine additamento significabunt modos illos affirmatos. Addita vero ante vnamquam, n. parua, significabunt eosdem negatos. *Dicta* vero per eadem litteras significabuntur, per quas in præcedentibus questionibus significatae sunt propositiones de *inſeſſe*, siue simplices, &que aut categoricas, aut hypotheticas, siue complexas, quibus illa correspondent. e.g. haec modalis: *Possible est omnen hominem loqui*. Sic de notabilius P.A. haec vero: *Non est contingens aliquem hominem loqui*, hoc n C I. Hæc autem: *Impossible est Petrum non loqui*, hoc R V n. & haec: *Non est neceſſe nullum hominem loqui*, hoc n E. ceteraque similiter.

Propositio 3.

Quoniam possibiles sint artes speciales vniuersalem componentes pro exhibenda demonstratiue oppositione, & connexione, aut etiam aequivalentia omnium modalium propositionum ex quatuor modis prædictis componibilium determinare.

Vt id præstem, noto, duas quæque propositiones modales, quarum oppositio, & conexio, aut etiam aequivalentia venienda est, aut posse habere vnum, & idem omnino *dictum*, siue affirmatum, siue negatum; aut posse habere duo *dicta* aliqua ratione diuerla, vnamquamque sum. Quod se habent duo, aut posse illa inter se esse contradictiones, aut contraria recusantia medium, aut contraria admittentia medium, aut connexiona, siue subalterna mutuo; aut connexiona, siue subalterna non mutuo; aut subcontraria, aut disparata. Quæ sunt omnes comparationes, quod ad rem attinet, possibiles. A quibus ultima dempta modalium de *dictis* disparatis, quæ eo ipso nec oppositionem, nec connexionem inter se habent. Supersunt septem comparationes, penes quas totidem artes pro intento proposito sunt possibiles. Prima modalium habentium idem *dictum*. Secunda modalium habentium *dicta* contradictiones. Tertia modalium habentium *dicta* contraria citra medium. Quarta modalium habentium *dicta* contraria cum admissione medijs. Quinta modalium habentium *dicta* mutuo connexiona. Sexta modalium habentium *dicta* non mutuo connexiona. Septima modalium habentium *dicta* subcontraria. Ex quibus Ars totalis de oppositione, & connexione, aut etiam aequivalentia modalium coalescit. Et de quibus in sequentibus, quo ordine sunt hic numeratae, agendum nobis est. Agemus

Agemus autem in earum singulis in primis de oppositione, & connexione modalium, quæ passiones earum sunt majoris momenti, dicti postea generatim de earum æquivalentiæ, quæ minoris momenti est, sub finem quæstionis.

Propositio 4.

¹³⁵ Datâ quâlibet propositione modali, quænam sit eius contradictroria, vniuersaliter statuere.

Vt id prætem suppono primum: propositionem modalem de modo nominaliter sumpto, de quâ trahamus, aut posse habere modum ex parte subiecti, & dictum ex parte prædicati, aut vice versa, vt supra iam notatum est quæst. 1. num. 10. Et quando habet modum ex parte subiecti, vt: *Possibile est omnem hominem loqui*, hunc sensum facere: Potentia datur ad hoc vt omnis homo loquatur, sive ad omnis hominis loquitionem. Quando vero ponitur ex parte prædicati, vt: *Omnem hominem loqui est possibile*, facere hunc sensum. Ad hoc vt omnis homo loquatur, sive ad omnis hominis loquitionem datur potentia. Vnde constat, modalem de dicto vniuersali, sive vniuersali æquivalente, & modalem de dicto particulari, sive particulari æquivalente perinde se habere, ac propositiones habentes terminum aliquem signo vniuersali, aut particulari affectum vel ex parte subiecti, quando dictum se habet ex parte subiecti; vel ex parte prædicati, quando dictum se habet ex parte prædicati.

¹³⁶ Suppono secundo ex generali doctrinâ datâ 9. 2. *proposit. 1. & 2.* sapque alias tacitâ, aut tanquam certissimâ suppositâ: quando signum vniuersale, aut aliquid ei æquivalentem positum est ex parte subiecti in quâvis propositione datâ, in eius contradictriorâ debere poni loco illius particularis, aut quid æquivalentis: quando vero postum est ex parte prædicati in datâ, immutatum in contradictriorâ debere persistere formaliter; quia in primo casu negatio propositionis negativa post signum posita illud non immutat. In secundo vero casu negatio anteposita æquivalenter mutat illud de vniuersali in particularis, & vice versa.

¹³⁷ Ex his planè constat: quando propositiones modales habent dictum ex parte subiecti, si in vna sit dictum vniuersale, aut æquivalentes, in alterâ debet esse particularis, aut æquivalentis, ut contradictriorâ opponantur: quando vero habent dictum positum ex parte prædicati, quæcumque demum illa sint, immutata debet persistere formaliter in utrâque contradictriorâ: quia à negatione præviâ negatiæ æquivalenter mutatur, quando opus est, de vniuersali in particularis; vel è conuerso, prout ad contradictionem requiritur.

¹³⁸ Et quoniam nos in totâ istâ Arte pro exemplis utimur semper modalibus habentibus modum ex parte subiecti, & dictum ex parte prædicati, quæ planiores sunt, & vivitiores, idcirco in totâ istâ Arte propositiones contradictriorâ invariatus semper habebunt dictum, quodcumque illud sit. habentes dumtaxat variatum modum penes affirmationem, & negationem. E. g. sicut istæ: PA. n PA. atque istæ CE. n CE. atque istæ RI. n RI. atque istæ NO. n NO. sic cetera quæque omnes contradictriae designabuntur.

Propositio 5.

Artem primam modalium de eodem dicto ea- ¹³⁹ rum omnium oppositionem, & connexionem exhibentem demonstratiuè construere.

Accipiuntur quatuor supradicti modi semel affirmati, & iterum negati hoc pæsto: P. C. R. N. nP. nC. nR. nN. factâque omnium dicto adæquata combinatione, iuxta regulas tradendas *dis. 29.* absque positione, & repetitione. (Nam hic repetitio eiusdem modi, aut diuersitas positionis duorum circa idem dictum, inutilis est, vt ex se patet) 28. omnino binarij resultabunt, quibus adiuncto quovis omnino dicto, sive categorico simplici, sive hypothetico, sive quoquo modo complexo aut copulativo, aut disjunctivo, iuxta divisiones in præcedentibus factas circa correspondentes propositiones de messe, totidem habebuntur binarij propositionum modalium de eodem dicto. In quibus sigillatim examinatis 10. reperiuntur modalium non mutuò connexarum, non mutuòque subinde subalternarum; & duo prorsus æquivalentium. Ex quibus acceptâ medietate, modalium, ex quibus constant, non mutua connexio, æquivalentiaque demonstraretur. Ea enim demonstrata, reliquorum omnium binariorum, totiusque huius Artis dabit demonstrationem.

Demonstratio autem dictæ medietatis, hoc ¹⁴⁰ est, sex eiusmodi binariorum per totidem principia fit in hunc modum 1. *Contingens* cum *Possibile* respectu ad idem dictum non mutuò connectitur. Quia, quod est contingens eo ipso est possibile; quod vero est possibile, non eo ipso est contingens, quia potest esse necessarium, vt est notissimum. 2. *Necesse* cum *Possibile* respectu ad idem dictum pariter est non mutuò connexum, ob proportionalem rationem. 3. *Impossibile* cum *Non contingens* respectu ad idem dictum non mutuò connectitur. Quia: quod est impossibile, eo ipso non est contingens; quod vero non est contingens, non eo ipso est impossibile: quia potest esse necessarium, vt constat. 4. *Necesse* cum *Non contingens* respectu ad idem dictum pariter est non mutuò connexum, ob proportionalem rationem. 5. *Necesse* cum *Non impossibile* respectu ad idem dictum non mutuò connectitur. Constat ex princ. 2. Quia *Non impossibile* & *Possibile* prorsus æquivalent, vt ex se patet. 6. *Possibile*, & *Non impossibile* æquivalentes modi sunt, vt etiam constat.

His statutis, adiunctoque exempli gratiâ singulis modis dicto A. fiat tabula sex quadratorum pro sex binariis modis, atque adeo modalium demonstratis; ita vt in primo angulo superiori vniuersiusque quadrati ponatur modalis subalternans, in secundo, qui est sub primo, subalternata, in tertio, qui est alter duorum inferiorum, contradictria subalternantis (iuxta regulam assignandi contradictrioras modalium propositione 4. præmissam;) & in quarto, qui est alter duorum superiorum, contradictria subalternata, vt factum est in simili quæst. 2. 3. & 4. hoc pæsto.

CA

CA	nPA	NA	nPARA	CA
PA	nCA	PA	nNA	nCA
NA	CA	NA	RA	PA
nCA	nNA	nRA	nNA	nRA
nPA				nPA

Hoc ita factio. Dico primò: in singulis quinque priorum quadratorum, quartam modalem contradictoriam secundam perinde esse non mutuò connexam cum tertia contradicitoria primæ, arque prima connexa est non mutuò cum secundâ, iuxta principia statuta nuper; atque ita non posse esse primam veram, quin secunda sit vera, nec posse esse secundam falsam, quin prima sit falsa, posseque esse secundam veram, quin prima sit vera. Tantumdemque esse de quartâ, & tertiat inter se collatis. Secundò dico: primam, & quartam contrariæ opponi contrariatere admittente medium, atque ad eis non possint esse simul vera, posse tamen esse simul falsas. Tertiò dico, secundam, & tertiam ita esse subcontrariæ, ut nequeant esse simul falsæ, etiæ esse possint simul vera. Quæ omnia per demonstrationes factas in simili quæst. 2. proposit. 9. constant. Quæ ab unoquoque in præsenti applicandæ sunt, ne inutiliter repetantur. Denique dico: primam modalem sexti, & ultimam quadrati priorsus æquivalentem secundam, atque ad eam etiam quartam, & tertiam æquivalentes pariter esse inter se. Quo sit, ut non solum prima, & tertia, atque secunda, & quarta; sed etiam prima & quarta, arque secunda, & tertia contradicitoria inter se opponantur, ut ex ipsis earum terminis est manifestum.

Ex quibus appetet, quo pacto omnes modales omnium 28. binariorum ex 8 assumptis modalibus resultantium inter se compararentur quoad oppositionem, & connexionem exceptis quatuor duorum binariorum, quæ vt pote inter se æquivalentes nec oppositionem inter se, nec propriam connexionem habent. Sex enim quadratis proposita omnes dictos 28 binarios continent: quia vnumquodque continet sex; atque ad eos omnes 36. a quibus si demas 8. contradicitoriarum, qui repertuntur, eo quod vnumquodque quadratum habet duos contradicitoriarum binarios ex constructione, & binariorum diversi contradicitoriarum ex 8. propositionibus possibilis dumtaxa sunt quatuor, super sunt dicti 28.

Ut autem pro exemplo dictum vniuersale affirmatum in omnibus modalibus possumus, quodlibet aliud possibile loco eius poni potest. Vnde

etiam pater, Arthem hanc intra suum genus vniuersalissimam esse. Iam, quo pacto modales in ea contentæ aut contradicitoriae, aut contrariae, aut subalternæ, aut subcontrariae æquivalentes reddi possint, vel secundus ad finem huius quæstionis propositi. 12. dicemus.

Propositio 6.

Artem secundam modalium de dictis contradicitorie opositis earum omnium oppositionem, & connexionem exhibentem demonstratiæ conseruare.

Accipiuntur iudicium octo modis, qui in præcedente; sicutque eorum adæquata combinatio, iuxta regulas tradendas disput. 29. sine positione quidem (quæ differentia positionis modorum comparatione extremorum contradictionis, ad quæ sunt comparandi, non interest; quandoquidem quod oppositionem talia extrema inuicem inter se referunt eodem modo, tametsi vnum positivum, & alterum negativum sit) cum repetitione tamen: quia idem modus ad ambo extrema contradictionis comparari potest, & debet: constitutique per factam sic combinationem ex prædictis octo modis 36. omnino binarios confici, quorum singulis duo quæque dicta contradicitorie inter se opposita adiungenda veniunt vnum vni, & alterum alteri modo vniuersusque binarij. Quo totidem collabuntur binariorum propositionum modalium de dictis contradictioni opositis. In quibus sigillatum examinatis sex reperientur modalium connexarum mutuò, & 14. connexarum non mutuò. Ex quibus assumptione medietate 3. scilicet prioris generis, & 7. posterioris eorum connexio est demonstranda, ut inde ad exterritorum totius huius Artis binariorum demonstrationem fiat progressio, sicut in Arte præcedente.

Demonstratio autem huiusmodi per totidem principia sequentia sic fit. 1. Quia ratione vnum ex extremis contradictionis est necessarium; alterum impossibile esse debet; & è conuerso: arque ad eos necessitas vnius, & impossibilitas alterius mutuò connexæ sunt. 2. Quia ratione vnum extremis contradictionis est contingens, & alterum debet esse contingens; arque ita contingens vnius

Disp. XIX. De propositionibus. Quæst. V. 143

vnius cum alterius contingentia mutuò connecti-
tur. Constat hæc duo, tum ex se, tum ex pro-
posit. 12. & 13. demonstratis disp. 8. quæst. 4. 3. Quâ
ratione vnum extremum contradictionis necessari-
um est, alterum non possibile est, & vice versa;
atque adeò necessitas vnius cum non possibilitate
alterius mutuò connexa est. Constat ex 1. quia
non possibile, & impossibile prorsus aequivalent,
vt patet. 4. Quando, vnum contradictionis extre-
num contingens est, alterum eo ipso est possibile
(quia eo ipso est contingens, iuxta princip. 2. &
omne contingens est possibile, vt ex se, & ex pro-
posit. 9. demonstrata disp. 11. quæst. 5. constat;)
sed non è conuersio: quia non eo ipso, quod vnum
extremum contradictionis est possibile, est alterum
contingens, cum possit impossibile esse, vt con-
stat. vnde, contingentia vnius cum possibilitate
alterius non mutuò connectitur. 5. Quando vnum
contradictionis extremum est impossibile, alterum
est eo ipso possibile (quia est necessarium per princ.
1. & omne necessarium est possibile, vt ex se, & ex ex-
posit. 8. citata quæstionis notum est); non
tamen vice versa: quia potest vnum contradic-
tionis extremum possibile esse, quin alterum sit im-
possible, si sit contingens, vt est notissimum.
Vnde impossibilitas vnius cum possibilitate alte-
rius non mutuò connectitur. 6. Non impossibilitas
vnius extremi contradictionis cum possibilitate al-
terius non mutuò connectitur. 7. Impossibilitas
vnius extremi contradictionis cum non impos-
sibilitate alterius non mutuò connectitur. Hæc duo
constat ex 5. Si quidem non impossibilitas, & im-
possibilitas, atque etiam non impossibilitas, & possi-
bilitas prorsus aequivalent, vt patet. 8. Quando
vnum extremum contradictionis est impossibile,

alterum eo ipso est non contingens, quia est ne-
cessarium per princip. 1. & necessarium, qua ta-
le non est contingens, vt constat ex se, & ex
proposit. 12. quæstionis citata;) sed non è
conuersio: quia potest vnum extremum contra-
dictionis esse non contingens, quin alterum sit
impossible, si sit necessarium, vt ex se, & ex di-
ctis est claram. Vnde impossibilitas vnius cum
non contingentia alterius non mutuò connecti-
tur. 9. Quando vnum extremum contradictionis
est necessarium, alterum eo ipso non est conti-
gents (quia est impossibile per princip. 1. & im-
possible, quâ tale, non est contingens, vt con-
stat ex se, & ex proposit. 13. dictæ q.) Non ta-
men è contraria: quia potest vnum extremum contra-
dictionis esse non contingens, quin alterum sit
necessarium, si sit impossibile, vt patet. Vnde,
necessitas vnius cum non contingentia alte-
rius non mutuò est connexa. 10. Quando vnum
vnum extremum contradictionis est necessarium,
alterum eo ipso est non necessarium (quia est im-
possible per princip. 1. & impossibile, quâ tale
non est necessarium, vt patet ex se, & ex proposit. 11.
q. citata); sed non vice versa: quia potest vnum ex-
tremum contradictionis esse non necessarium, quin
alterum sit necessarium, si sit contingens, vt etiam
est notum ex se, & ex dictis.

His ita statutis sint *dicta contradictioni* oppo-
sita singulis modorum binariis addenda ad compo-
nendas modales propositiones, e. g. hæc A. O. fiat
que imprimis tabella trium quadratorum pro tribus
binariis modalium mutuò connexarum (quæ erit
prima pars huius Artis) eodem pacto, ordine, &
formâ ac factâ est tabula Artis præcedentis, quæ
talis erit.

NA	n RO	CA	n CO	NA	PO
RO		n NA	CO		
				n CA	n PO

Qua facta. Dico primo. Qua ratione prima,
& secunda propositio vniuersiisque quadrati
sunt mutuò connexæ, vt ex tribus prioribus prin-
cipiis num. 144. demonstratis constat, eadem esse
mutuò connexas quartam contradictioniam se-
cundæ, & tertiam contradictioniam primæ; at-
que ita, nec primam posse esse veram, aut falsam,
quoniam sit vera, aut falsa secunda: nec secundam,
quoniam prima: idemque esse de quarta, & ter-
tia collatis inter se. Secundò dico: primam, &
quartam, atque etiam secundam, & tertiam
contrariæ circa medium opponi, atque adeò

nec simul veras, nec simul falsas posse esse. Quæ
omnia ex demonstratione factâ vniuersè quæstio-
ne secunda, proposit. 11. pro terciâ parte pro-
positionis manifesta sunt, quæ ad rem ab uno
quoque applicanda, nobis vero modò non repe-
tenda est.

Iam, pro septem binariis modalium non 146
mutuò connexarum fiat rotidem quadratorum
tabula eadem ratione, quâ facta est ta-
bula Artis præcedentis. Quæ Artis, de quâ
modò agimus secunda pars erit in hunc mo-
dum.

CA	n PO	RA	n P O	n PA	n PO	n PO
PO		n CO	PO		n RA	PO
					n RA	PO

RA	ROR	CONA	CO
nRO	nRA nCO	nRA nCO	nNA
NA	NO	nNO	nNA

146 Quā tabulā factā, dico primō: sicut prima modalis vniuersiisque quadrati non mutuō cum secundā connexa est iuxta septem principia postrema num. 144. demonstrata, ita quartam cum tertiā non mutuō connexam esse: conditionēsque subinde habere utrasque propositionum non mutuō subalternum sapē in praecedentibus reperitas. Secundō dico: primam & quartam contrarias esse cum admissione mediij, & consequenter secundam, & tertiam subcontrarias esse cum suis conditionibus, seu proprietatis, prout ex demonstrationibus factis q. 2. proposit. 3. 4. & 9. hūc applicandis conspicuum est.

147 Ex quibus appetet, binarios modalium in totā ista Arte contentos 44. esse: quia decem quadrata habent 60. ex quibus deictis 16. reperitarum contradictioriarum remanent 44. vnde supra 36. quos facta combinatio dedit, 8. superadduntur ex totidem binariis cūdem modum repetentibus, repetitē etiam enscentium notabilis cum correspondētia. Ut autem pro exemplo posuimus dicta contradictoria A. O. quālibet omnīn alia contradictoria excogitabiliā loco eorum poni poterunt, cū opus fuerit. De æquivalētia autem possibili omnīn modalium huius Artis inferiū proposit. 12. dicitur.

Propositio 7.

148 Ars tercia modalium de dictis contrariē citra medium oppositis, earum omnīum oppositōnē, & connexionē exhibens eadem prorūsus est, ac praecedens modalium de dictis con-

tradictrōe oppositis, mutatis dumtaxat ipsis dictis contradictoriis in dicta citra medium contraria.

Constat hēc propositio. Prīmō: quia, cū dicta contraria citra medium, & dicta contradictoria in hoc conspīent, quōd neque simul esse, neque simul deēs possint, non possunt non ex virilē que modales eadem protus oppositōnē, atque connexionē fortiri, vt factis ex se est notum. Secundō: quia, cūm contradictoriūnūs ex contrariis citra medium cum altero mutuō conexum sit, vt constat, non potest non quodvis ex contrariis citra medium eodem modo ad alterū comparari quoad possibilātē, contingentiam, impossibilātē, & necessitatē, arque cum suo contradictorio. Quoad hēc enim, quā mutuō connectuntur, perinde se habent, ac si essent vnum, & idem, vt factis ex se appetet, clavisque appetit ex dicendis propositione 9. Tertiō: quia decem principia num. 144. demonstrata, in quibus fundauimus Artem praeceit modalium de dictis contradictoriis eodem modo locum habent in modalibus de dictis contrariis citra medium, vt discurrenti per illa conspiciūtū fīe.

Hoc posito mutemus dicta contradictoria illius Artis in hēc contraria citra medium, e.g. Similitudinem Petri cum Paulō existēre: Dīsimilitudinem Petri cum Paulō existēre per has duas litteras designanda S.D. factisque eisdēm duabus tabulis, altera pro primā & alterā pro secundā parte huius Artis, nihil desiderabitur, nam cetera inde pertinēt, & huc applicanda.

Pro parte prima huius Artis correspondente parti primā praecedentis.

NS	nRD	CS	nCD	NS	PD
RD	nNS	CD	nCS	nPD	nNS

Propositio 8.

151 Artem quartam modalium de dictis contrariis cum admissione medijs oppositis earum omnium oppositionem, &c connexionem exhibentem demonstratiue construere.

Accipiantur octo modi de quibus agimus. Et facta eorum combinatione, qua ratione proposit. 6. factaque est vnicuique 36. binariorum, qui ex illa refultant, duo quavis dicta adiungantur contrariè cum admissione mediij oppositâ e. g. A. E. Quo cotidem refultabunt binarij modalium de eiusmodi modis. In quibus sigillatim examinatis 8. reperientur modalium connexatum non mutuò, & 24. disparatarum tam quod oppositionem, quam quod connexionem. Demonstraque natura quatuor prioris generis, & sex posterioris, per sequentia principia naturae reliquorum omnium dabit demonstrationem.

152 Sit igitur principium primum. Necessestis vnius ex contrariis admittentibus medium, & impossibilitas alterius non matuò connectuntur: quia cum non possint simul esse eo ipso, quod necesse est esse vnum, impossibile est esse alterum: & cum possint ambo simul non esse, non eo ipso, quod impossibile est esse vnum, nec necesse esse alterum: quia potest item esse impossibile, ut constat. Et quoniam, quod est impossibile, eo ipso

non est possibile nec contingens, nec necessarium, consequens est, ut necessitas unius ex dictis contrariis etiam sit non mutuo connexa cum non possibilite, cum non contingentia, & cum non necessitate alterius. Sit principium secundum. Possibilitas unius praedictorum contrariorum, & impossibilitas alterius non sunt opposita; siquidem simul dantur, quando alterum est necessarium, iuxta principium primum. Idemque est de possibilitate unius, & non possibilite alterius; necnon de impossibilitate unius, & non impossibilitate alterius, propter omnium aequivalentiam. 3. Contingentia unius praedictorum contrariorum, & contingentia alterius, atque etiam contingentia unius, & possibilis alterius, & consequentia contingentia unius, & non impossibilis alterius non sunt opposita; siquidem simul dantur de facto in peccato, & gratia, in aliquis huiusmodi. Quartum, Possibilitas unius, & impossibilitas alterius non sunt connexa: quia prima sine secunda reperitur in peccato, & gratia, & similibus. Secunda autem sine prima in assensu, & disensu, supposito, quod Deus decretat ad neutrum concurrere, in aliquis huiusmodi. Idem autem est de possibilite unius, & non possibilite alterius; similiusque de impossibilitate, & non impossibilitate & constat ex dictis. Quintum, Contingentia unius & contingentia alterius non sunt connexa: quia quodvis esse potest contingens, est si alterum im-

possibile, vt si Deus decerneret non concurrere cum homine ad dissensum, relinquendo eum liberum ad consensum, vel vice versa: pariterque in simili-

bus. Idemque consequenter est de contingentiā vnius, & possibilitate, aut non impossibilitate alterius.

His positis, pro primā parte huius Artis sunt quatuor sequentia quadrata.

NA	nRE	NA	PE	NA	CE
RE	nNA	nPE	nNA	nCE	nNA
		NA		NE	
		nNE		nNA	

In quorum quolibet eo ipso, quod prima propositio (eas numerando eo ordine, quo in precedentibus vsl sumus) cum secunda est non mutuō connexa, iuxta principium primum statutum num. præced. quarta contradictoria secunda pariter est

non mutuō connexa cum tertia contradictoria primæ. Primaque, & quarta contraria sunt contrarietate admittente medium, & secunda, & tertia subcontraria per demonstracionem factam in simili quest. 2. proposit. 9. huc applicandam.

Pro secundā autem parte huius Artis sex veniunt sequentia quadrata consideranda.

PA	nRE	PA	PE	RA	RE
RE	nPA	nPE	nPA	nRE	nRA
CA	nCE	CA	nPE	CA	RE
CE	nCA	PE	nCA	nRE	nCA

In quorum quolibet eo ipso, quod prima, & secunda proposicio modalis neque inter se oppositæ, neque inter se connexæ sunt, atque adeo disparatæ se habent quod oppositionem, & conexiōnem, iuxta quatuor posteriora principia statuta num. 152. edem pacto disparatæ se habent quarta, & tertia, tum prima, & quarta; tum secunda, & tertia inter se comparatæ, vt constat ex demonstratione factâ in simili q. 2. proposit. 9, n. 5, quæ impræsentiarum est applicandæ. Cetera, quæ circa hanc Arctem possunt notari, ex præcedentibus peti possunt.

Propositio 9.

155. Artem quintam modalium de dictis mutuò connexis earum omnium oppositionem, & conexiōnem exhibentem demonstratiū construere.

Accipiuntur octo modi, de quibus agimus, & facta eorum combinatione, sicuti proposit. 6. vniuersicue 36. binariotum, qui ex illâ resultant, duo quævis dicta adjungantur mutuò connexa, e.g. hæc: *Filium Dei intelligere: Spiritum Sanctum intelligere* per has duas litteras significanda F. S. Quo 36. resultabunt binarij modalium de eiusmodi dictis. In quibus sigillatim examinatis 10. repetiuntur modalium mutuò connexarum, & totidem modalium non mutuò connexarum. Quorum vtro-

rumque medietatis demonstrata connexio per sequentiâ principia reliquorum omnium dabit demonstrationem.

Sit igitur principium 1. Quoties duo extrema 156 inter se mutuò connexa sunt, si vnum fuerit posibile, & alterum erit possibile, atque adeo non impossible; & si vnum fuerit contingens, alterum quoque erit contingens; & si vnum fuerit impossibile, alterum quoque erit impossibile; & si vnum fuerit necessarium, alterum quoque erit necessarium. Quæ omnia, tum ex fæ, tum ex dicitis de connectione mutuâ disput. 14. notissima sunt. Sit principium 2. Quoties duo extrema mutuò inter se connexa sunt, contingentia vnius cum possibiliitate alterius non mutuò connèctitur: quia connectitur mutuò cum alterius contingentiâ, iuxta princ. 1. & hæc non mutuò cum eiusdem possibiliitate, vt est notum. Vnde, & eum non impossibilitate, & cum non necessitate alterius non mutuò connectitur, cum quibus eiusdem contingentia non mutuò est connexa, vt etiam est notum. Principium 3. Quoties duo extrema mutuò inter se connexa sunt, necessitas vnius cum possibilitate alterius non mutuò est connexa quia connexa est mutuò cum alterius necessitate, iuxta princ. 1. & hæc non mutuò cum eiusdem possibiliitate, & consequenter cum eiusdem non impossibilitate, vt constat.

His positis pro primâ parte huius Artis sunt quinque sequentia quadrata.

157

PF	nPS	PF	RS	CF	nCS
PS	nPF	nRS	nPF	CS	nCF
RF	nRS	NF	nNS		
RS	nRF	NS	nNF		

In quorum quolibet eo ipso, quod prima proposicio cum secundâ est mutuò connexa, iuxta principium primum statutum num. præced. quarta contradictoria secundi pariter est mutuò connexa cum tercia contradictoria primâ. Primaque, &

quarta contrariæ citra medium oppositæ sunt. Similiterque secunda, & tertia contrariæ sunt citra medium oppositæ, vt constat ex demonstratione factâ in simili supra q. 2. proposit. 11. quæ in præsenti applicanda est.

Pro secundâ autem parte huius Artis alia quinque sint
sequentia quadrata.

CF	nPS	CF	RS	CF	NS
PS	nCF	nRS	nCF	nNS	nCF
NF	nPS	NF	RS		
PS	nNF	nRS	nNF		

In quorum quolibet eo ipso, quod prima modalis cum secundâ non mutuò est connexa, iuxta princ. 2. & 3. statuta num. 156. quarta contraria secundâ similiter est non mutuò connexa cum tertia contraria prima. Primaque, & quarta contraria sunt contrarieatee admittente medium; secundâque, & tertia subcontraria per demonstrationem factam in similis questione secundâ, propositione nona, pariter in praesenti applicandam. Cætera vero, quæ circa hanc Arctem possent notari, ex praecedentibus veniunt perpenda.

Propositio 10.

159 Artem sextam modalium de dictis connexis non mutuò, atque adèo etiam non mutuò subalternatis eatum omnium oppositionem, & connexionem exhibentem demonstratiue construere.

Accipiantur octo modi, de quibus tractamus. Fiatque eorum combinatio adæquata, iuxta regulas tradendas disput. 29. non solum cum reperiione; sed etiam cum positione. Quia hic non solum differentia repetitionis supra differentiam ipsorum modorum est necessaria, ut in Arte secundâ tradidit proposit. 6. &c in aliis sequentibus; sed insuper differentia positionis eorum, eo quod comparatione dictorum non mutuò connexorum, quæ eo ipso inter se diversimodo referuntur, diuersi eundem modorum positio diuersam considerationem habet. Eiusmodi autem modorum combinatio, quæ 64. omnino binarios producit, bis facienda est; semel scilicet pro comparatione dictorum subalternantium cum subalternatis; & iterum pro comparatione dictorum subalternatorum cum subalternatis: suntque proinde omnes binarij ambarum combinationum 128. Quibus totidem dicta adiuncta, 64. videlicet subalternantia, & 64.

subalternata totidem propositionum modalium binarios conficiunt. In quibus examinatis sigillatim 20. reperiuntur modalium non mutuò connexorum, quorum 10. ad primam; 10. vero ad secundam duarum praedictarum combinationum pertinent. Disparatarum autem modalium reperiuntur 88. quorum 44 etiam ad primam, & totidem ad secundam combinationem spectant. Igitur, demonstrandum in primis est modales 10. binariorum prioris generis non mutuò esse connexas, modales vero 22. binariorum posterioris generis esse disparatas. Inde enim cæterorum, qui supersunt, demonstratio manabit; id autem fieri per sequentia principia.

Sit 1. Quoties vnum extremum cum altero est 160 connexum non mutuò, si primum necessarium sit, secundum necessarium quoque esse debet, & consequenter possibile, & non impossibile, & non contingens; sed non est conuerso. 2. Si autem primum sit contingens, atque adèo possibile, atque adèo non impossibile, secundum possibile, atque adèo non impossibile debet esse, sed non vice versa. Hæc tamen ex se, tamen ex dictis disp. 14. de naturâ connexionis non mutuâ comperta sunt; indeque etiam confirmantur: quia veritas primi sine vetrate secundi stare non potest, non tamen est contraria; atque idèo necessitas, & possiblitas veritatis primi necessitatem, & possibilitem inferit veritatem secundi, & cætera necessitati, atque possibiliteri annexa; sed non viceversa. 3. Suppositâ connexione non mutuâ vnius extremi cum altero, si primum sit contingens, atque adèo possibile, atque adèo non impossibile, secundum aut contingens, aut necessarium potest esse; secundus impossibilis. Vnde contingentia, & possibilitas, & non impossibilitas primi, et si cum possibilite secundi connexa sit; non tamen cum contingentiâ, aut cum necessitate determinata. Potest enim cum quâvis eatum stare, atque adèo neque alicui carum opponitur dis-

sparsa

disparatè proindè se habet respectu vniuersiūsque scorsim. 4. supposita connexione non mutuā vnius extremi cum altero, si primum sit impossibile, secundum aut impossibile, aut necessarium, aut contingens, atque adeò possibile posse esse. Primumque proindè impossibilitas nequè cum impossibilitate, nequè cum necessitate, nequè cum contingentiā, nequè cum possibilitate, & consequenter nequè cum non impossibilitate, nequè cum non necessitate, nequè cum non contingentiā, nequè cum non possibilitate.

*His ita statutis, iungamus recensitis modorum binariis hæc 161
duo dicta non mutuò connexa, e. g. A I. sintque pro
prima parte huius Artis decem quadrata,
qua sequuntur.*

NA	n NI	NA	n PI	NA	R I
NI	n NA	PI	n NA	n RI	n NA
NA	CI	CA	n PI	CA	R I
n CI	n NA	PI	n CA	n RI	n CA
PA	n PI	PA	R I	n RA	n PI
PI	n PA	n RI	n PA	PI	RA
		n RA	RI		
		n RI	RA		

In quorum quolibet eo ipso, quod prima propositio modalis de dicto subalternante cum secundâ de dicta subalternato est non mutuò connexa iuxta princip. 1. & 2. statuta num. 160. quarta contradictionis secundâ de dicto subalternato cum tertiâ contradictionis primâ de dicto subalternante pari-

ter est non mutuò connexa. Primaque, & quarta contraria sunt contrarietate admittente medium; & atque adeò secunda, & tercia subcontraria iuxta demonstrationem factam in simili questione secunda, propositione nona, quæ pariter in praesenti applicanda est.

162 *Pro secundâ autem parte huius Artis sequentia vigintiduo quadrata sunt.*

CA	nCI	CA	nNI	PA	nCI
CI	nCA	NI	nCA	CI	nPA
PA	nNI	nRA	nCI	nRA	nNI
NI	nPA	CI	RA	NI	RA
RA	nRI	RA	nNI	RA	nCI
RI	nRA	NI	nRA	CI	nRA
RA	nPI	nCA	nRI	nCA	nNI
PI	nRA	RI	CA	NI	CA
nCA	nCI	nCA	nPI	nPA	nRI
CI	CA	PI	CARI	PA	PA

nPA	nNI	nPA	nCI	nPA	nPI
NI	PA CI	PA	PI	PA	
nNA	nRI nNA	nNJ	nNA	nCI	
RI	NA NI	NA CI		NA	
	nNA	nPI			
	PI	NA			

In quorum unoquoque eo ipso, quod prima, & secunda propositio modalis, neque inter se oppositæ, neque inter se connexæ sunt, atque adeò disparatæ se habent quoad oppositionem, & connexionem, iuxta duo posteriora principia n. 160. stabilita eodem pacto disparatæ se habent tum quarta, & tercia, tum prima, & quarta, tum secunda, & tercia inter se comparatæ, ut constat ex demonstratione factâ in similii q. 2. proposit. 9. num. 50. quæ hoc est applicanda.

163 Constat itaque ex 128 binariis modalium de dictis non mutuò subalternis, qui ex duabus combinationibus num. 159. commemoratis resultant 40. quos reddunt 10. priora quadrata non disparatæ modalium esse (sunt quippe 20. non mutuò subalternorum, & 10. contrariarum cum admissione mediæ, & 10. subcontrariarum) & 88. quos reddunt 22. posteriora quadrata modalium disparatæ esse, quibus conficitur dictus numerus 128. Ad quem non pertinent, sicut neque ad duas predictas combinationes binarij contradiectoriarum, qui in dictis quadratis interuenient, utpote, quoniam modales contradiectoriae non de subalternis dictis sunt; sed de eisdem.

Propositio 11.

164 Artem septimam, & ultimam modalium de dictis subcontrariis earum omnium oppositionem, & connexionem exhibentem demonstratiæ construere.

Hæc Ars aliter, quam præcedentes constituenda est ex iam statutis proposit. 8. circa Artem quartam modalium de dictis contrariis contrarietate admittente medium, quorum subalternata sunt dicta subcontraria, de quibus nunc agimus, si sumantur

ordine recte; contradiectoria autem, si sumantur ordine transuerso, ut ex doctrinâ in præcedentibus traditâ, & sapè repetitâ est notissimum. Sumantur itaque ex tabulâ primâ quatuor quadratorum proposit. 8. descriptâ quatuor binarij modalium subalternarum non mutuò, in quibus ea fundata est: nempe NA, RE, & NA, nPE, & NA, nCE, & NA, nNE. Sumantur dein dicta subcontraria dictis contrariis harum modalium correspondientia, nempe I. O. Quibus assumptis, ob occlusaque positis, tocidem eis binarios modalium de dictis subcontrariis I. O. subalternarum non mutuò facile demonstrarunt.

Quoniam enim necessitas dicti A, & impossibilitas dicti O mutuò inter se connexæ sunt iuxta demonstrationem factam proposit. 6. num. 144. & 145. similiterque, iuxta eandem, sunt inter se mutuò connexæ cum impossibilitas, & non possibilis dicti E cum necessitate dicti I, tum non contingencia dicti E cum non contingencia dicti I, tum non necessitas dicti E cum possibilite dicti I. Hoc ipso, quod NA connectitur non mutuò cum RE, consequitur planè, RO connecti non mutuò cum NI (quia RO connecta cum NA connecta non mutuò cum RE connecta cum NI, nequit non connecti non mutuò de primo ad ultimum cum ipsâ NI.) Et hoc ipso, quod NA connectitur non mutuò cum nPE, RO item, & loco eius æquivalens nPO connecti non mutuò cum NI. Et hoc ipso, quod NA connectitur non mutuò cum nCE, RO connecti non mutuò cum nCI. Et hoc ipso, quod NA connectitur non mutuò cum nNE. RO connecti non mutuò cum PI. Quo habemus quatuor binarios subalternarum non mutuò de dictis subcontrariis: nimirum, RO, NI, & nPO, NI, & RO, nCI, & RO, PI. Quibus accedunt alij tres prop-

ter modorum æquivalentiam; scilicet: nPO. nCI.
& nPO. PI, & RO. nRI. Alij autem tres, qui
desiderantur ad integrè fundandam Artem istam,
nempe: CO. CI, & NO. nNI, & NO. nCI.
modalium sunt disparatarum inter se. Quod inde
ostenditur: quia modales de *dictis* contrariis, cum
quibus mutuò conuertuntur, etiam sunt dispara-

ta. Per doctrinam quippe citatam ex proposit. 6.
num. 144. & 145. Primus istorum trium binario-
rum connectitur mutuò cum hoc de *dictis* contra-
riis CA. CE, secundus cum hoc RA. nRE, & ter-
tius cum hoc RA. nCE. Hos autem esse modalium
disparatarum inter se constat ex *dictis* proposit. 8.
num. 152. & 154.

*Quibus positis pro primâ parte huius Artis sunt septem
sequentia quadrata.*

RO	nNI	nPO	nNI	RO	CI
NI	nRO	NI	PO	nCI	nRO
RO	nPI	nPO	CI	nPO	nPI
PI	nRO	nCI	PO	PI	PO
	RO	RI	PO	RO	
	nRI	nRO			

In quorum quolibet hoc ipso, quod prima propo-
sitio modalis cum secundâ est non mutuò conne-
cta, ut constat ex demonstratis nuper num. 165.
quarta contradictoria secundâ pariter est non mu-
tuò connexa cum tertiâ contradictoriâ primâ. Pri-

maque, & quarta contrariae sunt contrarietate ad-
mittente medium; subindeque secunda, & ter-
tia subcontrariae sunt per demonstrationem fa-
ciam in simili quæst. 2. proposit. 9. in præfemî
applicandam.

*Pro secundâ vero parte huius Artis tria sequentia
quadrata supersunt.*

CO	nCI	NO	nNI	NO	CI
CI	nCO	NI			
	nNO	nCI			nNO

Disp. XIX. De propositionibus Quæst. V. 153

In quorum quilibet eo ipso, quod prima, & secunda propositionis modalis disparatae sunt inter se quoad oppositionem, & connexionem, vti num. 165. statutum est. Eodem modo sunt inter se disparatae tum quarta, & tertia, tum prima, & quarta, tum secunda, & tertia inter se comparatae, vt constat ex demonstratione facta in similis quæst. 2. proposit. 9. num. 50. quæ in praesenti etiam est applicanda. Ex quibus apparet, quomodo hæc Ars perinde ac plerique præcedentibus, 10. quadratis, atque adeo 44. binaris modalium constet, qui est numerus, quem producit combinatio modalium ipsi consentanea iuxta dicta proposit. 6.

Propositio 12.

168 Quid de æquivalentiâ possibili omnium binariorum modalium in præcedentibus septem Artibus vnam integrum componentibus contentarum censendum sit, statuere.

Statuo primò tanquam certum hos duos modos P. n R. inter se, atque etiam hos R. n P. inter se esse æquivalentes. Ac proinde modales ex eis compositas æquivalentes etiam esse inter se quotiescumque idem dictum habent. De quo nullum est dubium.

169 Statuo secundò etiam ut certum. Quotiescumque duæ modales contradictricæ oppositæ sunt per præpositam negationem alteri earum æquivalentes reddi. Hæc enim regula generalis est pro omnibus propositionibus contradictricis, cuiuscunq; illæ generis sint, vt ex doctrinâ sapè in præcedentibus; sed præterim quæst. 2. tradita fasis est notum. Negatio quippe præposita contradictricæ affirmativa facit, vt illa neget id ipsum, quod negat negativa, & præposita contradictricæ negativa facit, vt affirmet id ipsum, quod affirmat affirmativa.

170 Statuo tertio, vt mihi etiam certum, contra logicorum plerosque: Modales contrariae oppositas per negationem modo postpositam, & dicto apposita non sibi æquivalentes, licet interdum sicut mutuè connexæ, quod est diversum, iuxta ea, quæ dicebamus super num. 127. Ratio est conspicua. Quia ex eo quod alteri modalium contrariarum adiiciatur negatio postposita modo, & apposita dicto non redduntur significantes idem ex parte rerum, prope ad æquivalentiam requiruntur. Tametsi diversa, quæ significant, interdum mutuè connexa sint, exempli gratia, hæc contrariae NA. R. I. positæ in tertio quadrato tabulae prima propositionis 10. per negationem appositam dicto secundæ sunt hæc NA. R. O. mutuè connexæ positæ in primo quadrato tabulae prima propositionis 6. quarum prima necessitate in vnam contradictionis extremum, secunda impossibilitatem ad alterum significant, quæ obiecta sunt re ipsâ diversa. Dico autem interdum per postpositam negationem reddi modales contrariae mutuè connexas. Quia interdum etiam redduntur connexæ non mutuè, vt cernitur in his quinti quadrati tabulae vnicæ proposit. 5. NA. R. A. quæ per negatum dictum secundæ transiunt in has non mutuè connexas primi quadrati prime tabulae propositionis 8. NA. R. E. Interdum vero redduntur etiam disparatae, vt patet in his primi quadrati tabulae vnicæ propositionis 5. CA. n P. A. quæ per negatum dictum secundæ in has disparatas transiunt quinti quadrati tabulae secundæ proposit. 8. CA. n PE. Interdum item remanent contraria, vt videtur est in his NA. CA. quarti quadrati

tabulae vnicæ proposit. 5. quæ per negatum dictum secundæ sunt hæc etiam contrariae rectij quadrati tabulae prima proposit. 8. NA. C. E. Aliaque exempla adduci possent. Ex quibus patet, regulam generalem dari non posse, per quam omnes modales contraria interuenient negationis æquivalentes reddi possint. Idemque subinde venit dicendum de subcontraria.

Quomodo autem, neque modales subalternae per præpositam simul, & postpositam negationem æquivalentes redduntur, vti redduntur subalternae de inesse, quatum altera vniuersalis, & altera particularis est in quo etiam multi peccantur logici) ex dictis colligere est: Nec opus est in eo ostendendo minutius immorari.

Statuo denique quartò: quia omne excogitabile dictum aut contingens, aut necessarium, aut impossibile debet esse, iuxta demonstrationem factam disp. 11. quæst. 5. modalem de quo quis horum trium modorum negato quadam tenus æquivalere, seu potius mutuè connecti cum disiuncto modalium de aliis duobus, dummodo omnes idem dictum habent. Sic hæc, n. CV. cum hoc disiuncto est mutuè connexa RV, vel NV. & hæc n NV cum hoc RV, vel CV. & hæc n RV, cum hoc CV, vel NV. Quo etiam pâcto hæc PV, se habet cum eodem CV, vel NV. De qua doctrinâ nullum est dubium.

Ex quibus omnibus apparet: quousque per paucas regulas datas possint propositiones modales æquivalentes reddi; & quomodo ad faciendas omnes æquivalentes regula generalis præscribi non possit.

Q V A E S T I O V I .

Quid sit, & quatuorplex propositionum conuersio.

Et qualiter unaqueque propositio
convertiscenda veniat?

IN hæc q. primùm agam de conuersione propositionum categoriarum simplicium. Deinde de reliquis suo ordine, prout de eorum oppositione, & connexione in præcedentibus quæstionibus actum est. Conuersio autem propositionis transmutatio quadam est subiecti eius in predicatum, & prædicati in subiectum. Et consequenter transmutatio item vnius propositionis, quæ conuersa dicitur, in alteram, quæ dicitur conuertens. Estque duplex. Alia legitima, arque adeo utilis ad scientias, quando à conuersa ad conuertentem legitime arguitur. Alia illegitima, & inutilis, quando fecit. Solet autem impræsentiarum, reiectâ illegitimâ tanquam inutili, solius legitima haberi ratio, tanquam cuiusdam legitima argumentationis, in quâ ex antecedente vero non potest non sequi conseqvens verum.

Quam quidem in tria membra dividat communiter Logici, in simplicem scilicet, per accidens, & per contrapositionem. Conuersione simplicem dicunt, quando ita termini transmutantur, vt eadem quantitas in propositionibus serueretur, ita vt si conuersa erat vniuersalis, conuertens sit quoque vniuersalis; & si particularis, particularis. Quæ etiam conuersio in terminis dici solet iuxta Arist. lib. 1. Prior. c. 2. Conuersione autem per accidens appellant, quando termini transmutantur, mutata in propositionibus quantitate, vt, si conuersa erat vniuersalis, conuertens sit particularis; sed non vice versa. Quam conuersione in partem vocavit

vocavit Arist. loco citato. Conuersiōnēm denique per contrapositionēm, seu contrapositām appellant, quando termini transmutantur, seruatā in propositionib⁹ cādem quantitatē, ita tamen, vt termini, qui erant finiti in conuersā, per propositām negationēm infinitentur in conuertente. Quācunque autem conuectio sit semper, inquiunt, seruati debet in propositionib⁹ eadem qualitas, sive natura, ita vt, si conuersa est affirmatiua, conuertens sit etiam affirmatiua; & si negatiua, negatiua.

175 Hinc Logici pergunt, & statuunt, legitimā conuersione conuerti; simpliciter quidem propositionēm vniuersalem negatiuam, & particularem affirmatiuam: quia bene valet: *Nullus homo est lapis: Ergo Nullus lapis est homo.* Aliquis homo est animal: Ergo: Aliquod animal est homo. Per accidens autem vniuersalem negatiuam, & vniuersalem affirmatiuam. Valet enim: *Nullus homo est lapis: Ergo. Aliquis lapis non est homo: Omnis homo est animal: Ergo. Aliquod animal est homo.* Per contrapositionēm denique vniuersalem affirmatiuam, & particularem negatiuam, vt: *Omnis homo est animal: Ergo omne non animal est non homo. Aliquis homo non est lapis: Ergo aliquod non lapis non est non homo: Id, quod significatis propositionib⁹ istis per litteras A. E. I. O. iuxta dicta quæst. 2. denotant per illos versus vulgates.*

Simpliciter FECI. conuertitur. *EV A per acci. ASTO per contra. Et sic sit conuersio tota.*

176 Ceterum, circa has Logicorum regulas, prout communiter circumferuntur, aliquos ego nōo defectus. Primus est, quid neque cas demonstrant, Propt̄ oportet, neque principia metaphysica, in quibus fundantur, assignant. Secundus, quid tautū agunt de conuersione dictarum quatuor propositionum categoricarum simplicium, relictis pluribus possibilibus, & s̄pē in scientiis occurrentibus quā à nobis suprā sunt recentis quæst. 1. & 2. Tertius: quid non docent vniuersales affirmatiuam, & negatiuam conuerti per contrapositionēm in partem, sive in particularem, vt verē conuertentur. Quartus: quid non notant, quando conuersio mutua sit; quando verō fecūs &c.

177 Quos omnes defectus vt suppleam, suppono primum. Principia, quibus innititur bonitas illationis à propositione conuersa ad conuertentem in omnibus conuersiōnib⁹ (præterquam contrapositionē, de quā postmodū) esse. In affirmatiuā quidem: quod identitas extremorum necessariō debet esse mutua; in negatiuā autem, quid distinctionē extremorum pariter necessariō mutua esse debet, prout suprā disp. 13. quæst. 3. notatum est. Quoniam enim necessariō est, quod si A identificari cum B, B etiam identificetur cum A, & si C distinguitur à D, D quoque distinguitur à C, vt tanquam per se notissimum ibidem statuimus. Idcirco, si verum est dicere: *A est B, nequit non esse etiam verum dicere: B est A; & si est verum C non est D, necessariō etiam est verum: D non est C.* Verbum quippe est in huiusmodi propositionib⁹ actuā cōfendi substantiū, qui est idēntitas, significat, atque ita, dum affirmatur, idēntitas extremorum adstruitur; dum verō negatur, negatio idēntitatis distinctioni annexa, & conuertet ipsa distinctionē, iuxta dicta disputatione decimateria citat.

178 Hinc venit supponendum secundū. In solis propositionib⁹ de verbo substantiū esse, quod affirmatum identitatem; negatum autem distinctionē extremorum adstruit, locum habere conuer-

sionem, non verē in propositionib⁹ cāteris de verbis adiectiūs, nisi reducantur, vt omnes possunt, ad æquivalentes de verbo ipso substantiū, vt hæc: *Aliquis homo legit, ad hanc: Aliquis homo est legens, & in cāteris pariter. Verumtamen, quia, quoties in propositionib⁹ de verbo esse substantiū extremū direcū positis ex parte predicatori, & subiecti, quorum dumtaxat identitas aut affirmatur, aut negatur medio ipso verbo, aliqua syncategorematā adiiciuntur ex connotato, & in obliquo, prater talium extremorum identitatem, horum quoque syncategorematā tacitē saltem cadunt sub affirmationē, aut negationē iuxta doctrinā generalē traditām suprā disp. 2. quæst. 4. confess. 5. Ex varietateque proinde adiectiūnū huiusmodi syncategorematū variis sensu propositiones solent iudicari. Ut conuersio propositionis, vbi hæc interueniunt syncategorematā, fiat legitimē, solerter attendendū est sensu, quem conuersa, quām conuertens ab illis participant.*

Pro quo tertio hæc regula generalis fundata in ipis conuersiōnēs principiis supponenda est. Ut legitimā sit conuersio cādem, eorumdem extremorum identitatem ab iphis extremis indistinctam, quam propositione conuersa affirmat, aut negat, debet (inverso tamen ordine) conuertens affirmare, aut negare. Idque etiam intra eundem, sive prout in eodem statu iuxta doctrinā generalē de statibus rerum traditām suprā disp. 10. si quid autem aliud præterea ratione syncategorematū adiectorum, tacitē, vel exp̄sū affirmat, aut negat conuersa, idem ipsum eodem modo, & prout in eodem statu debet conuertens affirmare, aut negare. Alioquin, si conuersio aliter fiat, prout dubio vitiabitur. Nisi fortasse integra veritas, quam nuntiat conuersa cum altera enuntiata per conuertentem connexa sit, vt est notissimum.

Quarto suppono duo certissima principia, quæ ex dictis quæst. 2. sunt manifesta. Primum. A termino distributo ad non distributum in eo contentum legitimē arguitur. A termino tamen non distributo ad distributum, nequaquam. Bene enim valet: *Omnis homo loquitur: Ergo hic homo, aut aliquis homo, aut homo loquitur; non tamen vice versa, ut constat.* Secundum. A termino singulari ad communem non distributum legitimē arguitur; non tamen ē conuerso. Valet enim: *Socrate, aut hic homo loquitur: Ergo homo, aut aliquis homo loquitur; sed non vicissim, ut etiam constat.*

Suppono quintū ex dictis de naturā negationis suprā quæst. 2. supposit. 6. propositionem negatiuam de predicatori finito, & affirmatiuam de eodem infinito æquivalentes esse, seu potius mutuū connexas inter se, vt hæc: *Petrus non est lapis: Petrus est non lapis.* Idemque est de propositione affirmatiuā de predicatori finito, & negatiuā de infinito, quales sūt istæ: *Petrus est animal, Petrus non est non animal.* Dico autem, huiusmodi propositiones mutuū connexas potius esse, quām æquivalentes: quia non tam vnum, & idem, quām duo obiecta mutuū inter se connexa enuntiant. Obiecta enim priorum sunt negatio idēntitatis Petri cum omni lapide, & idēntitas Petri cum aliquo non lapide. Posteriorum autem obiecta sunt idēntitas Petri cum aliquo animali, & negatio idēntitatis Petri cum omni non animali. Supposito enim, quid vnumquodque cum aliquo est idem, quandoquidem saltem secum ipso idem est) distinctionē Petri ab omni lapide,

Disp. XIX. De propositionibus. Quæst. V. 155

lapide, & identitas Petri cum aliquo non lapide mutuò inter se connexa sunt. Similiterque identitas Petri cum aliquo animali, & distinctione Petri ab omni non animali. In idem autem recidunt, quod ad rem arctin, distinctione ab alio, & non identitas cum illo ob connexionem non mutuam, aut equivalentiam, quem hæc duo habent, iuxta dicta disp. 13.

182. Hinc sequitur sextò supponendum. Principium Metaphysicum, quo nimirum conversione contrapositionis negativa, unum supponere certum, & in alio ex tali suppositione a quæ certò confitere. Supponit unumquodque ens cum aliquo identificari, consistitque in connexione mutuâ, quæ in tali suppositione datur inter distinctionem uniuscuiusque entis ab aliis, & identitatem cum aliquo, quod non sit de numero illorum. Supposito enim, quod A est idem cum aliquo, si A distinguitur à B, & C, necesse est, quod talis identitas sit cum aliquo, quod neque sit B, neque C, & è conuerso. Si talis identitas est cum aliquo, quod neque sit B, neque C, necesse est, quod A distinguitur à B, & C, ut est notissimum. Itaque huiusmodi est principium, quo nimirum conversione contrapositionis negativa. Principium verò, quo nimirum affirmativa, in connexione mutuâ sit, quæ datur inter identitatem duorum extremorum, & hoc, quod est, omne distinctum ab uno distingui ab altero. Eo enim ipso, quod A identificatur cum B, necesse est, quod distinguitur à B quidquid distinguitur ab A, & è contraria. Et eo ipso, quod omne distinctum ab A est distinctum à B, & è contraria, necesse est, quod A identificetur cum B. Quæ ex se, & ex dictis disput. 13, sunt manifesta.

183. Suppono septimò. Omnem terminum infinitum, siue ille ex termino communi, siue ex singulari, & negatione infinitante coalescat, communem esse, vt: *Non homo: Non Socrates*, poterit tamen singularizari per particularem demonstratiuum, sicut & alij termini communes, vt si dicas: *Hoc non homo: Hoc non Socrates*. Quo casu, infinitus singularizatus dicitur, cum tamen singularis finitus in infinitum transiens singularis infinitatus veniat dicendus. Atque ita terminus infinitus, sump̄a appellatione finito, ex quo, & ex negatione coalescit, aut communis infinitatus, aut singularis infinitatus: sumpt̄a verò à se ipso, aut infinitus communis, aut infinitus singularizatus appellandus venit. Porro negatio infinitans terminum aut communem, aut singulariter, ante ipsum immediatè est ponenda, non ante signum uniuersale, aut particulare afficiens illum: quia polita ante talia signa non infinitat, vt constat. Benè tamen posita ante particularem demonstratiuum, à quâ habet terminus alias communis esse singularem: quia perinde est dicere *Non Socrates*, ac *Non hic homo*, signato Socrate, vt constat.

184. Suppono octauo. Terminos infinitos, siue infinitatos, ordine inuerso, atque finitos subalternari, quando distributi non sunt. Inter finitos enim singularis subalternatum sibi non mutuò habet communem, iuxta suppositionem quartam. Inter infinitos vero, qui infinitat communem subalternatum sibi non mutuò habet cum, qui infinitat, singularem. Valet enim: est *Non homo: ergo est Non Socrates*; non tamen vice versa est *Non Socrates: ergo est Non homo*, vt satis ex se est notum. Terminus vero distributus semper subalternatum sibi non mutuò habet non distributum in se

contentum, siue sunt illi infiniti, siue finiti, ut notum ex sapientiis est.

Suppono nonò. Quotiescumque unus, aut plures remini, qui sunt finiti in conuersa, infinitantur in conuersente, vel vice versa, tunc talem conversionem contrapositam, seu per contrapositionem, seu contrapositè factam dici. Quotiescumque verò talis non intervenit terminorum mutatio; sed, qui finiti sunt in una propositione, in altera quoque finiti manent; & qui infiniti, infiniti; tunc talis conuersio distinctionis gratia apposita, seu per appositionem, seu appositi facta dici potest, deincepsque dicetur. Et quoniam hæc in simplicem, & per accidentis non est à Logicis sufficienter divisa, his vocabulis omisissis, in quam propositionem si unaquæque cum appositi, cum contrapositi, convertisibilis, sigillatum propriis earum nominibus exponemus.

Pro quo tandem est supponendum i apposita 186 quidem conuersione propositionem affirmatiuam semper conuersi in affirmatiuam, & negatiuam in negatiuam. Quod constat ex principiis pro ea statutis suppositione primâ. Contraposita verò conuersione interdum propositionem affirmatiuam in negatiuam, & negatiuam in affirmatiuam conuersi, iuxta dicta supposit. 5. & 6.

His ita politis quomodo unaquæque 187. pro 187 positionum categoriarum simplicem, quas quæst. 1. arcte etiam 2. recensimus sit convertibilis, aut secus, per propositiones sequentes demonstratiū est ostendendum. Agemus autem primum de conuersione earum appositi; deinde verò de contrapositi.

Propositio 1.

tV. mutuò convertisitur in tV. hoc est, siue 188 singularis affirmatiua de prædicto singulati in similem singularem.

Valet enim: *Hic homo est hoc animal: Ergo hoc animal est hic homo*; & vice versa, vt ex se, & ex ipso principio, quo nimirum huiusmodi conuersio, statuto suppositione primâ manifestissimum est. Nequit enim secundum illud hic homo esse idem cum hoc animali, quod conuersa enuntiat, quin hoc animal sit idem cum hoc homine, quod enuntiat convertisens, aut vice versa.

Quoniam autem tV. subalternatas non mutuò, 189 habet V, tI, & I, ut ex principio statuto suppositione quartâ, & ex dictis supra quæst. 2. compertum est, consequtur; tV etiam in V. tI, & I. convertisi; non tamen mutuò. Vnde etiam sequitur, nullum harum V, tI, I, esse convertibilem in tV. conuersione appositi, de quâ agimus. Alias cum tV essent mutuò connexæ contra suppositionem.

Propositio 2.

V mutuò convertisitur in tI. id est, singularis 190 affirmatiua de prædicto communi non distributo in particularem de prædicto singulati.

Quia, ut constat per idem conuersionis principium ex suppositione primâ citatum, eo ipso, quod hic homo est animal, siue idem cum animali, non potest non aliquid animal esse hunc hominem, siue idem cum hoc homine, atque etiam vice versa.

Hinc autem sit, tam V, quam tI, etiam converti in I, quæ utriusque est subalternata, iuxta dicta

Ita; non tamen mutuò. Ex quo etiam sit, I, neque in V neque in tI, conuerti, iuxta dicta in simili nuper.

Propositio 3.

192. I mutuò conuertitur in I. hoc est, particularis affirmativa de prædicato communi non distributo in similem particularē.

Quia, ut etiam constat ex principio citato, impossibile est, aliquem hominem esse animal, siue idem cum animali, quin aliquid animal sit homo, siue idem cum homine: atque etiam è conuerso.

Propositio 4.

193. E mutuò conuertitur in E, hoc est, vniuersalī negativa de prædicato communi nullo signo immediate affecto in similem vniuersalem.

Demonstratur primò ostensiuē: quia I, & I mutuò conuertuntur, iuxta proposit. 3, mutuòque proinde I conuersa, & I conuertens connexa sunt: ergo propter inuersam connexionem, quam habent extremonum connexorum contradictoria, statutam quæst. 2. suppositione tertia, non possunt non E conuertens, & E conuersa, quæ contradictoria sunt ipsorum I, & I. mutuam patiēt connexionem habere, & consequenter mutuò conuerti conuersione legitima, de quæ agimus. Secundò demonstratur per impossibile. Quia posito, quod hæc conuerta sit vera: *Nullus homo est lapis*, si hæc conuertens: *Nullus lapis est homo* est falsa, conuertens contradictoria: *Aliquis lapis est homo* est vera, & consequenter, iuxta proposit. 3, eius conuertens, *Aliquis homo est lapis*. At hæc contradictoria est primæ conuertia, quæ ponebatur vera. Ergo, si conuersio eius legitima non est, propter data propositio fuit, duo dantur contradictoria simul veræ, quod est impossibile. Est ergo legitima. Pariterque venit demonstranda mutua conuersio secunda in primam.

194. Et quoniam E subalternata non mutuò habet has omnes tE, dE, dVn, dO, Vn, O, tVn, tO, ut constat tum ex principiis suppositione quartæ statutis, tum ex dictis quæst. 2. proposit. 8. consequitur, E non solùm in E mutuò; sed etiam in dictis omnibus non mutuò conuerti. Vnde etiam constat, eas in E, conuersione, de qua agimus, non conuerti, ut dictum in simili proposit. 1.

195. Ex primâ autem demonstratione huius propositionis colligitur, statuiturque vniuersaliter pro omnibus sequentibus. Quoties vna proposition in aliam conuertitur, non posse non contradictoriam secundæ in contradictoriam primam conuerti similiter.

Propositio 5.

196. A in I conuertitur, non tamen mutuò: hoc est, vniuersalī affirmativa de prædicato communi nullo signo immediate affecto in particularē de simili prædicato.

Prior propositionis pars demonstratur. Primo: quia contradictoria ipsius I, nempe E conuertitur in contradictoriam ipsius A, nempe O, iuxta proposit. 4. Ergo A conuertitur in I. per principium ibi statutum. Secundò: quia posito, quod hæc conuerta sit vera: *Omnis homo est animal*, si hæc conuertens est falsa: *Aliquod animal est homo*, conuertens

tis contradictoria, *Nullum animal est homo*, estet vera, quæ conuerta in similem iuxta proposit. 4. redderet veram hanc: *Nullus homo est animal*, quæ contraria est primæ conuertia, quæ ponebatur vera; atque ita dantur duæ contraria simul vere, & consequenter etiam duæ contradictoria, iuxta doctrinam statutam quæst. 2. Quod utrumque est absurdum. Quid autem I non conuertatur in A, quia est altera pars propositionis, inde constat: quia argueretur à termino non distributo ad distributum, contra principium statutum suppositione quartæ. Quia eadem de causa A in A conuerti non potest, ut est notum.

Propositio 6.

tVn mutuò conuertitur in tVn, hoc est, simili negativa de prædicato communi nullo signo immediate affecto in similem vniuersalem.

Constat imprimis hæc propositio ex principio suppositione primâ statuto iuxta quod euidens est, eo ipso, quod hic homo ab hoc lapide distinguatur, quod enuntiat hæc conuerta: *Hic homo non est hic lapis*, non posse non hunc lapidem distinguui patiēt ab hoc homine, quod enuntiat hæc eius conuertens: *Hic lapis non est hic homo*; atque etiam vice versa. Deinde, demonstrati potest. Primo: quia tV, & tV. mutuò conuertunt per proposit. 1. Ergo etiam tVn, & tVn contradictoria eam iuxta dicta proposit. 4. secundò: quia, si conuertens estet falsa, hæc eius contradictoria estet vera: *Hic lapis est hic homo*, quæ conuerta, iuxta proposit. 1. redderet hanc veram: *Hic homo est hic lapis* contradictoriam primæ conuertia, quæ ponebatur vera, danturque duæ contradictoria simul vere. Pariterque demonstratur, secundam in primam conuertibilem esse.

Et quoniam tVn subalternata non mutuò habet tres dVn, dO, tO, ut constat ex principiis statutis suppositione quartæ, & ex doctrinâ statutâ supra q. 2. proposit. 8. consequitur, tVn ita conuerti mutuò in tVn, ut etiam conuertatur non mutuò in dVn, dO, & tO. Vnde etiam constat, nullum harum dVn, dO, tO, conuertibilem esse in tVn, propositâ conuersione, de quæ tractamus. Alioquin cum tVn essent connexa mutuò contra suppositionem.

Propositio 7.

tVn mutuò conuertitur in tE, hoc est, singulare negativa de prædicato communi nullo signo immediate affecto in vniuersalem negativam de prædicato singulare.

Tum quia eo ipso, quod hic homo distinguatur ab omni lapis, prout enuntiat per hanc conuersionem: *Hic homo non est lapis* necesse est, quod omnis lapis distinguatur patiēt ab hoc homine, prout enuntiat hæc conuertens *Nullus lapis est hic homo*; atque etiam vice versa, iuxta principium statutum suppositione primâ. Tum quia tI, & V mutuò conuertunt per proposit. 2. ergo etiam tVn, & tE, contradictoria eam per dicta proposit. 4. Tum quia, posita conuertens contradictoria: *Aliquis lapis est hic homo*, estet vera, & consequenter, hæc eius conuertens, iuxta proposit. 2. *Hic homo est lapis* contradictoria primæ conuertia; danturque subinde duæ contradictoria simul vera. Pariterque demonstrandum venit, secundam in primam conuerti, scilicet in Vn.

Disp. XIX. De propositionibus. Quæst. VI. 157

200 Et quoniam tE, non mutuo subalternatas habet has omnes dE, dVn, dO, tVn, tO, vt ex principiis statutis *suppositione quartâ*, ex dictis q. 2. *proposit. 8.* compertum est; consequtur, Vn ita conuertit mutuo in tE, vt etiam conuertatur non mutuo in quilibet dictarum quinque dE, dVn, dO, tVn, tO. Similiter, quia Vn subalternatas non mutuo habet has O, tO, dO, tVn, dVn, vt constat *ex locis citatis*; consequtur itidem, tE ita conuerti mutuo in Vn, vt etiam conuertatur non mutuo in quilibet dictarum O, tO, dO, tVn, dVn. Unde etiam sequitur planè, nullam hanc dE, dVn, dO, tVn, tO, O, conuertibilem esse in Vn, aut in tE, conuersione apposita, de quâ agimus, quia alioquin cum illis essent mutuo connexæ contra fâciam suppositionem *ex locis citatis*.

Propositio 8.

201 tA mutuo conuertitur in dV, hoc est, vniuersaliter affirmativa de prædicato singulari in singularem affirmativa de prædicato communi signo *omnis* immediatè affecto.

Constat hæc *propositio*. Primi: quia si omnis homo identificatur cum hoc animali, prout enuntiat conuerta hæc: *Omnis homo est hoc animal*, nequit non pariter identificari hoc animal cum omni homine, prout enuntiat eius conuertens: *Hoc animal est omnis homo*, & vice versa, iuxta principium statutum *suppositione primâ*, vt est notum. Secundi constat: quia resolutis per suos decessus dictis ambabus propositionibus in singulares de utroque termino singulari, ex quibus constant, omnes huiusmodi singulares mutuo erunt inter se conuertibles, iuxta *proposit. 1.* Ergo, & illa eiusmodi singulacrum aggregatis æquivalentes mutuo inter se conuertibles sunt. Tertiò demonstratur: quia posito, quod conuerta est vera, si conuertens est falsa, contradictria conuertentis: *Hoc animal non est omnis homo*, est vera, atque adeo & hæc eius conuertens, iuxta *proposit. 9.* *Aliquis homo non est hoc animal*, contradictria primæ conuertit, quæ ponebatur vera, darenturque duas contradictriorum simul vera. Pariterque demonstrandum venit, secundum in primam conuerti.

202 Et quoniam dV subalternatas non mutuo habet dI, tI, tV, V, vt ex principiis statutis *suppositione quartâ* colligitur, constatque ex dictis q. 2. *proposit. 8.* consequtur, tA ita est in dV mutuo conuertibile, vt insuper sit conuertibilis non mutuo in quilibet dictarum dI, tI, I, tV, V. Similiter: quia tA subalternatas non mutuo habet A, V, I, tV, tI, vt constat *ex locis citatis*, rursus consequtur, dV ita mutuo conuerti in tA, vt etiam conuertatur non mutuo in vnamquamque dictarum A, V, I, tV, tI. Unde tandem sequitur, nullam hanc dI, tI, I, tV, V, A, in tA, aut in dV, posse conuerti. Nam alia cum illis essent mutuo connexæ, contra suppositionem factam *ex locis citatis*.

Propositio 9.

203 dVn mutuo conuertitur in tO, hoc est, singulæ negatæ de prædicato communi affecto immediatè signo *omnis* in particularem negatuum de prædicato singulati.

Probatur planè primò. Quia eo ipso, quod hic homo non identificatur cum omni animali, prout enuntiat hæc conuerta: *Hic homo non est omne animal*, necesse est, vt distinguatur ab aliquo, & con-

Poarus Scientiarum, Tom. II.

sequenter iuxta principium statutum *supposit. 1.* vt aliquod animal vicissim distinguitur ab hoc homine, prout hæc illius conuertens enuntiat: *Aliquod animal non est hic homo*, & vice versa. Secundò quia, si stante veritate conuerta, est falsa conuertens, huius contradictria: *Omnis animal est hic homo*, est falsa, & consequtetur iuxta *proposit. 8.* hæc eius conuertens: *Hic homo est omne animal*, contradictria primæ conuertit, quæ ponebatur vera, darenturque duas contradictriorum simul vera. Pariterque venit ostendendum, secundum dictatum propositionum conuerti in primam. Video in demonstrationibus per impossibile huius, & præcedentis propositionis circulum agi: quia vna demonstratur per alteram, & è conuerto. Eatenus tamen ille virtuosus non est, quarecumq; amba supponuntur aliunde probata. Addit, tA, & dV, de quibus *proposit. 8.* dVnque, & tO, de quibus in hæc contradictriorum opponi; atque ita ex conuersione mutuâ illarum harum mutuam conuersionem inferri, & è contraria, iuxta dicta *proposit. 4.*

Et quoniam ambæ propositiones dictæ dVn tO 204 subalternata non mutuo habent hanc dO, vt constat *ex locis sapè citatis*, consequens est, vt ambæ etiam non mutuo conuertantur in illam; illa vero in neutram earum conuertibilis est, iuxta dicta sapè etiam in præcedentibus.

Propositio 10.

dA mutuo conuertitur in dA, hoc est, vniuersaliter 205 affirmativa de prædicato communi affecto immediatè signo *omnis* in similem vniuersalem.

Hæc *propositio* in primis constat per principium sapè citatum *ex suppositione primâ*. Quia eo ipso, quod omnes, & singuli homines cum omnibus, & singulis animalibus essent idem, prout hæc conuerta enuntiat: *Omnis homo est omne animal*, non possent non pariter omnia, & singula animalia cum omnibus, & singulis hominibus esse idem, prout eius enuntiat conuertens: *Omnis animal est omnis homo*; atque etiam vice versa. Deinde: quia omnes singulæ de prædicato vniuersali, ex quibus constat prima, in omnes vniuersales de prædicato singulare, ex quibus constat secunda, & è conuerto, mutuâ conuertuntur, iuxta *proposit. 8.* idemque est de omnibus singularibus de prædicato singulare seorsim sumptis, ex quibus ambæ constant, iuxta *proposit. 1.* Ergo prima, & secunda dictarum aggregatis æquivalentes mutuo etiam conuertuntur. Præterea demonstratur. Quia casu, quod prima conuerta est vera, si secunda conuertens est falsa, ipsius conuertentis contradictria est vera, nempe: *Aliquod animal non est omnis homo*, & consequtentur huius conuertens, iuxta *proposit. 11.* *Aliquis homo non est omne animal*, quæ contradictria est primæ conuertit, darenturque proinde duas contradictriorum vera.

Hinc sequitur, dA in omnes, quas habet non mutuo subalternatas, non mutuo insuper conuerti, ipsasque subinde subalternatas neiriquam conuerti in dA; sunt autem huiusmodi subalternatae tA, A, V, I, dV, dI, tI, tV. Ut ex principiis statutis *suppositione quartâ* infertur, & constat ex dictis q. 2. *proposit. 8.*

Propositio 11.

dO mutuo conuertitur in dO, id est, particularis 207 negatæ de prædicato communi affecto immediatè signo *omnis* in similem particularem.

O Constat

Constat id. Primo. Quia, iuxta principium statutum suppositione primâ, eo ipso, quod aliquis homo distinguitur ab aliquo animali, in quod recidit; quod enuntiat conuersa hæc: *Aliquis homo non est omne animal*, necesse est, quod aliquod animal distinguitur ab aliquo homine, in quod etiam recidit, quod enuntiat hæc eius conuertens: *Aliquod animal non est omnis homo*, & vice versa, ut est notissimum. Secundò demonstratur: quia, supposita veritate conuersa, si conuertens est falsa, hæc conuertens contradictria: *Omne animal est omnis homo* est vera, & consequenter hæc eius conuertens, iuxta propos. 10. *Omnis homo est omne animal* contradictria primæ conuersa. Quod dareatur dux contradictria simul vera. Cirkulus autem demonstrationum per impossibile huius, & præcedentis propositionis catenus non est virtiosus, et si demonstrent unam per alteram, & viceversa, quatenus amba aliund supponunt probata. Adeo, dA, & dA, de quibus propos. 10. dO que, & dO, de quibus in præsente contradictrioriè opponi; atque adeo ex conuersione mutua illarum harum mutant conuersionem inferri, & viceversa, iuxta dicta propos. 4.

Propositio 12.

208 O non est conuertibilis in O, hoc est, particula-
ris negativa de prædicto communis nullo signo
immediatè affecto in similem particularem (con-
uersione scilicet apposita, de quâ agimus) sed est
conuertibilis in dE; non tamen mutuo.

Prima propositionis pars inde constat: quia, si ab O conuersa ad O conuertentem arguatur, pro-
cedetur à termino non distributo ad distributum
contra principium statutum suppositione quartæ.
Subiectum quippe non distributum in conuersâ, in conuertente sit prædicatum, subindeque distri-
butum virtute negationis præiuia iuxta doctrinam
se p. statutam in præcedentibus, præserit q. 2.

209 Secunda autem pars propositionis inde constat.
Primo. Quia, si *Aliquis homo non est lapis*. Ergo.
Nullus lapis est omnis homo, siquidem nullus lapis
potest esse ille homo, qui non est lapis. Secundò id
ipsum demonstratur. Quia, polita veritate con-
uersa, si est falsa conuertens, hæc eius contradic-
tria est vera: *Aliquis lapis est omnis homo*, quæ
conuersa, iuxta propos. 13. datur hanc: *Omnis ho-
mo est lapis*, contradictriam primæ conuersa, quæ
ponebatur vera.

210 Hinc sequitur, O etiam conuerti non mutuo in
dO, & in dVn, quæ ipsius dE subalternatæ sunt
non mutuo, iuxta principia suppositionis quartæ,
& doctrinam supra statutam q. 2. propos. 8.

211 Quid autem dE non conuertatur in O, quæ
est tercia pars propositionis, inde primum appetit:
quia ex eo quod nullum animal sit omnis homo,
nequam sequitur, aliquem hominem non esse
animal. Secundò: quia, si dE conuertetur in O,
Contradictria ipsius O, nempe A conuertetur in
contradictriorum ipsius dE, nempe dI, contra pro-
posit. 13.

Propositio 13.

212 dI in A conuertitur non mutuo, id est, particula-
ris affirmativa de prædicto communis affecto im-
mediatè signo *omnis* in viuiversalem affirmatiuam
de prædicto communis nullo signo inmediatè
affecto.

Est clarum. Quia ex eo quod ali quod animal sit
omnis homo, necessario sequitur, omne homi-
nem esse animal. Ex eo vero, quod omnis homo sit
animal, non sequitur, aliquod animal esse omnem
hominem, ut constat. Et demonstrati potest prior
pars. Quia, polita veritate huius conuersa: *Ali-
quod animal est omnis homo*, si hæc eius conuertens:
Omnis homo est animal est falsa, conuertens
contradictria: *Aliquis homo non est animal*
est vera, quæ conuersa, iuxta propos. 12, da-
ret hanc: *Nullum animal est omnis homo*, contra-
dictriam primæ conuersa, quæ ponebatur vera.
Vbi vides, circulariter demonstrari per impossibili-
te hanc propositionem per præcedentem, & illam
per hanc. Eatenus tamen non virtiosè, quatenus
ambæ aliunde insuper innescantur. Adeo, O, &
dE, de quibus in illâ, dIque, & A, de quibus in
hâc, contradictrioriè opponi. Atque idcirco non
potest non dI conuerti non mutuo in A eo ipso,
quod O conuertitur non mutuo in dE, & è con-
uersto, iuxta dicta propos. 4. Ex eo autem, quod
dE in O non conuertitur, patiter sequitur, A non
conuerti in dI, arque etiam viceversa.

Ex dictis haec tamen apparuit, quænam categoricæ²¹³
simplices ex 18 possibilibus q. 1. recensit in qualib.
& quomodo conuertantur conuersiones, quam apposi-
ta nuncupamus. In quaenam autem conuersatione
non conuertatur isto genere conuersio, omni
earum combinatione, atque comparatione fa-
ciliè est idem significatum demonstrare. Ce-
terum, quia id plus profitatissimum, quam yllatius
haberet, & quia sub regulâ generali aut omnibus,
aut ferme omnibus casibus possibilis comprehendendi
veniunt, ab eiusmodi minutiore, ac prolixiore de-
monstratione abstinximus generaliter statuentes, vñ
quamque dictatum propositionis unum tunc non con-
uertere in aliam, quando, vel terminus aliquis non
distributus in conuersâ, est distributus in con-
uertente; vel terminus aliquis communis, & non
distributus in conuersâ, est singulatim in con-
uertente, iuxta principia stabilita suppositione
quartæ.

Restat modò, ut sophismata aliqua, quæ con-
tra nonnullas ex regulis conuersationis in præceden-
tibus statutis effici solent, diluvamus. Quod bre-
viter fieri sub propositione sequente.

Propositio 14.

Sophismata quædam contra alias ex præce-²¹⁴
dibus prepositionibus fieri solitâ sucedunt di-
lue.

Ponant ob oculos principia statuta suppositio-
ne primâ, secundâ, & tertâ. Ex illis enim constat
primo. Hanc conuersationem: *Omnis grammaticus
est homo*. Ergo. *Aliquis homo est grammaticus*, bo-
nus non esse, si conuersa sumatur in sensu quidi-
tatiu: quia si sumptu, erit de prædicto effentiali,
atque adeo vera, nullo grammatico existente.
Quo casu conuertens, ut potè de prædicto ac-
cidentali, erit falsa. Homo quippe de quiditate
grammaticis est; grammaticus vero non est de qua-
ditate hominis. Erit tamen bona conuersio, si
conuersa in sensu existentiali adiectiu, & ac-
cidentiali sumatur, ut sumitur conuertens. Quod
fieri, si reddat hunc sensum: *Omnis sciens gram-
maticam existentialem est homo*. Pariterque phi-
losophandum est de his conuersationibus: *Nullum
corpus est album*: Ergo. *Nullum album est corpus*; *Omnis
ridens est homo*. Ergo. *Aliquis homo est ridens*. Nullus

Disp. XIX. De Propositionibus. Quæst. VI. 159

Nullus homo est homo albus. Ergo. Nullus homo albus est homo. Et de similibus.

216 Hæc verò conuersio. Hæc essentia diuina non est generans. Ergo. Nullum generans est essentia diuina, aliunde non est bona, quantumvis terminus generans adiectiū sumatur: quia scilicet ob distinctionem virtutalem repartant inter essentiam, & Personam diuinam, et si sit verum, id, quod generat, esse essentiam diuinam, nunquam est verum, essentiam diuinam generare, aut esse generantem adiectiū. Principiū quippe fundata in proprietatibus identitatis, & distinctionis, qualia sunt ea, in quibus conuersiones istæ nituntur iuxta suppositionem primam, quòd vniuersalia sint, ut sint in omni ente creato, supra identitatem, ac distinctionem extremitorum realium insuper virtutalem exposcent, quæ interdum deest in diuinis; in creatis verò, minimè. De quo videnda plura dicta disp. 13.

217 Secundò ex dictis principiis constat, hanc conuersione non esse bonam: *Omnis senex fuit puer*: Ergo *Aliquis puer fuit senex*. Debet enim iuxta illa sicut fieri. Ergo *Aliquis, qui fuit puer, est senex*, vel sic. Ergo *Aliquis fuit puer, qui est senex*.

218 Tertiò constat, hanc conuersione non esse bonam: *Aliquis homo est mortuus*. Ergo *Aliquid mortuum est homo*. Debet enim ita fieri iuxta dicta principia. Ergo *Aliquid quod est mortuum, fuit homo*; vel ita. Ergo *Aliquid est mortuum, quod fuit homo*. Similiterque de similibus est iudicandum.

219 Quartò constat, hanc conuersione non esse bonam: *Nullum cælum est in stella*. Ergo *Nulla stella est in cælo*. Debet enim secundum principia dicta sic fieri. Ergo *Nullum existens in stella est cælum*. Pariterque dicendum de aliis huiusmodi.

220 Ex quibus facilè quisque colliger, quo pacto omnia seplismata, quæ contra regulas conuersorum hæc tenus datas effici possunt per dicta principia *suppositione 1. 2. 3. 4. 5. stabilita, diluenda, veniant*.

221 Sequeutur nunc, ut de conuersione contrapositâ eaurundem categoricarum simplicium agamus per propositiones sequentes.

Propositio 15.

222 A devroque termino (subiecto scilicet, & praedicto) finito in A de eodem vroque termino infinito mutuò connectitur.

Demonstratur. Quia, posito, quod hæc conuersa: *Omnis homo est animal*, vera est, si eius conuersens: *Omnis animal est non homo* est falsa, vera esset conuersens contradictria, nempe: *Aliquid non animal non est non homo*, & consequenter hæc ei æquivalens, siue mutuo connexa iuxta suppositionem quintam: *Aliquid non animal est homo*, atque adeo etiam huius conuersens, iuxta propositionem tertiam, nempe: *Aliquis homo est non animal*, ac tandem huic æquivalens, siue mutuo connexa iuxta secundum propositionem quintam: *Aliquis homo non est animal*. Quæ contradictria est primæ conuersæ, quæ ponebatur vera. Darenturque de primo ad ultimum duo contradictriae simul vera. Quod est absurdum. Prima ergo diuinae praedicatorum propositionum legitime in secundam conuertitur. Eodemque pacto retrogradiendo demonstrabitur, conuerti secundam in primam.

Pharus Scientiarum Tom. II.

Ex hæc propositione sequitur primò, A de 223 vroque termino finito non mutuò conuerti in V, & I de vroque termino infinito, vrope, quæ subalternata non mutuò sunt eius, in quam mutuò conuertitur, ut constat, tum ex principiis statutis *suppositione quarta*, tum ex dictis quæst. 2. preposit. 8. Similiterque A de vroque termino infinito non mutuò conuerti in V, & I de vroque termino finito, ob eandem rationem. Vnde etiam pater, neutrā V, neutrāque I conuertentem in suam conuersam A vicissim conuertitur.

Secundò sequitur, A de vroque termino finito 224 mutuò conuerti in E de subiecto infinito, & praedicto finito, vrope, quæ mutuò est connexa, iuxta *supposit. 5.* cum eâ, in quam mutuò conuertitur.

Vnde sequitur tertid, quia dicta E subalternatas non mutuò habet has omnes de subiecto infinito, & praedicto finito tE, dE, dV, dO, Vn, O, tVn, tO, ut constat ex locis nuper citatis, ita dictam A in ipsam E conuerti mutuò, ut etiam conuertatur non mutuò in quilibet octo relatarum. Quæ subinde in ipsam A non sunt conuertibilis. Alioquin connecterentur media illa mutuò cum dicta E, contra suppositionem factam ex citatis locis. Pariterque sequitur, dictam E in V, & I non mutuò subalternatas ipsius A conuerti non mutuò, ut patet ex dictis.

Propositio 16.

O de vroque termino finito in O de eodem vroque termino infinitato mutuò conuertitur.

Demonstratur primò. Quia huiusmodi O, 226 & O contradictria opponuntur A, & A, de quibus *proposit. 5.* sed illæ conuertuntur mutuò, ut ibi demonstratum est: ergo & ista, per principium stabilitum *propositione quarta*. Secundò demonstratur. Quia, polita veritate huius conuersa: *Aliquis homo non est lapis*, si conuertens eius: *Aliquod non lapis non est non homo* esset falsa, conuertentis contradictria esset vera: nempe, *Omnis non lapis est non homo*, & consequenter hæc eius conuertens, iuxta propositionem decimamquintam: *Omnis homo est lapis* contradictria primæ conuersæ, quæ ponebatur vera, darenturque duas contradictriae verae. Quod repugnat.

Ex hæc propositione sequitur primo, O devroque termino finito ita conuerti mutuo in O de vroque eodem infinitato, ut etiam conuertatur non mutuò in tO, dO subalternatas non mutuò ipsius O, iuxta sapere repertam doctrinam ex q. 2. sicut est conuersa secunda O in tO, dO subalternatas non mutuò primæ, non mutuò conuertitur patriter ob eandem rationem.

Secundò sequitur, O de vroque termino finito 228 mutuò conuerti in I de subiecto infinitato, & praedicto finito, vrope, quæ iuxta *supposit. 5.* cum altera O, in quam illa mutuò conuertitur, connexa est mutuo.

Tertiò sequitur, O de vroque termino infinitato mutuò conuerti in I de subiecto finito, & praedicto infinitato, vrope, quæ cum altera O, in quam illa mutuò conuertitur, connexa mutuo est iuxta eandem quintam suppositionem.

O 2. Pre.

Propositio 17.

230. E de vtroque termino finito non mutuo conuertitur in O de eodem vtroque termino infinito.

Demonstratur primò. Quia huiusmodi E & O cōtradicōriē opponuntur I de vtroque termino finito, & A de eodem vtroque termino infinito: sed dicta A in dictam I non mutuo conuertitur, iuxta dictam *proposit. 15.* ergo dicta E pariter non mutuo conuertitur in dictam O, per principium stabilitum *proposit. 4.* Secundò. Quia, posita veritate huius conuersæ: *Nullus homo est non lapis.* Si hæc eius conuertens: *Aliquod non lapis non est non homo,* esset falsa, eius contradictria esset vera, nempe: *Omne non lapis est non homo,* quæ conuersa iuxta *proposit. 15.* hanc daret: *Omnis homo est lapis* contradictriam primæ conuersæ, quæ ponebatur vera, daturque dux contraria simul vera. Quod repugnat.

231. Ex hæc propositione sequitur primò. Prædictum E in ipsis conuerti non mutuo in tO, & tO subalternatas dictæ prout diximus *proposit. 16.*

232. Secundò sequitur, ipsum E non mutuo etiam conuerti in I de subiecto infinito, & de prædicato finito æquivalentem, seu mutuo connexam cum ipsa O, iuxta *proposit. 5.*

233. Quòd autem dicta O vicissim non conuertatur in dictam E, inde ostenditur: quia, iuxta principium statutum *proposit. 4.* I contradictria ipsius E conuertetur in A contradictriam ipsius O. Quod falsum est, vt apparebit ex *proposit. 19.* Vnde consequenter appetit, neque alias, cum quibus dicta O est connexa, conuerti in ipsam E.

Propositio 18.

234. E de vtroque termino finito in E de vtroque eodem termino infinitato non conuertitur; nec vice versa.

Prior propositionis pars inde constat. Quia estd conuersa vera sit, vt: *Nullus homo est lapis,* hæc eius conuertens: *Nullum non lapis est non homo* falsa nihilominus est: quia vera est hæc contradictria eius: *Aliquod non lapis est non homo;* siquidem Angelus est non lapis, & simul est non homo. Posterior autem propositionis pars inde probatur: quia, si secunda dictarum propositionum conuertetur in primam, contradictria primæ conuertetur in contradictriam secundæ iuxta principium datum *proposit. 4.* Quod tamen est falsum, vt apparebit *proposit. 19.*

Propositio 19.

235. I de vtroque termino finito in I de eodem vtroque termino infinitato non conuertitur nec vice versa.

Prior pars propositionis probatur. Quia, facta suppositione, quod nullum esset aliud ens excogitabile, præx hominem, & animalia bruta, hæc conuersa esset vera: *Aliquod animal est homo;* & tamen hæc eius conuertens esset falsa: *Aliquod non homo est non animal:* quia in suppositione facta nullum non homo est non animal, vt constat. Posterior autem pars propositionis inde constat: quia, si secunda dictarum propositionum conuertetur in primam, contradictria primæ conuertetur in contradictriam secundæ, contra propositionem de-

cimam oītanam in cuius priore parte est offensum oppositum. Hinc sequitur, I de vtroque termino finito in A de eodem vtroque infinitato non conuertit. Quia conuertetur in I subalternata eius, contra propositionem præsentem.

Hæcnenus de propositionibus A. E. I O. de quærum dumtaxat conuersione contrapositæ tractant Logici. Pergamus iam ad reliquas, quæ restant, vsque ad 18. sapè in præcedentibus recensitas, quæ immerito prætermiserunt.

Propositio 20.

tV de vtroque termino finito in A de eodem vtroque termino infinitato mutuo conuertitur.

Constat imprimis hæc propositionis ex secundo principio statuto supposit. 6. quia ex eo, quod hic homo sit idem cum hoc animali, quod enuntiat hæc conuersa: *Hic homo est hoc animal,* necessariò sequitur, omne distinctum ab hoc animali distinctum etiam est ab hoc homine, in quod recidit enuntiatum huius conuertentis: *Omne non hoc animal est non hic homo,* & vice versa. Secundò demonstratur: quia posita veritate conuersa, si conuertens esset falsa, hæc eius contradictria esset vera: *Aliquod non hoc animal non est non hic homo,* & consequenter huic æquivalens, seu mutuo connexa, iuxta suppositionem quintam: *Aliquod non hoc animal est hic homo,* subindeque, & huius conuertens, iuxta *proposit. 2.* *Hic homo est non hoc animal,* ac tandem huic mutuo connexa, seu æquivalens iuxta eamdem suppositionem quintam: *Hic homo non est hoc animal contradictria primæ conuersæ,* quæ ponebatur vera. Darentur que propteræ de primo ad ultimum dux contradictriorum, simul vera. Quod est absurdum. Prima ergo dictarum propositionum legitimè conuertitur in secundam. Pariterque demonstrabitur retrogrediendo, conuerti secundam in primam.

Ex hæc propositione sequitur primò, dictam tV non mutuo conuerti in V, & I subalternatas dictæ A. Similiterque dicta A non mutuo conuerti in V, tI, I, subalternatas non mutuo ipsius tV. Secundò sequitur, ipsam tV mutuo conuerti in tE æquivalentem, seu mutuo connexam cum ipsa A iuxta suppositionem quintam, vt pote habentem idem subiectum, & prædicatum singulare finitum loco infinitati, quod habet A. & consequenter tV præterea non mutuo conuerti in dE, dVn, dO, tVn, tO, subalternatas non mutuo ipsius tE, iuxta dicta in simili propositione decima quinta.

Propositio 21.

V de vtroque termino finito in A de vtroque eodem termino infinitato mutuo conuertitur.

Primò: quia hoc ipso, quod *Socrates est homo,* necesse est, quod *Omne non homo sit non Socrates,* & vice versa, iuxta principium statutum suppositione sexta. Secundò. Quia si conuertens esset falsa, cum conuersa sit vera, conuertens contradictria: *Aliquod non homo non est non Socrates esset vera,* & huic connexa mutuo, seu æquivalens: *Aliquod non homo est Socrates,* & huius conuersa: *Socrates est non homo,* & huic æquivalens *Socrates non est homo contradictria primæ conuersæ,* quæ ponebatur vera. Quod repugnat. Pariterque venit demonstrandum, A dictam conuerti in dictam V.

Inf.

Disp. XIX. De propositionibus Quæst. VI. 161

240 Inferiturque primò, dictam V non mutuò converti in V, & subalternatas non mutuò ipsius A. secundò, ipsam A non mutuò converti in I subalternatas non mutuò ipsius V. Tertiò, ipsam V mutuò converti in tE mutuò connexam cum ipsa A, & consequenter non mutuò in dE, dVn, dO, tVn, tO, subalternatas non mutuò ipsius tE, prout dictum in simili *proposito*. 20.

Propositio 22.

241 tA de vtroque termino finito mutuò convertitur in A de vtroque eodem termino infinitato.

Ostenditur sicuti duæ præcedentes. Primò quia hoc ipso, quod *Omnis homo est Socrates. Omne non Socrates est non homo*, & è conuerso, vt patet. Secundò. Quia posito, quod conuersa sit vera, si conuertens est falsa. Hæc eius contradictroria vera erit *Aliquod non Socrates non est non homo*, & mutuò eum à connexa. *Aliquod non Socrates est homo*, & huius conuersa: *Aliquis homo est non Socrates*, & cum hæc connexa mutuò: *Aliquis homo non est Socrates*, contradictroria primæ conuersæ, quæ ponebatur vera. Quod est absurdum. Pariterque demonstrandum venit, dictam A in dictam tA converti.

242 Inferiturque primò, ipsam tA non mutuò converti in V, & I subalternatas non mutuò ipsius A. Secundò, ipsam A non mutuò converti in A, V, I, tV, tI, subalternatas non mutuò ipsius tA. Tertiò, ipsam tA mutuò converti in E connexam mutuò cum ipsa A, & consequenter non mutuò converti in has omnes ipsius E subalternatas non mutuò tE, dE, dVn, dO, Vn, O, tVn, tO, iuxta dicta in simili *proposito*. 15.

Propositio 23.

243 tVn de vtroquo termino finito in O de eodem vtroquo termino infinitato mutuò convertitur.

Demonstratur. Quia tV, & A, de quibus *proposito*. 20. tVnque, & O, de quibus modo, contradictrioriè opponuntur, vt constat: sed illæ mutuò convertuntur, vt ibi est demonstratum: ergo, & hæc per principium statutum *proposito*. 4. demonstrationem autem per impossibile quicunque ad normam præcedentium pro hæc item propositione formare poterit.

244 Ex quâ inferitur primò, dictam tVn non mutuò insuper converti in tO, dO, subalternatas ipsius O. Pariterque ipsam O in tO, dVn, dO, subalternatas ipsius tVn. Secundò, ipsam tVn mutuò converti etiam in tI mutuò connexam cum ipsa O, & consequenter non mutuò in I ipsi subalternata, prout in præcedentibus dictum in simili est.

Propositio 24.

245 Vn. de vtroquo termino finito mutuò convertitur in O de eodem vtroquo termino infinitato.

Quia V, & A, de quibus *proposito*. 21. Vnque, & O, de quibus modo, contradictrioriè opponuntur: sed illæ mutuò convertuntur: ergo, & hæc per principium datum *proposito*. 4. demonstrationem autem huius per impossibile, & consecutaria ex illâ inferenda quicunque ex præcedentibus colligetur.

Pharus, Scientiarum Tom. II.

Propositio 25.

tO de vtroque termino finito, & O de eodem vtroque infinitato mutuò convertuntur.

Quia sic convertuntur contradictrioriæ earum tA, & A, de quibus *proposito*. 22. Cætera autem ad hanc spectantia ex dictis in præcedentibus potest vnuusquisque colligere.

Propositio 26.

dA de vtroque termino finito in A de eodem vtroque termino infinitato convertitur; sed non vice versa.

Prior propositionis pars demonstratur. Quia A de vtroque termino finito in dictum A de eodem vtroque infinitato convertitur mutuò iuxta *proposito*. 15. Ergo, & dA, cui prima A subalternatur non mutuò iuxta dicta *quæst. 2. proposito*. 8. in A secundam convertit non mutuò; siquidem dA connexa non mutuò cum A prima, non potest non connecti pariter cum A secundâ, cum quâ convertitur mutuò ipsa A prima, vt ex se, & ex dictis *disput.* 14. notissimum est. Quod autem A secunda, de quâ in propositione, viciſſim non convertitur in dA (que est pars propositionis posterior) inde constat: quia alioquin A prima mutuò connexa cum A secundâ, mutuò, mediâ illa, connecteretur cum ipsa dA, contra suppositionem factam ex loco citato.

Ex hæc propositione sequitur primò, dictam dA non mutuò etiam converti in V, & I, ipsius A secunda subalternatas iuxta dicta *ibidem*. Secundò sequitur per principium statutum *proposito*. 4. O contradictrioriæ dicta A secunda non mutuò converti in dO contradictrioriæ ipsius dA. Quod etiam constat ex dictis *proposition. decima sexta*, Vnde item constat, ipsam dO neque converti in E, neque in Vn subalternantes ipsius O: quia conuertetur in O, contra suppositionem.

Propositio 27.

dV de vtroque termino finito in A de vtroque eodem infinitato convertitur, non tamen mutuò.

Prior pars propositionis inde constat: quia V non mutuò subalternata ipsius dV mutuò convertitur in dictam A, iuxta *proposito*. 21. ergo nego necessarii ipsa dV convertitur non mutuò in ipsam A, vt arguebamus in simili *proposito*. 26. similiterque, vt ibi, monstrandum venit, ipsam A non converti viciſſim in dV, quæ est altera pars propositionis.

Ex quâ inferitur primò, sicut & ibi, prædictam dV etiam dV etiam converti non mutuò in V, & I subalternatas prædictæ A. Secundò; O contradictrioriæ ipsius A non mutuò pariter converti in dVn contradictrioriæ ipsius dV. Atque adeò ipsam dVn neque converti in E, neque in Vn subalternantes ipsius O: quia conuertetur in O, contra suppositionem.

Propositio 28.

tI de vtroque termino finito in I de eodem vtroque infinitato non convertitur; nec vice versa.

O 3 Prior

251 Prior pars propositionis ostenditur. Quia ex hypothesi, quod soli homines essent excogitabiles, haec conuersa esset vera: *Aliquis homo est Socrates*; & tamen haec eius conuertens esset falsa: *Aliquod non Socrates esset non homo*: quia nullum esset non Socrates in data hypothesi, quod non esset homo, ut constat. Secunda autem pars propositionis inde probatur: quia haec conuersa absolute est vera: *Aliquod non Socrates est non lapis*. Tale quippe est Petrus, constat; & tamen haec eius conuertens est falsa: *Aliquis lapis est Socrates*.

252 Ex haec propositione sequitur primò, dictam tE non conuerti in O de prædicato finito mutuo connexam cum dicta I, iuxta sèpe dicta in simili. Secundò, tE non conuerti in A subalternantem ipsius I: quia conuertetur in I, contra propositionem.

Propositio 29.

253 tE de vtroque termino finito in E de vtroque codem infinito non conuertitur; nec vice versa.

Vtraque propositionis pars inde constat: quia, si conuertetur aut tE in E, aut E in tE, per principium statutum *propositio 4*, conuertetur pariter, aut tE contradictria ipsius tE in I contradictriorum ipsius E^o, aut vice versa, contra *propositio 28*.

254 Ex haec autem infertur primò, dictam E non conuerti in E subalternantem dicta tE: quia conuertetur in ipsam tE. Id, quod constat etiam ex *propositio 18*. Secundò infertur, dictam tE neque conuerti in A de prædicato finito mutuo connexa cum ipsa E.

Propositio 30.

255 dI de vtroque termino finito in I de vtroque codem infinito non conuertitur; nec vice versa.

Prima propositionis pars probatur. Quia ex hypothesi, quod plures, & soli dIj essent, solusque verus haberet personalitatem, haec conuersa esset vera: *Aliquis Deus est omnis Personalitas*; & tamen haec conuertens esset falsa: *Aliquod non Personalitas non est Deus*: quia in data hypothesi omne non Personalitas Deus esset. Secunda autem propositionis pars probatur. Quia absolute haec conuersa est vera: *Aliquod non animal est non homo*. Tale enim est lapis; & tamen haec conuertens est falsa: *Aliquis homo est omne animal*, ut patet.

256 Vnde infertur primò, dictam dI non conuerti in O de prædicato finito mutuo connexam cum dicta I. Secundò, neque conuerti in A subalternantem ipsius I.

Propositio 31.

257 dE de vtroque termino finito in E de vtroque codem infinito non conuertitur; nec vice versa.

Quia dI, & I contradictria eorum nullatenus conuertuntur, iuxta *propositio 30*, conuertentur autem, si dE, & E conuertentur, iuxta principium saepe citatum *ex propositio 4*.

258 Vnde sequitur primò, dictam E neque conuerti in E, aut tE subalternantes dicta dE: quia conuertetur in ipsam dE. Secundo, dictam dE neque conuerti in A de prædicato finito

mutuo connexa cum ipsa E, ut sèpe dictum in simili.

Et haec quidem haec tenus de conuersione tam contraposita, quam apposita omnium propositionum hypotheticarum simplicium. Ex quibus colligendum est, quid etiam de conuersione hypotheticarum simplicium, & cuiusvis generis complexarum, necnon modalium sit dicendum. Quod per sequentes propositiones præstandum nobis est. Sophismata autem, quæ contra aliquas ex regulis traditis contraposita conuersionis fortasse fieri possunt, non difficile quicque diluer ex principiis pro illa statutis suppositione ne sextâ. Sicuti, quæ contra appositam fieri solent ex statutis pro ipsa suppositione primâ, secundâ, & tertâ nos *propositio decimaquarta* diluimus.

Propositio 32.

De conuersione tam contraposita, quam apposita omnium omnino propositionum hypotheticarum simplicium eodem pacto philosophandum est, ac de conuersione apposita, & contraposita categoricarum simplicium, quibus eatum singulae correspondent, in præcedentibus philosophatis sumus.

Est clarum: quia propositiones hypotheticæ id ipsum enuntiant conditionem, quod categoricæ, quibus respondent, enuntiant absolute. Atque adeo eamdem habent, aut non habent connexiōnem obiecta hypotheticarum conditionem, atque adeo & ipsa hypotheticæ propterea tales, quam habent absolute, aut non habent obiecta categoricarum subindicatione & categoricæ ipsæ, ut ex dictis etiam *sup. q. 3*, liquidum est.

Itaque quemadmodum haec categorica A, ut *Omnis homo est existens* non mutuo conuertitur in hanc categoricam I, ut *Aliquod existens est homo*, ita haec hypotheticæ H correspondens primæ, ut, *Si Deus vult, omnis homo est existens*, non mutuo conuertitur in hanc hypotheticam H correspondens secundæ, ut, *Si Deus vult, aliquod existens est homo*. Pariterque de ceteris omnibus censendum est. Applicando videlicet omnibus, & singulis hypotheticis possibilibus regulas cuiusvis generis conuersionis præcedentibus traditas. In quo minutius explicando non est, cur moremur.

Propositio 33.

De conuersione etiam tam contraposita, quam apposita omnium omnino propositionum complexarum idem prorsus dicendum est, quod haec tenus à nobis est dictum de conuersione apposita, & contraposita simplicium, ex quibus illæ conponuntur.

Est etiam clarum. Quia propositiones complexæ, quod ad rem attineret, non aliter conuertendæ veniunt, quam per conuersionem simplicium, ex quibus coalescunt; alterius enim generis conuersionis sibi propria, quæ sit aliquis momenti, capaces non sunt. Dico, quæ sit aliquis momenti: quia transpositio quoad locum simplicium propositionum, ex quibus coalescit complexa, quæ veluti conuersio quedam est eius, nullius est momenti in ordine ad scientiam, nullaque proinde ratio eius habenda est. Itaque

Disp. XIX. De propositionibus. Quæst. VI. 163

complexa hæc : *Socrates est homo*, & *nullus homo est lapis* in hanc conuertitur : *Aliquis homo est Socrates*, & *nullus lapis est homo*. Propteræ dumtaxat, quod prior simplex primæ in priorem simplicem secundæ, & posterior in posteriorem conuertitur. Patitqué de cæteris omnibus censem dumtaxat. Hoc vno tantum adnotato, quod complexa in complexam, aut adæquatæ, omnibus scilicet eius simplicibus conuertis, aut inadæquatæ, aliqua solùm modo earum conuertis, conuerti potest, ut est notum.

Propositio 34.

262 Artem vniuersalem, eamque satis pulchram omnium propositionum modalium conuersionem tam contrapositam, quam appositam ostendentem demonstratiæ construere.

Suppono primò Arist. lib. 1. Prior. c. 3. de conuersione propositionum modalium tria docere. Primum modales de *Necessitate* affirmato eodem modo conuerti ac propositiones de *inesse*. Secundum, idem dicendum de modalibus de *Possibile*, atque adæc. & de *Contingens* sumpto pro eodem ac *Possibile*, vel *Necessitate*. Tertium modales de *Contingens* propriè sumptum eodem etiam modo conuerti, si sine de dicto affirmato, secùs, si de negato. De modalibus vero de *Impossibile*, de modisque negatis non tractat, de conuersioneque tantum agit, quam apposita dicimus ; de contrapositâ non item. Tum sicut cap. 2. solùm agit de conuersione carum quatuor de *Inesse* A, E, I, O, ita cap. 3. circa solùm agit de modalibus eiusmodi quatuor dicta habentibus. Cæteri autem Logici sequuti. Arist. paulò plura de modalium conuersione scripserunt. Nec Artem generalem proœst ostendendā in vniuersum scientiæ haec tamen construxerunt.

263 Pro quâ modo constituendâ, suppono secundò cum ipso Arist. & cæteris Logicis, hic non agi de conuersione modalium penes *modum* & *dictum*, quæ, & cæteræ obvia, & parui, aut nullius momentis, cum parum, aut nihil interfit ad scientiam, quod ponatur *modus* ex parte *prædicati*, & *dictum* ex parte *subiecti*, vel viceversâ. Sed tantum conuersione modalium penes subiectum, & *prædicatum* ipsius dicti, quæ, & multiformis esse potest, & neque parum interfit, neque parum exhibet negotij. Vnde colligitur, toties vnam modalium dicendum esse conuerti in aliam, quoties dictum vnius conuertitur in dictum alterius more propositionum de *inesse*. Quæ conuersio tunc erit legitima: quando à conuersâ ad conuertentem legitimè arguitur ob connexionem, quam prima cum secundâ habet; tunc vero illegitima, quando secùs defectu talis connexionis. Impræfentiâ autem de sola legitimâ conuersione modalium agitur. Sicuti de sola legitimâ conuersione modalium agitur. Sicuti de sola legitimâ propositionum de *inesse* haec tamen egimus.

264 Vnde, suppono tertio. Quories dictum vnius modalis conuertitur in dictum alterius, & vna est connexa cum alterâ, vnam in alteram legitimè dicendum esse conuerti, siue illæ vnum, & cùndem *modum* habeant, siue diuersos. Quidquid in oppositum videatur circumferri apud Logicos, dum solùm de conuersione vnius in alteram eiusdem modi agunt. Ea autem in alteram propriè conuerti dicentur, cuius dictum conuertitur in dictum alterius, quando ab illâ ad hanc legitimè arguitur, siue illæ eiusdem modi sint, siue diuersorum. Quia tamen eueniare potest, ut dictum prima in dictum secun-

dæ conuertatur non mutuâ conuersione, & nihilominus non prima cum secundâ; sed prius secunda cum primâ connexa sit: in tali casu à conuertente ad conuersam, non à conuersâ ad conuertentem dicetur legitimè argui. Fieri etiam poterit, vnduatum modalium dicta mutuâ conuertantur, atque connestantur inter se, & tamen ipsæ modalles habeant connexionem non mutuam. Quo casu, ea solùm, quæ connexionem habet cum alterâ, dicetur in illam conuerti, conuersione scilicet legitimâ, de quâ tractamus; non tamen vice versa.

Suppono quartò: dicta modalium eamdem omnino inter se conuersionem, atque connexionem habere, quæ habent propositiones de *inesse*, quibus correspondunt: quia habent eadem omnino cum illis obiecta. De quo nullum est dubium. Itaque sicut hæc propositio *Omnis homo est animal* non mutuâ conuertitur in hanc: *Aliquod animal est homo*, ita hoc dictum: *Omnem hominem esse animal* non mutuâ conuertitur in hoc: *Aliquod animal esse hominem*. Ob id easdem litteras designamus modalium dicta, per quas designamus propositiones de *inesse*, quibus illa respondunt, ut vidimus quæst. 5.

His suppositis. Duplex à nobis impræsentia-
rum Ars est construenda. Altera pro modalibus
de dictis mutuâ inter se conuertibilibus tum ap-
positâ, tum contrapositâ conuersione corresponden-
tibus omnibus propositionibus de *inesse* mu-
tuâ pariter conuertibilibus, de quibus in pæ-
centibus aëcum est. Altera pro modalibus de dictis
conuertibilibus non mutuâ corresponden-
tibus similiiter omnibus propositionibus de *inesse*
conuertibilibus non mutuâ, tum apposita, tum
contrapositâ conuersione. De quibus etiam in pæ-
cedentibus tractatum est.

Prima harum duarum Artium ita construitur. 265
Accipiatur ex *quæstione quinta*. Ars quinta facta
proposit. 9. pro exhibendâ connexionem, & oppo-
sitione modalium de dictis mutuâ connexis. Po-
sitque ante oculos prima eius tabula quinque
quadratorum loco duorum dictorum mutuâ con-
nexorum, quibus constant omnes modales in
illis posita; ponantur duo quæque dicta mu-
tuâ conuertibilia, dabitque tabula ipsa decem
binarios modalium constantium eisdem duobus
dictis; modis vero diuersis mutuo inter se con-
uertibilium; vnumquodque scilicet quadratum
binarios duos compositos ex primâ, & secun-
dâ modali, ex quartâque & tertia, iuxta ordinem
in eâ q. præscriptum illas numerandi. Ratio est
manifesta: quia, ut ibi demonstratum est, eis-
modi binarii in dictâ tabula modalium sunt mu-
tuâ connexarum de dictis mutuo connexis. In
idem autem recidit esse modalium mutuo con-
uertibilium, quando dicta sunt mutuo conuertibilia,
atque adæc. mutuo connexa, ut ponimus.
Exempli gratia, in primo quadrato iunguntur
modis ibi positris hæc duo dicta mutuo conuertibilia apposita, iuxta proposit. 2. V, I, da-
bitque hos duos binarios modalium, mutuo con-
uertibilium P V, P t I, & in P t I, n P V. id est:
Possibile est, *Petrum esse album*: ergo *Possibile est*,
aliquum album esse *Petrum*. Et: *Non est Possibile*,
aliquum album esse *Petrum*: ergo *Non est possi-
ble*, *Petrum esse album*. Pariter in secundo qua-
drato iungantur modis ibi positis eadem duo di-
cta, dabitque hos duos binarios modalium mu-
tuâ conuertibilium, P V, n R t I, & R t I, n P V.

O 4 Tertiua

Tertium autem quadratum hos dabit CV, CrI, & nCrI, nCV. & in ceteris pariter. Similiterque faciendum est, cum quibusvis aliis duobus dictis mutuò convertibilibus tum apposite, tum contraposite correspondentibus omnibus propositionibus mutuò similiter convertibilibus, quæ in precedentibus sunt recensita.

268 Deinde, posita itidem ob oculos secunda tabula quinque etiam quadratorum eiusdem Artis loco dictorum mutuò connexorum, quibus constant modales in illis positæ; ponantur similiter duo quæque ex prædictis dictis mutuò convertibilibus, dabitque tabula ipsa decem alios binarios (vnumquodque scilicet quadratum duos ordine dicto) modalium constantium eisdem dictis, atque modales positæ in primâ tabulâ, quæ tamen ob diversitatem modorum, erant non mutuò convertibilis cum tamen illæ, ut vidimus, mutuò convertibilis essent. Cuius ratio etiam est manifesta: quia, ibi demonstratum est, modales, pro quibus sunt subrogandæ de dictis sunt mutuò connexis, & nihilominus connexæ inter se non mutuò sunt. Perinde autem est esse de dictis mutuò convertibilibus, ac proinde mutuò connexis, & esse inter se convertibilis non mutuò, ac proinde etiam connexas non mutuò. E. g. in primo quadrato iungantur modis ibi positis eadem duo dicta mutuò convertibilis, quæ suprâ, dabitque hos duos binarios modalium non mutuò convertibilium CV, PtI, & nPtI, nCV. id est: contingens est, Petrum esse album: Ergo Possibile est, aliquod album esse Perrum. & Non est possibile, aliquod album esse Petrum: Ergo Non est contingens, Perrum esse album. Secundum autem quadratum hos dabit binarios, CV, nRtI, & RtI, nCV. Tertium autem hos CV, nNtI, & NtI, nCV. Quo prima pars vniuersalissima manet constructa ad demonstrandum, omnes binarios possibiles modalium de dictis mutuò convertibilibus, quæ inter se mutuò convertuntur, & omnes modalium de eisdem dictis, quæ convertuntur non mutuò. Constatque, quemvis binarium talium dictorum decem binarios modalium prioris generis, & ceterum posterioris generis procreare. Ex quo patet, eiusmodi modalium binarios inumeros proponendum esse; cum tamen multi sint binarii dictorum mutuò convertibilium, ut ex dictis in tot propositionibus precedentibus colligere est.

269 Iam, secunda Ars suprâ proposita pro modalibus de dictis convertibilibus non mutuò ita construatur. Accipiat ex quod. 5. Ars sexta facta proposit. 10. ad exhibendam connexionem, atque oppositionem modalium de dictis non mutuò connexis. Positaque ob oculos prima eius tabula decem quadratorum loco dictorum non mutuò connexorum, quibus constant modales in illis positæ ponantur duo quævis dicta convertibilia non mutuò dabitque tabula ipsa 20. binarios modalium constantium eisdem duobus dictis; sed modis diversis, vnumquodque scilicet quadratum duos, quorum primus: iuxta ordinem memoratum, erit modalium ita convertibilium non mutuò, ut à connexâ ad conuententem legitimè arguatur; sed non è contrâ. Secundus vero modalium ita convertibilium, ut à connexâ ad connexam legitimè arguatur; sed non vice versa. Quod fors videbatur mirabile. Cuius ratio demonstrans est. Quia, ut ibi est demonstratum, primus binarius vniuersusque quadrati modalium est, quarum connexa cum altera non mutuò dictum habet

connexum etiam non mutuò cum dicto alterius, Secundus vero modalium, quæcum connexa cum alterâ non mutuò dictum habet terminans connexionem non mutuam dicti alterius. Adicem autem nihil interest, virum eiusmodi non mutuâ dictorum connexionis ex coram conuersione nascatur, vienit in proposito; an aliunde vndeconque, vii supponitur in Arte illâ, ut est manifestum. Ponamus itaque vnum, aut alterum exemplum, adiungendo modis quadratorum tabulæ dictæ hoc binariorum dictorum convertibilium non mutuò, iuxta proposit. 2. V, I, dabit enim primum quadratum hos duos binarios modalium NV, NI, & nNI, nNV. id est: Necesse est, hunc hominem esse album: Ergo Necesse est, aliquod album esse hominem. Et Non est necesse, aliquod album esse hominem: Ergo Non est necesse, hunc hominem esse album. In quantum primo, ut videtis, à connexâ ad conuententem legitimè arguitur; in secundo vero à conuentente ad conuentam. Secundum autem quadratum dabit hos duos binarios modalium NV, PI, & nPI, nNV. Pariterque reliqua suos. Similiterque venit facendum cum quibusvis aliis duobus dictis convertibilibus non mutuò.

270 Deinde, posita itidem ob oculos secunda tabula eiusdem Artis 22. quadratorum, adiungantur modis in illis locatis eadem duo dicta convertibilia non mutuò, dabitque vnumquodque quadratum duos binarios modalium disparatum, seu non convertibilium ratione formæ, quantumvis eam dicta sint convertibilia non mutuò, ut ponitur. Cuius ratio etiam est manifesta: quia, ut quævis alia dictorum connexioni non mutua modalium ad eam tabulam pertinentium eas inter se connexas non facit, ita neque facit connexioni triunda à conuersione. Pro exemplo sint hic duo binarij ex primo quadrato, CV, CrI, & nCrI, nCV. id est: Contingens est, hunc hominem scandalosum esse: Ergo Contingens est, aliquem scandalosum esse hominem. Et Non est contingens, aliquem scandalosum esse hominem. Ergo Non est contingens, hunc hominem scandalosum esse. Quæ consequentia sunt loquendo de contingentiâ morali, iuxta illud Matth. 8. Necesse est enim, ut veniam scandalum. Quidquid sit de veritate consequentiâ ratione materie, loquendo de Physicâ aut Metaphysicâ. Ob id dixi, modales eiusmodi disparatas esse ratione formâ. Sint etiam pro exemplo hi duo binarij ex secundo quadrato, CV, NI, & nNI, nCV. Ex tertio autem hi, PV, CrI, & nCrI, nPV. Similiterque in ceteris. Quo Ars secunda vniuersalissima maneret constructa exhibens omnes binarios possibiles modalium de dictis convertibilibus non mutuò, tum in quibus à connexâ ad conuententem, tum in quibus à conuentente ad connexam, tum in quibus à neutrâ ad alteram licet arguere. Qui quidem omnes innumeris proponendum sunt.

271 Sophismata autem, quæ contra aliquas ex statutis modalium conuersionibus effici possunt, aut etiam solent, tum ex principiis pro eis suppositis in hac q. tum ex dictis proposition. decima quarta, pro conuersionibus propositionum de inesse, facile quisque diluet. Viderique ad rem possunt, si placet. Conimbr. in Logicâ ad caput tertium, Aristot. supra citatum ex libr. primo, Post. Et hæc de omnibus propositionum conuersione facit sint dicta.

QUEST

QVÆSTIO VII.

Quid sit quæstio & quætuplex?

272 **Q**uestio est oratio quædam dubitativa, quæ de obiectuā propositione apprehensā quæritur, an ita sit, ut apprehendatur, vel secūs. Unde nomen *quæstio* propriè loquendo, de formalē solum vocali, & scriptā, aut etiam mentalē venit dicendum, rēpotē quārum obiectūm propositionis rūs obiectū, quām quæstio obiectū appellatur, quatenus sub propositionē formalem cadere potest, tamē etiam cadere possit, aut cadat de factō sub quæstionē formalem. Distinctionis tamen gratia propositionem obiectūm simplicem rātum ac dubitatiū apprehensam circa affirmationē, aut negationē quæstionēm obiectūm dicemus.

273 Dividitur autem in primis quæstio celebri diuīsione in quæstionē quoad *Quid est* & quæstionē quoad *An est*. Per quam diuīsionēm, ut autū, voluerunt p̄fici Philosophi denotare duplex genus veritatum, quæ de rēbus possunt quæri, & sciri: earum nimirū, quæ ad statū rērum quiditatūm, & earum, quæ statū rērum existentiālē pertinent, iuxta doctrinām *suprā* tacitam *disput. 2. quæst. 3.* & ex profōlo latē expōlitam *disput. 10.* Quo pacto si intelligatur ita diuīsio, quæstio quoad *Quid est* comprehendet omnem questionēm de p̄dīcāto pertinente ad statū quiditatūm, quocunq; illud sit, siue per illam quæritur de re p̄positā, quid sit, siue quālis sit, siue quætuplex, &c. nimirū intra illū statū. Quæstio rēpō quoad *An est* comprehendet omnem quæstionēm de p̄dīcāto pertinente ad statū existentiālē, siue per eam quæritur, quid sit re p̄positā, siue quālis, siue quætuplex, &c. videlicet existentiālē.

274 Altera tamen possunt, & solent intelligi duæ dictæ quæstiones, ita scilicet, ut quæstio *Quid est* solum sit de p̄dīcāto existentiālē rei, de quā quæritur, in quoconq; illa statū consideretur. Per quæstionēm autem *An est* solum quæritur de re, an existat; intellectis tamen hoc modo dīctis quæstionibus, diuīsio quæstionis in illas adæquata non erit: quia in neutro membrorum diuidentium comprehendētur quæstio de p̄dīcāto accidentali, hoc est, existentiālē rei adiectō, quā quæritur de re *Qualis sit*. In hanc igitur debet etiam quæstio diuidi, iuxta eiusmodi sensum; inō in hāc in rīgore includitur quæstio *An est*: quia existentiā, quā de re quæritur, ē numero p̄dicātorū est, quæ Metaphysicē adiectū existentiā eius, ut ex dīctis *disput. 9.* & s̄tēpē aliās latē est notū. Quæstio autem *quætuplex est*, quæ rei diuīsionēm exposcit, atque sub initium cuiusvis scientiæ de quāvis re tractantis debet examinari, ad quæstionēm *Quid est*, aut ad quæstionēm *Qualis est* reducenda venit. Nam, vel exposcit rei diuīsionēm per partes intrīscas, vel per extrīscas adiunctas. Si primū, reducitur ad primā; si autem secundā ad secundā. Cāterā autem quæstiones *Propter quid est*. Quare est. A quo est. Ex quo est. *Quando est*. *Ubi est*. *Quomodo est*, & alia innumerā hūi sc̄emodi sub quæstionē *Qualis est* includuntur. Quia per omnes quæritur de re p̄positā p̄dīcātū aliquod ipliū existentiā superadditū vel Physicē, vel Metaphysicē, atque adē illi acciden-

tali, sumpto hoc vocabulo latissimē, iuxta dicta de p̄dīcātū essentialib; & accidentalib; terum *suprā* disp. 17. 9. 7.

Per hāc exponendus est Arist. qui lib. 2. *Post.* 275 cap. 1. postquam dixisset: *Ea, quæ queruntur totidem numero sunt, quot sunt ea, quæ sciriuntur, ad has quatuor reducunt omnes quæstiones An est, Quid est. Quia est, & Propter quid est.* Quatum tres priores exēdem sunt, quas nos recensūmus, nam quæstio *Quia est*, & *Qualis est* ē in idem recidunt. Addidit autem Arist. quartam *Propter quid est* aliā sub eandem *Qualis est* comprehendētam. Quia, quod maximē de rēbus scire desiderāmus, atque adē quæritur, postquam iam eas esse scimus, est causa, aut ratio a priori, propter quam sunt.

Dubitari hic potest, vtrum per quæstionēm *An est*, vel potius per quæstionēm *Quid est* vniūlīcū iusque obiecti scientia, sive tractatio, sit inchoanda. Multi censent, prius de vnoquoque obiectō, cuius tractatio suscipitur, querendū est, *An sit*, quām *Quid sit*. Ego verō censco, cum distinctionē respondendum. Atque ita dico primū, aliquālem explicationē quiditatēs obiecti, cuius scientia, sive tractatio inchoanda suscipitur, omnīn p̄mittendā est ante omnia, eam scilicet, quæ necessaria est, ut sciatur de quo est agendum, quidve sit significātū nominis, per quod propōnitur obiectū, cuius tractatio assumitur. Hoc enim, si ignoretur, neque *An sit*, de illo quæri poterit, ut est notū. Quare, si per quæstionēm *Quid est* ampliū, quām id non inquiratur, consequenter affīmo, a tali quæstione *Quid est* debere omnē scientiam, aut tractationē cuiusvis obiecti inchoari. Quod à nemine negari potest, ut etiam est notū. Dico secundū. Quando scientia, quæ tractanda suscipitur, dumtaxat considerat obiectū, prōt in statū quiditatū, vti considerant plerique, omnīn inchoādā eam effētā quæstionē *Quid est*: quia quæstio *An est* in tali scientiā locū non habet, cū talis scientia de obiecti existentiā, a quā p̄ficitur, nihil curer. Dico tertīū. Quando scientia tractat de obiectō, prōt in statū existentiālē, p̄missa aliquā explicationē quiditatēs eius secundā se iuxta dicta, an̄tēquam inquiratur, quid illud sit existentiālē, & quale; an sit, examinandum est, atque adē quæstio *An est* p̄ponenda. Quo casu, & sensu dumtaxat vera est illorum sententia, qui ante quæstionē *Quid est*, censent, quæstionēm *An est* debere p̄poni.

Ex quibus patet, quomodo omnis scientia per 277 aliquām quæstionēm *Quid est* inchoari debet. Quomodo in plerisque, ne locū quidem ullū habeat quæstio *An est*, & quo solum casu hāc ante illam debet p̄mitti. Post quæstionēm autem *Quid est* in omni scientiā immediate p̄oni exātēque examinari debet quæstio *Quætuplex est*, exactē expōlitā diuīsionēb; obiecti sciendi. Post quām est sequenda quæstio *Qualis est*, quæ p̄ficiēt ipsius obiecti tūm proprias, tūm communes inquirit, aut etiam contingentia accidentia. Hāc tamen quæstio, quia nimirū vniuersalis est, s̄pē s̄pīlū in multis alias dissecati solet per quas sp̄ciatim solet inquiri de singulis causis, de singulīs effectib; obiecti, de aliisque, quæ ad ipsum p̄tinent singillatim, prōt ratio p̄stulat.

QUÆSTIO VIII.

Quid sit propositio per se nota. Quid nota per aliud. Quotplex. Et qualis?

278 **Q**uæstio hæc dumtaxat agit de propositione obiectuā, non item de formalī: quia sola propositio obiectuā est, quæ per se, vel per aliud nota, sive noscibilis dicenda venit. Ea autem propositio obiectuā dicitur per se nota, sive immediata, quæ ex terminis ipsis semel concepsit, sive apprehensis circa discursum est, iudicabilis, atque adeo scibilis. Ex vero per aliud nota, sive mediata, quæ ex alio quopiam prius iudicato medio discursu est, inferibilis, atque ita iudicabilis, & scibilis. Quoniam autem propositio obiectuā non solum evidenter, sed sāpē etiam probabiliter tantum, sāpē etiam improbabilitate ex ipsis terminis est iudicabilis, atque iudicatur de facto, ut cernitur in scientiis, & facultatibus, aliusque notitiae humanis, quæ non solum ex evidenter, sed ex probabilitate, aut etiam improbabilitate principiis ex terminis, & circa discursum iudicatis procedunt. Ideo propositio per se nota non solum evidens, sed probabilis, atque etiam improbabilis esse potest, tametsi vulgo sola, quæ est evidens, soleat vocari per se nota. Sed prorsus abs iure, quando toto facultatum probabilem, discursumque improbabilem principia per se nota sunt, ut experimur. Quoniam item sāpē contingit, ut eadem propositio obiectuā & sit ex terminis ipsis per se iudicabilis, & ex alio prius iudicato, ut potest cum illa conexo iudicari etiam possit medio discursu. Ideo sāpē contingit, ut eadem propositio obiectuā & per se, & per aliud nota, sive noscibilis, quidquid nonnulli contradicant. Et quippe propositionem per se, aut per aliud notam, & esse per se, aut per aliud noscibilem, procedem accipitur in praesenti.

279 Cūmque propositio obiectuā respectuē ad intellectum, per quem est ex ipsis terminis iudicabilis per se nota, sive noscibilis dicatur consequens est, ut propositio obiectuā, quæ comparatione vnius intellectus per se nota, sive per se noscibilis est, comparatione alterius talis non sit, eo quod primus sūa perspicacitatem, & acumine terminorum penetrat convenientiam, aut repugnantiam, quam legendum ob suam heberdinem, aut ruditatem non assequitur. Vnde sit, ut sāpē comparatione sapientius, & ingeniosius sit per se nota, sive noscibilis propositio, quæ comparatione ruditus, aut idiotus talis non sit. Quod rursus sit, ut quod quis perspicacioris, aut magis exulti intellectus est, eō plures sint relata ad ipsum propositiones per se nota. Quemadmodum, eō etiam sunt plures propositiones evidentes iuxta doctrinam traditam *supra dispt. 4.* Nihilominus, sicut non dicitur propositio evidens absolute, & simpliciter, quæ vni, vel alteri intellectui est talis; sed tantum, quæ vel omnibus communiter, vel plerisque, ut ibi notauimus, ita non dicitur propositio per se nota absolute, & simpliciter, quæ comparatione vnius, aut alterius intellectus talis est, sed tantum, quæ comparatione omnium communiter, aut fere omnium, aut saltem plurimorum.

280 Id, quod itidem venit dicendum de propositione nota per aliud. Nam, & hæc respectuē ad in-

tellectum, à quo per aliud est iudicabilis, dicitur talis; atque ita sāpē contingit, ut propositio, quæ comparatione vnius intellectus per aliud prius cognitum noscibilis est, non sit talis comparatione alterius. Quod ex duplice capite nasci potest: vel, quod hic penetrare, atque adeo iudicare non potest illud aliud, per quod propositio erat noscenda, vel, quia est illud iudicet, cius connexionem cum propositione penetrare, ac comprehendere non valet. Duo quippe præscribi debent, ut propositio per aliud noscibilis, medio discursu noscatur, & iudicetur iuxta doctrinam latius traditam *supra dispt. 2. quest. 5.* primum antecedens illud, ex quo prius iudicato, est inferenda propositio obiectuā, quæ proprieatē consequens dicitur. Secundum connexionem ipsius antecedentis cum ipsa propositio consequente. Fieri autem potest, ut talis propositio per tale antecedens non sit noscibilis respectu aliquius intellectus, vel quia vtrumque, vel quia alterum tantum ex duobus dictis prænoscendis noscibile ab ipso non est, sūm tamen respectu alterius intellectus valentis vtrumque prænoscere noscibilis sit.

Vnde obiter colliges primum: quād propositio obiectuā per aliud medio discursu noscitur, semper, aut plerunque saltem, interuenient aliquid notum per se ex terminis ipsis, etiam cum illud aliud non per se, sed per prius aliud notum est, nimirum, connexionem cum ipsa propositio illimet, ex quo ipsa immediate inferitur. Ex duobus enim, quæ prænoscit, debent, ut dicebamus, ad inferendum quodvis consequens ex antecedente immediato, nempe antecedens ipsum, & connexionis eius cum consequente, connexionis autem semper, aut plerunque saltem cognoscitur ex terminis ipsis, etiam quando antecedens per aliud prius notum est. Cūm enim quis per longam ratiocationem ex A indicato ex terminis inferat B, & ex B illato ex A, inferat C, & ex C illato ex B, inferat D, & ita deinceps, eti B indicetur per A prius indicatum, & C per B, & D per C, &c. connexiones tamen B cum C, & C cum D & communiter indicantur ex terminis. Dico communiter: quia fieri potest, ut B formaliter prout connexum cum C inferatur ex A, & C similiter ex B, & D ex C. quocum etiam connexiones erunt indicatae per aliud, & non ex terminis. Hoc tamen raro contingit, vel, quia, dum inferatur B ex A ad connexionem, quam habet B cum C non attendit; sed tantum, quando progradientur intellectus ad inferendum ex B, C, & in sequentibus pariter. Vnde quia A, revera non connectitur immediate cum B formaliter, prout connexo cum C, nec B cum C, nec C cum D, atque adeo nec B est inferibilis ex A formaliter prout connexum, cum C, nec C ex B, nec D ex C similiter, ac proinde tantum ex ipsis terminis noscibilis sunt connexiones istæ.

Vnde secundum colliges. Quidquid requiritur, aut 281 conductus ad bene iudicandum ex terminis propositiones per se notas, etiam requiri, & conductus ad bene discurrendum pro iudicandis etiam propositionibus notis per aliud; siquidem, inter discurrendum connexiones, quibus submittit discursus, ordinariè indicantur ex solis terminis, & sāpē non sunt aliter iudicabiles, ut vidi- mus.

Et quoniam iudicia habita ex terminis propositionis obiectuā circa discursum ex præiis similibus apprehensionibus ipso terminorum saltem, ut ex quibusdam conditionibus propo-

proponentibus, atque adeo veluti approximantibus intellectui terminos ipsos, ut constat ex doctrinâ supra statutâ disp. 2. quæst. 4. sicut fit, ut propter prauam, & confusam terminorum apprehensionem non possit propositio ex terminis ab intellectu iudicari, quæ alias indicaretur, si termini ipsi melius, & clarius, distinctiusve apprehenderentur. Vnde, sequuntur duo. Primum, attentam terminorum considerationem, intentamque apprehensionem multum conferre ad iudicandam ex terminis propositionem. Secundum, idoneitatem intellectus, atque etiam imaginationis (quâ ille iuatur) ad probâ apprehendendos terminos propositionum obiectuarum apprimè conducere ad illas ex terminis iudicandas. Quæ etiam duo consequenter conducunt ad discurrentem, & medio discursu iudicandas etiam propositiones per aliud notâ, iuxta dicta num. præcedent. Vnde rursus efficitur, ut, qui facilem, & promptam imaginacionem habent, aptiores sint ad scientias illas comparandas, quæ plus, quâ alia ab imaginatione dependent, ut sunt Mathematicæ, & similes.

284 Sed dubitari hic potest: vitrum comparatione cognoscentium, seu iudicantium intuitiue, sive per proprias species, sint etiam possimiles propositiones obiectiæ per se, & per aliud notâ, ut sunt comparatione iudicantium per species alienas, qualiter nos iudicamus pro statu præsenti? Respondco, possimiles esse. Et quidem de propositionibus per se notis est certum: quia plerique saltum eorum, quæ Angeli, & animæ separatae naturaliter cognoscunt per proprias species, per se immediate, & circa discursum ab eis iudicantur per ipsam intuitionem cognitionem, quâ ab eis cognoscuntur, ut traditur à Theologis in materia de Angelis: immo vero nulla videtur esse possibilis veritas obiectiæ, quæ saltum supernaturaliter, non sit per se noscibilis, ac iudicabilis intuitione ab intellectu Angelico, aut etiam humano; quandoquidem, veritas increata, & infinita Dei per visionem beatificam ita ab utroque noscibilis, atque iudicabilis est. Vnde, loquendo supernaturaliter, omnis veritas obiectiæ comparatione intellectus Angelici, atque etiam humani, per se nota, sive noscibilis esse videtur intuitiue. Loquendo vero naturaliter, possimiles alias esse, quæ non per se, sed per alius tantum sint intuitiue cognoscibiles ab iis, qui intuitiue cognoscunt, inde probatur: Quia nihil est, quod veret, dari in intellectu speciem propter obiectiæ B, talis naturæ, ut neque acaute naturaliter iudicium intuitionum eius, quonque inuenitur prævio, & intuitioni iudicio de obiecto A, prout conexo cum ipso B, eo tamen adiuta causer. Quo casu talis intellectus per discursum quedam intuitionum inferat obiectum B ex obiecto A, eritque comparatione eius obiectum B non per se, sed per aliud notum, sive noscibile intuitione. Ex quo patet, quanam propositiones, seu veritates obiectiæ comparatione inveniuntur per se, & per aliud notâ esse possint. Et quâ ratione.

285 Sequitur nunc, ut specialius determinemus, quanam propositiones sint per se notæ, & quanam per aliud comparatione nostri intellectus cognoscens pro hoc statu per species alienas. Pro quo suppono, duplum illum modum quæst. præcedent. commemoratum, quem habemus iudicandi de rebus penes duplum earum statum quiditatum, & existentiale, duplexque genus veritatum obiectuarum, quas illæ habent, prout in tali-

bus duobus statibus, iuxta dicta fusiùs *suprà dispens. 10.* Inter quas, quod ad rem attinet, hoc est disserendum. Quod veritates quiditatuæ tam absolute, quam conditionata; atque adeo propositiones obiectiæ ab eis indistinctæ, omnes sunt Metaphysicæ necessariae; atque ita prædicatum inseparabile est à subiecto, subiectumque subinde cum illo connexum Metaphysicæ est; in absolutis quidem absolute; in conditionatis vero conditionate, sive ex hypothesi conditionis, ut: *Homo est rationalis. Si Angelus effet homo, effet risibilis.* Inter veritates autem, sive propositiones obiectiæ existentiales, alia sunt omni modo contingentes, quæ prædicatum subiecto est contingens, subiectumque subinde cum illo non est connexum, neque absolute in absolutis, neque ex hypothesi conditionis in conditionatis, ut: *Petrus legit. Si Petrus vocaretur, responderet.* Alia vero licet absolute sint contingentes, quando pertinent ad res creatas, ex suppositione tamen vel absolute, vel hypotheticæ subiectiæ, alteriusve conditionis, seu circumstantia subiecto adiunctæ necessariae sunt, quia, tali suppositione facta, prædicatum inseparabile est à subiecto, subiectumque cum illo connexum est, idque, aut Metaphysicæ, aut Physicæ, aut Morali connexione, ut: *Petrus existens est risibilis. Ignis calcifacit. Mater diligit filium. Si Petrus existenter, effet risibilis. Si ignis applicareur ligno, illud calcaveret. Si mater haberet filium, illum diligenter.* Ex quibus apparet, ad duas classes reduci posse propositiones obiectiæ tum affirmatiæ, seu positiæ, tum etiam negatiæ. Primum earum, quæ sunt de prædicato contingente subiecto, quæ omnes pertinent ad statum existentiale. Secundum earum, quæ sunt de prædicato necessario subiecto. Ex quibus alia ad statum rerum quiditatum; alia ad statum existentiale spectant. Et ad primam quidem classem pertinent omnes illæ, quæ de cœreaturis quibusvis possibilibus prædicant, quod existunt, vel, quod non existunt, ut constat. His ita positis, sit

Propositio 1.

Inter propositiones affirmatiæ de prædicato *286* necessario subiecto, tum conditionales, tum absolute spectantes ad statum rerum quiditatum multæ sunt per se nota comparatione nostri intellectus pro statu præsenti.

Hæc propositio certissima est, & traditur ab Arist. lib. 1. Post. cap. 3. ab omnibusque post ipsum Philosophis, atque Theologis. Inde ostenditur: quia omnia principia affirmativa scientiarum agentium de rebus, prout in statu quiditatu, quales sunt plerique humanæ, propositiones sunt huius genesis per se nota, & que, vel evidentes, vel tantum probabiles, vel etiam interdum improbabiles. Dari autem in omnibus scientiis humanis principia per se nota, & experientiam manifestat, & ratio demonstrat: quia omnis humanus discursus ab aliquo, aut aliquibus iudicis inchoari necesse est. Qui ex una parte erunt primi, atque adeo ab aliis prioribus non oriundi; ex aliâ vero (cum nequeat à nobis pro libito, alioque fundamento concepi, ut constat ex dictis disp. 6. & 7.) in ipsis terminis apprehensis propositionum obiectuarum, quas iudicant, erunt fundati. Quod ipsum est, eas esse propositiones per se notas, sive per se noscibilis.

Fundamentum autem, quo noster intellectus *287* initiatur

nitur ad iudicandam ex terminis propositionem affirmatiū ad statum rerum quiditatuum pertinentē, cōnexio est inter subiectum, & prædicatum, quæ, semel ipsis apprehensis, per se prodit intellectui, illiciū inducit ad iudicandum tale subiectum de suo necessariō fere factū tale prædicatum, sive tal prædicatum de suo necessariō conuenire tali subiecto. Sic, semel apprehensis his terminis *totum, maius, & pars*, coiudicam iudicamus, *totum est maius suā parte*: quia nobis per tales apprehensiones se detegit, totum de suo, sine eo quōd sit maius suā parte, non posse. Similiter, apprehensis semel his terminis, *Peccatum, dignitas, & pœna*, statim iudicamus, *peccatum est dignum pœna*; & in cæteris pariter. Quoties autem propositione absoluta pertinet ad statum quiditatuum est per se nota, etiam conditionata ei correspondens est per se nota, vt: *Si Angelus esset totum, esset maius suā parte. Si aliquid fuerit peccatum, erit dignum pœna*.

Propositio 2.

²⁸⁸ Ut propositione affirmatiū de prædicato necessario spectans ad statum quiditatuum sit per se nota, cōnexio subiecti eius cum prædicato omnino debet esse immediata.

Ratio est in promptu: quia, si sit mediata, propositione non per se; sed per id, quod mediat, erit noscibilis. Itaque sit A connexum cum B, & B cum C, & C cum D, coalescatque propositione ex A, & D, vt ex subiecto, & prædicato. Hæc certè propositione per se nota non erit: quia cōnexio, quām habent termini eius A, D eo ipso, quod est mediata ex ipsis terminis apprehensis ab intellectu deprehendi non potest. Cū enim A non sit per se, & de suo connexum cum D, nisi, quatenus est connexum cum B connexo cum C connexo cum D, seiri ab intellectu non potest. A esse connexum cum D, nisi præsciatur ab ipso. A esse connexum cum B, & B cum C, & C cum D, hoc autem ipsum est, propositionem coalescentem ex A, & D non per se, & immediatè, sed per aliquid, & mediata noscibilem esse.

Propositio 3.

²⁸⁹ Ex propositionibus affirmatiis de prædicato necessario spectantibus ad statum rerum quiditatuum ead imtaxat per se nota esse potest, cuius prædicatum aut est essentiale subiecto, aut passio subiecti immediata. Reliquæ verò de passionibus mediatis non item.

Quia in illis prioribus dumtaxat, non item in his posterioribus est immediata cōnexio subiecti cum prædicato, prout ad propositionem per se notam, de quā tractamus, est requisitum, iuxta *proposit. 2.* Prædicata enim subiecto essentiale ea sunt, quæ vel totam essentiam, vel partem essentiae subiecti dicunt. Prima autem passio subiecti est prædicatum aliquid adiiciens essentiam subiecti, cum quo illud immediatè connexum est, iuxta diuisionem prædicatorum traditam *suprà disput. 17. q. 7.* Constat autem, subiectum cum essentia suā, sive totali, sive partiali immediatè connexum esse, & cum quālibet immediatè suā passione, cum supponatur, eas subiecti passiones dici immediatas, cum quibus subiectum immediatè connexum est.

²⁹⁰ Vnde constat, eas omnes propositiones per se notas esse, quæ prædicant de subiecto vel speciem, vel genus, vel differentiam, vel prædicata

tum anōnymum, vel mixtum, quæ sunt prædicta essentia, eaque, vel Metaphysica, vel Physica. Necnon, quæ prædicant passiones immediatas subiecti vel communes, vel proprias, aut Physicas etiam aut Metaphysicas iuxta dicta *ibid.*

Propositio 4.

Propositiones affirmatiū de prædicato contingente subiecto per se nota esse non possunt, nisi comparatione intellectus, quia sequitur illas per experientiam notitiam, atque adeo mediā aliquā ipsarum specie propriā interueniente.

Omni enim specie propriā, & experientiā seclusā, nulla affirmativa propositione potest a nobis ex ipsis terminis iudicari, nisi vi connexionis inter subiectum, & prædicatum repertæ inducatur intellectus noster ad eam iudicandam iuxta dicta *propositionibus præcedentibus*. Vbi autem prædicatum subiecto est contingens, nulla connexionis repertæ inter subiectum & prædicatum, vt confit. Ob id nemo scire potest, rem aliquam contingentem existere ex vi præcisè apprehendendi illam, & existentiam eius, nisi, vel ipsam experiat, vel ex alieno testimonio, aut alio fundamento cum ea connexioni prius nota, ad ipsius notitiam perueniat, vt est notissimum; alioquin, cūm quālibet rem, propter existentem possimus pro libito apprehendere, de quālibet pro libito possemus scire, vtrum existat, vel non existat. Quod est absurdum. Adde apprehensiones rei, & existentia eius ab experientiā talis rei non oriunda, quæ esse indistincte ad negandum, atque ad affirmandum, ipsam existere, vt etiam est notum. In quo differunt ab apprehensionibus rei, & prædicari necessarij eius ut talis, quæ de se ad illius affirmationem determinant, neque cum negatione possunt componi.

Iam de rebus, quæ sub experientiam caduntur, ²⁹¹ diis speciebus propriis, quas de se imprimunt, & sunt omnia accidentia sensibilia, & actus nostrorum potentiarum intentionalium, iuxta dicta *diss. 1. q. 2.* alia ratio est. Multæ enim propositiones ad illas spectantes iudicantur ex ipsis terminis propter apprehensiones experimentales apprehensis; atque ita per se nota sunt comparatione intellectus tales res experientiæ, quantumvis sint de prædicato contingente subiecto: huiusmodi enim experimentales apprehensiones, vt pote ab speciebus propriis talium rerum oriunda vim habent suæ naturæ ad procreanda per se immediatè talium propositionum iudicia. De quo nullum est dubium. Sic enim omnes ex terminis, & citra discussum iudicamus ea, quæ sentimus, existere, tum esse inter se similia, vel dissimilia, esse inter se distincta, vel loco dissimilia. Sic iudicamus de corporibus, quæ cernimus, esse alba, vel nigra, vel alterius coloris, formosa, vel foeda, magna, vel parva, æqualia, vel inæqualia, &c. Sic de iis, quæ tangimus, esse calida, vel frigida, siccata, vel humida, lenia, vel aspera, grauia, vel leuia, &c. Pariterque de innumeris aliis, quæ sub sensu nostris, aut aliter sub nostram experientiam, cadunt.

Propositio 5.

Ex propositionibus affirmatiis absolutis, seu ²⁹² categoricis de prædicato contingente multæ sunt passiones per se nota. Ex hypotheticis verò de simili prædicato nullæ.

Prima

Prima propositionis pars ex dictis in præcedente confit. Ibi enim vidimus innumeras propositiones categoricas de prædicato contingente passim à nobis ex terminis ipsis iudicari circa res, quæ passim cadunt sub experientiam nostram.

Secunda autem pars inde ostendit: quia propositio conditionata de prædicato contingente nec potest iudicari ex terminis vi connexionis reperire inter subiectum, & prædicatum ex hypothesi conditionis: quia nulla talis connexionis datur, alioquin non esset prædicatum ex tali hypothesi omnino contingens subiecto, uti supponimus. Nec potest iudicari ex terminis vi aliquius experientia, sub quam ea cadat. Quia nihil, propter conditionata existens, potest sub experientiam cadere. Alius autem modus non est, quo possit aliqua propositio per se nota esse, ut constat ex dictis. Porro, nihil propter conditionata existens posse sub experientiam cadere, imprimis à priori monstratur: quia potentia experientiae nihil non existens absolute possunt percipere, cum à non existente absolute nequeant recipere species, quibus illud sunt perceptuæ, ut constat: sed neque per species receptas ab existentibus absolute possunt percipere illa propter existentia tantum conditionata: quia nec tales species illa sic valent representant, nec tales potentia actus ex parte obiecti conditionatos virtute talium specierum valent conceperit, cum pro absolutis tantum dente à natura obiectorum, ut etiam est notum. Deinde, id etiam ostendit ab ipsa experientia: quia nemo haec tenus expertus est quidam propter conditionata existens præcisè, ut cunctis satis, superque compertum est, & manifestum.

Propositio 6.

294 Propositiones affirmativa per se notæ de prædicato contingente de præsente, aut de præterito possunt esse. De futuro vero nequamquam.

Quod possint esse de præsente conitat ex dictis *propositio 4.* omnes enim propositiones per se notæ de prædicato contingente ibi commemoratae de præsente sunt. Quod autem possint etiam esse de præterito ipsa experientia manifestat. Passim enim per species memoratibus in memoria affluentes recordamus præteritorum; atque ita ex ipsis terminis iudicamus, tum nos illa antea cognoscimus, quod omnino contingens fuit, tum etiam illa antea exiisse, quod etiam fuit omnino contingens, quando illa ex eorum genere sunt, quæ tunc à nobis experimentaliter, atque adeo ex terminis ipsis cognita fuere. Species quippe memoratibus reliqua ex cognitione præterita obiecti experimentaliter noti, & cognitionem, & obiectum ipsum valer ex terminis notificare: quia veriusque est species propria suo modo; à cognitione scilicet causata immediata, ab obiecto autem media species propria, quam ipsum impedit potest experientia.

295 Quod dubitari hic potest est. An species memorativa præteritorum, quæ antea non ex terminis ipsis; sed per diffeatum nouimus, sive ea fuerint contingentes, sive necessaria, valeant ipsa notificare ex ipsis terminis ut præterita? Cui dubitationi respondeo primò, certum esse, tales species valeat ex terminis notificare ipsas præteritas, & contingentes cognitiones, quarum species propriae sunt. Vt minimum enim iudicamus ex ipsis terminis, nos tales cognitiones habuisse,

Pharus Scientiarum, Tom. II.

cum primò in recordationem earum, & consequenter suorum obiectorum incidimus. Necessarium quippe est, uniuersaliter loquendo, ut prius iudicium, quod intellectus noster concipit in quoquis negotio ex solis apprehensionibus terminorum propositionis iudicata nascatur, cum non præcesserit aliud iudicium, unde illud tunc possit nasci, atque adeo, quod sit iudicium talis propositionis ex solis ipsis terminis, ac subinde, quod propositio ipsa sit per se nota. Secundò respondeo. Quando propositio per cognitionem præteritan iudicata non est per se ex solis suis terminis, sed per aliud prius notum ante à iudicio præterito iudicari, ita non posse posse iudicio memoratio iudicati ex solis suis terminis, sed tantum per aliud prius iudicatum, sive hoc sit id ipsum, per quod antea fuit iudicata, sive sit, uti frequentius evenit, iudicium præteritum, quod ob connexionem saltem moralem, quam habet cum suo obiecto semel per se iudicatum fundamentum sufficiens præberet ad inferendum, & iudicandum ipsum obiectum. Sic dum oblixi demonstrationis meminimus nos, propositionem aliquam antea demonstrasse, inde evidenter inferimus, eam esse veram: quia evidenter scimus per iudicium memoratorium ex ipsis terminis conceptum, nos antea de illa iudicium euidens habuisse. Similiterque sapere euenit in aliis casibus. Respondeo tertio: euenire item posse, sapere etiam fortasse de facto euenire, ut per iudicium memoratorium citra discursum, atque adeo ex ipsis terminis iudicemus, propositionem antea cognitam, quæcumque ea sit, ut coniunctam cum iudicio eius præterito, tanquam cum quodam syncategoremate redende eam per se noscibilem, uti quodvis antecedens reddere quodvis consequens potest per se noscibile, si ut quoddam syncategorema coniungatur cum illo iuxta, iuxta doctrinam statuendam *propositio 7.*

Iam vero nullam propositionem per se notam 296 de prædicato contingente posse esse de futuro, quæ est ultima pars propositionis, inde monstratur: quia propositio de prædicato contingente aliunde quam media experientia, vel præsente, vel præterita per se nota esse nequit, ut constat ex dictis. Id autem, quod est futurum, quæ tale, sub experientiam cadere nequit, ut satis ex se est notum.

Propositio 7.

Propositio affirmativa, quæ ex terminis categoriæ non est per se nota, adiuncto aliquo syncategoremate, in per se notam transire potest.

Quod fieri, si subiecto propositionis aliæ non per se nota, adiungatur syncategorema cum prædicato eius connexionum immediatæ, propositio enim, quæ resultabit integrum subiectum habebit connexionum immediatæ cum prædicato propter tale syncategorema includitum in ipso, atque ita per se nota euadet, iuxta doctrinam statutam *propositio 1. & 2.* sic propositio, in quâ passio mediatæ prædicatur de essentiâ, ac proinde non est per se nota iuxta *propositio 3.* in per se notam transire, si passio mediatæ adiungatur, ut syncategorema subiecti. Et uniuersum omnis propositio aliæ mediata in immediatam transire, si termini omnes intermedij adiuncti subiecto syncategorema sint eius.

Vt tamè doctrina hæc, quæ uniuersalis est & certa specialius, & clarius constet, ex alia latè exposita

P. supra

suprà disp. 2. q. 4. conséclar. 5. est supponendum. Quoties intellectus noster per iudicium exprestè, & formaliter affirmat actum obiectuum significabilem per verbum (quod propositionis obiectuæ potissimum prædicatum est) prout connotantem terminos alios, sive, prout, subest illis, non posse non eum tacitè simul, seu virtualiter affirmare terminos ipsos, quâ ratione sunt connotati, nempe quoad *esse* eorum quiditatuum, si connotantur, prout in statu quiditatuum, aut quoad *esse* eorum existentiale, si connotantur, prout in statu existentiali. Quoties verò intellectus noster eiusmodi actum negat exprestè, & formaliter per iudicium, necesse non est, quod negat tacitè, seu virtualiter terminos connotatos per illum. Ratio conspicua utriusque est. Quia, ut actus habeat *esse* connotans alios terminos, euidenter est necessarium, quod & ipsi termini habent *esse* connotatum per actum, ut verò actus non habeat *esse* connotans alios terminos euidenter non est necesse, quod & ipsi termini non habent *esse* connotatum per actum, cum euidenter sit sufficiens, quod solus actus non habeat *esse*. Evidens quippe est, ut sit totum, debere esse omnes omnes partes; ut verò desit, sufficiere, quod desit una. Atque ita affirmatio expresta de actu prout connotante alios terminos necessariò est quoque affirmatio tacita, sicut de ipsis terminis, cum tamen negatio expresta de actu, prout connotante alios terminos, negatio adhuc tacita de ipsis terminis necessariò sit.

299 Hinc sequitur primò. Quoties ex parte subiecti, vel prædicati propositionis affirmari posse aliquod syncategorema, quod eo ipso est connotatum actus obiectuum talis propositionis, non posse non per exprestam affirmationem huiusmodi actus tacite simul ipsum syncategorema affirmari, quâ ratione per ipsum actum connotatum est. Atque adeò neutriquam posse intellectum tali propositioni assentiri, nisi habeat simul fundamenta ad affirmandum unum actum, tum syncategorema, prout connotatum per ipsum; cum tamen, et si ex parte subiecti, vel prædicati propositionis negatiæ ponatur quodvis syncategorema, ut connotatum actus obiectuum per talem propositionem negari, opus non sit, quod negatio talis actus expresa simul negatio ipsius syncategorematis sit, & multò minus, quod sit affirmatio tacita eius, & consequenter, neque sit necessarium ad hoc ut intellectus neget talem propositionem, quod fundatum vllum habeat ad negandum, vel affirmandum syncategorema, dum habeat ad negandum actum; Imò neque eger fundamento ad negandum determinatè actum, dum habeat ad negandum syncategorema, vel actum sub disunctione; siquidem, quis deiciente, deficeret actus, prout connotans syncategorema, quod solum exposcit iudicium negans dictam propositionem.

300 Vnde secundò sequitur. Quod dictum est de syncategoremati posito ex parte subiecti, vel prædicati propositionis, eodem modo habere locum in ipso subiecto categorematico, sive directo propositionis. Nam & hoc connotatur per actum significabilem per verbum, in quem potissimum tendit iudicium affirmativum, aut negativum, prout latius etiam *loco citato* explicatum est.

301 Quia cum ita sint, iam pro re nostra sequitur tertid. Ad hoc ut propositione affirmativa sit per se nota ratione syncategoremati adiuncti ex parte subiecti, ipsum syncategorema omnino debere esse per se notum sive noscibile; alioquin non præbe-

bit propositione per se fundamentum sufficiens ad iudicandum ipsam ex terminis; sed forinsecus erit querendum. Itaque, quia iudicium huius propositionis: *Homo admirarius est risibilis* affirmans exprestè, hominem esse risibile, tacitè affirmat, hominem esse admiratum, ut sit ex terminis iudicabilis non solum debet esse per se notum, admiratum esse risibile: sed etiam hominem esse admiratum. Similiterque, quia iudicium huius propositionis: *Causa fumi existentis existit* ita exprestè affirmat, causam fumi existere, ut tacitè affirmet, existere fumum, ut sit ex terminis iudicabilis, non solum debet esse per se notum, sive posita existentia fumi, existere eius causam; sed etiam, existere ipsum fumum. Quod autem dictum est de syncategoremate subiecti directi eodem modo locum habet in ipso subiecto, consentaneum doctrinam traditam *num. præced.* Atque ita, ut hæc propositione ex terminis iudicabilis sit: *Ignis calefacit lignum*, tria per se nota esse debent, nempe *ignem existere*, *lignum existere*, & *calefactionem existere*. Iudicium siquidem expressum de calefactione prout existente, quo paço ea duo extrema connotat, prout existentia, tacitum eorumdem extremon prout existentium debet esse iudicium. Similiter, ut hæc propositione sit ex terminis iudicabilis: *Homo est admirarius*, tria per se nota esse debent, nempe identitas inter hominem, & admiratum, exprestè iudicanda, quam significat verbum *est*, & quiditas amborum extremon iudicanda tacitè, ut prout connotata per ipsum identitatem. Est tamen discrimen inter propositiones pertinentes ad statum quiditatuum, & pertinentes ad existentiale, quod in illis quiditas terminorum, quæ connotatur per actum semper est per se nota: quia nihil per se notum, quam vnumquodque esse id, quod ex suo conceptu est. In his verò existentia terminorum, quæ connotatur per actum, non semper per se nota est; atque adeò haec defecctu solum notioris terminorum connotatorum per actum possunt non esse per se nota; illæ verò feci.

Quarto sequitur ex dictis. Quemuis discrusum nostrum, præsertim simplicem, aut breuem ad iudicium ipsi æquivalent reduci posse. Id enim fieri, si antecedens discrusus iunctum consequenti, ut quoddam eius syncategorema, integrum propositionem cum illo componat, per vnum iudicium iudicabilem exprestè affirmans actum significabilem verbum, qui prædicatum potissimum est consequentis, & tacitè ceteros terminos per talem actum connotatos. Exempli gratia, hoc iudicium: *Causa fumi existens existit* huic discrusui æquivalent est: *Fumus existit*: ergo *causa eius existit*: & hoc iudicium: *Homo admirarius est risibilis* huic discrusui: *Homo est admirarius*: ergo est risibilis. Dixi autem præsertim simplicem, aut breuem. Quia, si discrusus est complexus, & longus ob multitudinem illationum, ex quibus coalescit, etiam si ad vnam propositionem obiectuum reduci possit, ea tamen talis erit, quæ ob longitudinem, & multitudinem terminorum non facile sub vnicum iudicium nostrum cadere possit. Non tamen obstat, quominus possit, si discrusus complexus ex tribus, aut quatuor tantum, aut paulò pluribus simplicibus composto æquivalent est, ut hæc: *Dens habens esse a se, eternus a parte anteriori, necessarius in existendo, vnicus, & ceterorum entium causa est*, huic discrusui complexo æquivalent: *Dens*

Disp. XIX. De propositionibus Quæst. VIII. 171

Deus est habens esse à se: ergo est eternus à parte antea ergo est necessarius in existendo: ergo est unicus: ergo est ceterorum eniū causa.

303 Quinto sequitur. Ut propositione aequalens discursu simili sit per se nota, debere omnino antecedens discursus in ipsa pro syncategoremati positum per se notum esse, iuxta dicta num. 301. ut vero sit per se nota, quæ aequaliter discursu complexo, debere per se notum esse antecedens primum, à quo erat exordiendum discursus. & ultimum immedieate connexum cum prædicato consequentis, quidquid sit de ceteris intermedietis. Nam alioquin, non erit propositione ex eiusmodi antecedentibus ad formam syncategorematum reducibilis composita ex solis terminis sibi intrinsecis iudicabilis, ut constat ex dictis. Et hæc de propositionibus affirmatiuis, seu positivis dicta sunt. Quid vero circa negatiuis ex dictis eriam sit inferendum postea subiiciam, cùm de illis speciatim sermo sit.

Propositio 8.

304 Inter propositiones affirmatiuis existentiales de prædicato necessario subiecto ex vi dumtaxat connectionis subiecti cum prædicato, & citra omnem experientiam multæ conditionatae, seu hypotheticæ sunt per se nota; abolutæ vero, seu categoricæ prorsus nullæ.

Ratio prioris partis propositionis conspicua est. Quia, ut intellectus ponat in hypothesi quamlibet conditionem, nullo in agere fundamento, sit enim hypothesis per simplicem apprehensionem pro solo arbitrio voluntatis à nobis conceputibile, ut est notissimum. Quoties autem ex hypothesis semel facta, subiectum propositionis cum prædicato appetit immedieate connexum, nihil defideratur, quominus talis propositione sub tali hypothesis sit ex terminis iudicabilis. At multæ dantur propositiones existentiales huiusmodi, ut patet in his: *Si peccauerit homo, rens erit supplicij: Si existerit productio, existet terminus productus: Si Petrus curreret, moneretur: Si Sol liceret, dies esset*, aliisque huiusmodi sexcentis. Ergo inter propositiones existentiales de prædicato necessario multæ per se nota dantur conditionatae, seu hypotheticæ. Quod erat probandum.

305 Posterioris autem partis propositionis non minus est manifesta ratio. Quam, ut exhibeam, suppono primum: nullam veritatem quiditatium cum aliquā veritate existentiali connexam esse connectione immediata, & à nobis per se noscibili. Quia nulla veritas quiditativa cum aliquā veritate existentiali creata, connexa est vñlā connectione prout demonstravimus disputatione 14. questione quarta: Siquidem omnis veritas quiditativa est necessaria, & omnis existentialis creatio est contingens, necessarium autem cum contingente connecti repergnat, ut est notum Ex connexione, quanum cum existentia diuinā habet quiditas Dei, arque eriam quiditas aliarum rerum aut non est immediata, aut non est à nobis per se noscibilis pro statu praesenti ut *suo loco* ostendemus. Suppono secundò ex dictis nullam propositionem comparatione nostri per se notam esse, nisi, quæ, vel cadit sub experientiam nostram, vel habet subiectum connexum immediatum cum prædicato connectione per se à nobis noscibili.

306 Quibus suppositis, formo iam sic rationem. Nulla est propositione affirmativa absoluta, seu categorica existentialis de prædicato necessario ad

Pharsus Scientiarum Tom. II.

creataram perrinens, quæ non supponat, suum subiectum absolutè existere: tum, quia actus absolutè existens ex parte prædicati positus, & per verbum significatus, non potest non connotare suum subiectum, prout absolutè existens, ut constat: tum, quia subiectum nequit absolutè esse, ut est, in tali propositione, connexum cum prædicato, prout existente, nisi quoad suam absolutam existentiam; siquidem quoad suam absolutam quiditatem esse connexum cum illo nequit, iuxta suppositionem primam. Ergo nulla eiusmodi propositione iudicari potest, quin tacitè saltem iudicetur; subiectum eius absolutè existere, iuxta doctrinam statutam *proposit. 7.* Hæc certa. Pergo. At nequit citra experientiam iudicari per se, & ex terminis de subiecto, quod abolutè existit: quia id est iudicare ex terminis citra experientiam propositionem de prædicato contingente subiecto contra *proposit. 4.* Ergo nulla ex prædictis propositionibus ad creaturam spectans citra experientiam est ex terminis iudicabilis; sed neque propositione eiusmodi spectans ad Deum est a nobis ex terminis iudicabilis iuxta suppositionem primam. Ergo nulla prorsus talium propositionum citra experientiam est per se nota comparatione nostri. Quod erat probandum. Itaque, quamvis ignis naturaliter cum productione caloris connexus est, hæc propositione: *Ignis producit calorem* non est per se nota, nisi comparatione experientis, ignem existere. Et in ceteris pariter.

Et hæc quidem de propositionibus per se notis affirmatiuis, seu positivis hactenus dicta sunt. Superest modò, ut etiam de negatiuis speciatim dicamus.

Propositio 9.

Inter propositiones negatiuis tum conditionatae, tum absolutas spectantes ad statum rerum 309 quiditatium multæ sunt per se nota.

Ille omnes nimirum, quarum subiectum cum termino, quod de illo negatur, oppositionem immedieate intra ipsum statum quiditatuum, atque, per se noscibilem habent, ut sunt ex abso-
lutiis: *Totum non est aequalis sua parti: Peccatum non est dignum premio: Circulus non est triangulus, &c cetera huiusmodi.* Ex conditionatis autem: *Si Angelus efficit totum, non efficit aequalis sua parti: Si qua actio fuerit peccatum, non erit digna premio: Si qua figura fuerit circulus, non erit triangulus, &c similes.* Dari autem huiusmodi negatiuis propositiones per se notas in omnibus scientiis agentibus de rebus, prout in statu quiditatuum, tum evidentes, tum probabiles, tum etiam interdum improbabiles, quæ eiusmodi scientiarum principia negatiua sunt, & ex le cunctis scientificis manifestum, & ex dictis *proposit. 1* perspicuum est.

Perinde autem est, spectato nostro modo conci-
piendi, subiectum dictatum propositionum esse 310 immediatum oppositum termino, qui de illo negatur, atque esse immediatum connexum cum talis termini negatione, tanquam cum passione quadam negatiua sibi immediata, ita enim nos huiusmodi negationes solemus concipere, tametsi re ipsa intra statum quiditatuum tales negationes, seu veritates negatiua non dentur, uti dantur intra statum existentiale. Proindeque, cognoscentes intuitiū de rebus, prout in statu quiditatuum, iudicia negatiua (sicuti nos habemus) non habent, sed ex dictis *proposit. 1* perspicuum est.

tantum de rebus, prout in statu existentiali, ut ex doctrinâ statutâ *suprà disp. 10. & 11.* satis est notum. Ob id potius dixi, tunc propositionem negatiuam per se notam esse, quando subiectum immediatè est oppositum termino de ipso negato, quâm quando subiectum immediatè est connexum cum negatione talis termini: quia fundementum reale ad talem propositionem iudicandam ex terminis illa potius oppositio est, quâm ista connexio; siquidem illa oppositio re ipsâ datur, secùs ista connexio, nisi per quamdam solum aequivalen-
tiam comparatione nostri. Recognoscere insuper doctrinam traditam *disputatione nona quâsione tercia.*

310 Colligeque ex his, huiusmodi negatiuas propositiones per se notas ad eas reduci: quæ de paf-
fione immediatâ subiecti sunt, iuxta dictâ *propositio-
nem tercia*, non ad eas, quæ sunt de prædicato
essentiali, nisi fortassis nos aliquando de subie-
cto, prout negatione affecto, ipsam prædicemus
negationem aut positiuè, aut negatiuè, ut, si dicas:
Totum carens aequalitate cum sua parte ipsa caret,
aut *sua parti aequalis non est*. Tunc enim, iuxta
nostrum concipiendi modum, talis propositione de
prædicato essentiali erit.

Propositio 10.

311 Inter propositiones negatiuas spectantes ad sta-
tum existentiale de negatione contingente sub-
iecto multæ absolutæ, seu categoricas nobis sunt
per se notæ; hypotheticæ vero nullæ.

Quemadmodum enim, experientia positiva suf-
ficiens fundementum est ad affirmandum ex ipsis
terminis apprehensionis existere in rerum naturâ abso-
lutè id, quod sub experientiam cadit, iuxta dictâ *propositio-
nem quarta & quinta*; ita ad negandum
ex ipsis terminis apprehensionis aliquid in ream na-
turâ existere, sufficiens fundementum est nobis
experientia negatiua, id est, non experientia, quod,
si existeret, circa omne dubium experiremus. Hoc
pacto ex ipsis terminis apprehensionis iudicemus nunc
Papam in hoc cubiculo præsentem non esse: quia
nullatenus superior eius præsentiam, experturus
circa dubium, si esset præsens. Et in ceteris par-
ter. Itaque, eo ipso, quod non superior id, quod
experierit, si adesset, sufficiens fundamentum est,
vt meus intellectus iudicet per species alienas,
quas habet experientiarum similius, tum me id
nunc non experiri, tum id non adesse. Ex quo pa-
tet prima propositionis pars.

312 Secunda autem inde etiam probatur: quia sicut
defectu experientia positiva non sunt ex terminis
iudicabiles propositiones conditionatae affirmati-
væ de prædicato contingente subiecto, ut dictâ
propositio quinta statutum est; ita pariter defectu
experientia negatiua non sunt ex terminis iudicabiles
veritates similes negatiue. Experientia
quippe negatiua tantum valet ad iudicandum,
non adesse absolute id, quod, si adesset absolute,
sub experientiam caderet, ut satis ex se est no-
rum.

313 Vnde collige, propositiones negatiuas per se notas, de quibus nunc agimus, de præsente, & de
præterito, non vero de futuro esse posse, iuxta dictâ
de similibus affirmatiis *propositio sexta*. Quia
sicut se habet experientia tum præsens, tum præ-
terita ad iudicandum ex terminis existere, vel ex-
tirisse id, quod cadit nunc, aut antea cecidit sub
experientiam, ita se habet experientia negatiua

tem præsens, tum præterita ad iudicandum ex te-
minis, non existere, vel non existisse id, quod
nunc non cadit, aut antea non cecidit sub expe-
rientialm, casuorum haud dubiè, si existere nunc,
aut antea existisse. De futuris autem, ut nulla est
positiva experientia, ita neque est negatiua, pro-
pti requiritur ad iudicandum ex terminis ea fore,
aut non fore, ut satis ex se est notum. Recognos-
ce dicta circa *propositio sextam* & *huc propo-*
nalius applica.

Propositio 11.

Inter propositiones negatiuas existentiales, de
negatione necessaria subiecto ob oppositionem
subiecti cum termino negato, multæ non solum
conditionatae, sed etiam absolutæ sunt per se no-
tae ex vi dictæ oppositionis præcisæ circa expe-
rientialm omnem tam positivam, quâm negati-
uam.

Et de propositionibus quidem huiusmodi con-
ditionatis negatiuas eodem modo venit probanda
propositio, ac de affirmatiis similibus probata est
propositio octava. Nam sicut haec affirmatio: si
existerit ignis, calefaciet: *Si homo peccaverit*, di-
gnus erit supplicio, & similes, sunt per se nota-
iuxta dictâ, ob connexionem per se noscibilis
subiecti cum prædicato sub data hypothesi; ita
haec negatiua: si existerit ignis, non frigescat: *Si*
homo peccaverit mortaliter, non habebit gratiam: *Si*
non existerit ignis, non calefaciet, & similes, per
se nota sunt ob oppositionem per se noscibilis
subiecti cum negato termino sub data hypothesi.
Quisrationem deditus *loco citato*.

De propositionibus vero absolutis negatiuas in-
de propo-
sitione probatur: Quia, quæ aliqua
extrema ex sua naturâ, ex suove conceptu obiec-
tivo in ordine ad existendum opposita sunt, at-
que adeo inepta, sive impotentia de suo ad ex-
istendum simul. talisque oppositione immediata, &
per se noscibilis est intra statum quiditatum,
ut sepius evenit, in promptu est ex solis te-
minis iudicare, talia extrema de facto non ex-
istere simul, cum sit per se noscibilis, & val-
de evidens, de facto non existerit simul, quæ
non possunt simul existeri. Idem autem est iu-
dicare, unum eiustmodi extremon non co-
existere alteri, sive alteri non conuenire existen-
tialiter, prout propositiones negatiæ abso-
lutæ, de quibus agimus, ordinariè præ se ferunt.
Illa igitur in eiusmodi casibus ex vi talis op-
positionis præcisæ, & circa omnem experientiam
per se notæ sunt. Sic per se notum est, ignem
non frigescere, & nolentem quidquam non vel-
le id ipsum: quia ignis frigescationi a se con-
traria, & nolito volitioni eiusdem obiecti, op-
ponuntur in ordine ad existendum oppositione
per se noscibili. Pariterque evenit passim in aliis
huiusmodi.

In quo propositiones categoricas negatiæ, de
quibus agimus, ab affirmatiis eiusdem generis
differunt. Ex illis enim nulla est per se nota ci-
tra experientiam, ut *propositio octava* citata
ostendimus, quantumvis termini eius conne-
xione per se noscibili connexa sint, cum tamen
ex his multæ sint tales, quæ terminos habent op-
positos oppositione per se noscibili. Cuius di-
serimini ratio conspicua est: quia connexio
vnius termini cum alio in ordine ad existen-
dum, tantum inducit ad affirmandum existentiam
secundi

secundi ex suppositione existentia primi, atque ad ead ad affirmandum, secundum coexistere primos; cumque secundum coexistere primo affirmare absolute nequeat, quin tacite saltem affirmetur, existere primum, iuxta doctrinam statutam proposit. 7. & primum existere circa experientiam affirmari non possit, iuxta proposit. 4. conficitur, nullam huiusmodi propositionem affirmatiuam vi connexionis terminorum præcisè ex ipsis terminis circa experientiam affirmabilem esse. At oppositio vnius termini cum alio in ordine ad existendum per se inducit ad negandum, utrumque simul existere, atque adeo etiam ad negandum, secundum coexistere primo; cumque bene possit absolute negari, secundum coexistere primo, quin, adhuc tacite negetur, aut affirmetur, existere primum, iuxta doctrinam etiam statutam proposit. 7. conficitur, eiusmodi propositiones negatiuas vi oppositionis terminorum præcisè circa omnem experientiam ex ipsis terminis esse negabiles, quando per se talis oppositio noscibilis est.

317 Cæterum: quia vi præcisè eiusmodi oppositionis per se noscibilis solum negari potest ex terminis coexistentiis extermorum oppositorum; atque adeo, existentia tantum alterius eorum sub disunctione. Ad hoc ut vnius eorum determinatè existentia negetur, iam experientia erit necessaria, vel negatiua eiusdem, si illud sit ex genere eorum, quorum negatio est cognoscibilis per experientiam negatiuam; vel potius alterius eius determinatam existentiam noscibanc, inducensque vi oppositionis ad determinatè negandam existentiam alterius.

Propositio 12.

318 Omnis propositio per aliud nota, sive noscibilis, ad quemcumque statum pertineat, vi connexionis formalis, aut æquivalentis illius, tanquam antecedentis cum ipsa tanquam cum consequente est iudicabilis.

Quia omnis discursus humanus medio quo ex aliquo antecedente prius iudicato infertur consequens, quale est omnis propositio nota per aliud, in connexione, aut formalis, aut æquivalente, antecedentis cum consequente nititur, ut disput. 2. q. 5. & sive alias dictum est. Dic formalis aut æquivalente: quia quando consequens est negatiuum, illatio eius ex antecedente sive non in reali connexione antecedentis cum consequente; sed in reali oppositione antecedentis cum obiecto negato in consequente fundatur, iuxta ea, quæ dicebamus proposit. 9. tunc scilicet, quando agitur de negationibus intra statum quiditatuum præcisè, intra quem non datur re ipsa, & formaliter veritatis negatiuam: tamen positiua, quæ datur, æquivalenter per negatiuam à nobis sive iudicentur, ut cùm dicimus: *Homo non est lapis: lapis non est risibilis, &c.* De quo plura in locis ibi citatis. Itaque in omni discursu de consequente affirmatio, aut negatiuo existentia, connexione formalis interuenient antecedentis cum consequente. In discursu tamen de consequente negatiuo quiditatuum æquivalentem dumtaxat. Quod tamen satis est, ut absolute dicatur, ut inos sive diximus; & dicemus, omnem discursum humanum in connexione antecedentis cum consequente fundari.

Pharus Scientiarum, Tom. II.

Consectaria præcedentis doctrinæ.

Consectarium 1.

Divisio propositionis per se notæ, qua cum 319 sancto Thoma 1. p. quæst. 2. art. 1. plerique Theologii vtuntur, in per se notam secundum se, & per se notam quoad nos, si bene intelligatur, optima est, quidquid nonnulli contradicunt.

Quod, ut ostendam noto primò, eam propositionem iure optimo dici per se notam secundum se, quæ ab aliquo intellectu per se immediatè est cognoscibilis, seu iudicabilis. Propositionem, quæ aptitudinem habet, ut per se immediate, sive ex ipsis terminis indicetur ab aliquo intellectu, quicunque ille sit, quasi à natura, atque adeo secundum se habet esse per se notam, seu noscibilem, tametsi à multis aliis intellectibus ob eorum imperfectionem ita nosciri non possit. Secundò noto, prædictam divisionem bifariam usurpari posse. Primiò ita vniuersitatem, ut divisionem omnem propositionem complectatur per se noscibilem, tam per proprias, quam per alienas species. Secundò minus vniuersaliter, itavt divisionem solum claudat propositiones per se noscibles per species alienas. Igitur, si priori modo accipiatur, nulla omnino erit propositio, quæ non sit per se nota secundum se: quia nulla est, quæ per species proprias non sit per se, & immediatè noscibilis, saltem supernaturaliter, respectu aliquius intellectus, ut ex superiori dictis constat. Quoad nos verò præter per se notas per species prorsus alienas, dumtaxat erunt per se nota, quæ cadunt sub experientiam nostram; quodammodoque subindenoscibles per proprias species respectu nostri dici possunt. Si verò posteriori modo accipiatur divisione, illæ propositiones erunt per se nota secundum se, quæ sunt de subiecto immediatè connexo cum prædicato, aut propriæ, & formalis, aut æquivalenti connexione, iuxta superiori dicta: quia tales propositiones de suo sunt per se noscibles ab intellectu valente per se immediatè penetrare talem connexionem, tametsi ab intellectu nostro pro statu præsenti ea penetrari, sive deprehendi non possit. Quoad nos verò erunt per se nota illæ, quarum connexione immediata subiecti cum prædicato deprehensibilis à nobis, sive penetrabilis est, illæ verò neque quoad nos, neque secundum se erunt per se nota, quarum subiectum cum prædicato non est immediatè connatum, quia circa huiusmodi immediatam connexionem, & circa experientiam, à nullo intellectu per solas species alienas potest per se immediatè illa propositio cognosci, ut etiam constat ex dictis in superioribus. Ex quibus patet item ad ea, quæ contra dictam divisionem ab Aduersariis solent opponi.

Consectarium 2.

Omnis scientia humana absoluta de rebus pro 320 ut absolute existentibus, quam Phystam dicimus, quæ parte affirmativa est, à propositionibus de rebus singulatibus sumit exordium, quæ parte verò est negativa, à propositionibus tum de singulatibus, tum de vniuersalibus rebus exordium suum poret desumere.

Quia propositiones affirmatiæ per se notæ de rebus, prout absolute existentibus, quæ huiusmodi

P 3 scien

scierat quā parte affirmativa est, sunt prima principia, at & che non possunt ab iis quae sub experientiam cadunt iuxta dicta *proposit.* 4. Sub experientiam autem duntaxat cadunt singularia, ut est notum. Ex propositionibus vero negatibus per se notis de rebus, prout ad statum absolutum existentiam pertinentibus, quae scientiae quā parte negativa est, sunt prima principia, aliae sunt, quae solum cognoscibilis possunt per experientiam negatiuam, quae etiam de singularibus tantum est; aliae, quae aliunde vi oppositionis terminorum circa omnem experientiam sunt cognoscibilis, quae propter ea vniuersalibus esse possunt; de factō que plerumque sunt, iuxta propositionem decimam & undecimam.

321 Porro propositiones sub experientiam cadentes, esti de rebus singularibus sint, atque adeo absolutē sint singulares, prædicta tamen, quae de illis prædicant, ex vniuersalioribus de suo sunt, ut implirum: quia hæc potius, quam alia magis peculiaria reprehenduntur a nobis in illis mediis experientiis, ut aliajam in superioribus notatum est. De re quippe visâ, aut per alium sensum sensa prompte iudicamus, quod exigit, quod potest existere, quod est magna, aut parua, quod est distincta ab aliis, & eas aut similis, aut dissimilis, aut æqualis, aut inæqualis &c. Quae omnia ex prædicatis de suo, & ex se vniuersalioribus sunt; cum tamē de illa media sola experientia eius non possumus iudicare alia specialiora, ut, quod habet talem, aut talem virtutem, istam, aut illam proprietatem nobis occultam &c.

Consectarium 3.

322 Longè plura ad negandum, quam ad affirmandum res absolute existere, habemus principia.

Quia imprimis plura sunt, quae non experimunt, experti, si aderint, quam, quæ experimunt, de pluribusque subinde ob experientiam negatiuam possumus experientiam negare, quam affirmare ob positivam. Præterea autem de pluribus aliis ob oppositionem, quam habent ex conceptu suo in ordine ad existendum, a nobis noscibilem, coexistens, etiam absolutam negare possumus, prout constat ex dictis.

Consectarium 4.

323 Omnis scientia humana tum conditionata, tum absoluta de rebus prout in statu quiditatu, quam Metaphysicam appellamus, principia haberet ex se vniuersalia in connexione, oppositione terminorum per se noscibili fundata. Eaque tum conditionata, tum absoluta.

Tales namque sunt propositiones per se notæ tum conditionatae tum absolute, de rebus, prout in statu quiditatu. Quæ ex se communes sunt omnibus similem quiditatem, similemve conceptum obiectum habentibus, ex ipsisque terminis apprehensis innotescunt, ob connexionem, oppositionem, etiam immediatam in ipsis terminis apprehensam, prout ex dictis etiā est notum.

Consectarium 5.

324 Scientia humana conditionata de rebus prout conditionatae existentibus, in aliquā differentiā temporis, quam etiam Physicam appellamus, partim principia haberet in statu ipsum conditionatum.

natum in connexione, oppositione terminorum fundata circa omnem experientiam, partim nulla principia prima haberet in statu conditionatum, sed a principiis absolutis cadentibus sub experientiam sumit exordium.

Etenim cum nulla propositio conditionata sub experientiam nostram cadere possit, iuxta *proposit.* 5. & 10. nulla utique propositio conditionata est a nobis cognoscibilis pro statu praesenti, nisi vi connexionis, oppositionis, aut conditionis cum conditionato, aut, quod, in idem recidit, alterius obiecti connexioni cum conditionato, ipse oppositi ex hypothesi conditionis, siquidem alter, quam per experientiam, vel vi connexionis, oppositionis terminorum nulla propositio obiectum a nobis cognoscibilis, sive iudicabilis est, ut ex dictis in superioribus satis superque constat. Connexio autem, aut oppositio conditionis, aut alterius obiecti cum conditionato ex hypothesi conditionis, duplex, quod ad rem attinet, est. Altera, quæ circa omnem experientiam, vel ex solis terminis apprehensis, vel per discursum a nobis assecurabis, sive cognoscibilis est. Altera, quæ nisi interueniente experientia, a nobis assequi, atque adeo cognosci nequit. Prioris generis est connexionis, quam habet totum cum eo quod sit maius suâ parte, & quam habet peccatum cum dignitate pœna; alioquin huiusmodi. Similiter prioris generis est oppositio, quam habet totum cum eo quod sit æquale suâ parte, & quam habet peccatum cum dignitate pœniæ; & similes. Posterioris vero generis est connexionis, quam habet ignis cum lumine, & quam habet magnes cum attractione ferri, & quam habet piper masticatum cum productione caloris, & cetera huius generis. Similiter posterioris generis est oppositio, quam habent calida cum frigidis, secca cum humidis, alba cum nigris &c.

Igitur, scientia conditionata de rebus, prout conditionatae existentibus, fundata in connexione, oppositione primi generis principia haberet in statu rectum quiditatum, atque adeo etiam in statu ipsum conditionatum existentiam, independentia ab experientia: quia ex ipso, quod ex terminis apprehensis circa experientiam a nobis iudicabilis est, totum de suo esse maius suâ parte, & peccatum de suo esse dignum pœna, ex terminis quoque apprehensis est iudicabile independenter ab experientia, totum exiturum maius suâ parte, si exiterit, & exituram dignitatem pœna, si exiterit peccatum. Pariterque in similibus. Scientia vero conditionata de rebus, prout conditionatae existentibus, fundata in connexione, oppositione secundi generis nulla principia per se nota habet in statu ipsum conditionatum: quia ciuiusmodi connexionis, sive oppositio, cui submittitur, per se, & ex solis terminis nunquam est noscibilis nobis; sed semper mediæ absolute experientia venimus in notitiam eius. Inde enim scio absolute, magnetem lapidem necessitate naturali esse attractionem ferri, atque adeo fore ut illud attrahat, si ei applicetur: quia vidi, experimentaliterque deprehendi, semper illud attrahere, quoies ei applicatur. Similiter, quia sœpe expertus sum calorem piperis masticati, & illud productionem esse caloris, & fore ut producat, si masticetur, iudicare valeo. Et in ceteris pariter.

Consectarium 6.

Omnis scientia, sive notitia humana, humani-
tus acquisibilis si sit Metaphysica vni connexioni
oppositio

Disp. XX. De argumentationibus. Quæst. I. 175

oppositionis terminorum subnixa est. Si vero sit Physica, tum experientia, tum connexioni, oppositionis terminorum subnixit.

Quia, si sit Metaphysica, tam principia, quam, qua ex principiis inferuntur medio discursu, vi connexionis, oppositionis terminorum a nobis iudicandi veniunt. Si autem sit Physica, omnia eius principia absoluta per experientiam innotescunt; conditionata vero, quæ habet, & cetera, quæ ex utrisque deducuntur discursu facto, vi connexionis, oppositionis terminorum veniunt intelligenda, ut constat ex dictis. Ad Physicam autem reducitur sicut ex parte quævis notitia fidei humanitatis acquisibilis: quia principia fidei, quæ sunt aliena testimonia, aliter quam mediæ experientiæ nobis innotescere nequeunt. Physicam autem appellamus vniuersalissimè sumptam, quæ de rebus iudicat, prout in statu existentiali, qualiter iudicatur de rebus cadentibus sub experientiam, iuxta dicenda latius infra disp. 2.1.

Conjectarium 7.

327 Ars vniuersalis sciendi, proficiendique in omni humanæ scientiæ, sive notitiæ, eamque sine fine augendi, ac semper prorogandi, nouis quotidiæ veritatis detectis, quæ latebant ante, evinçet erit, quæ modum, methodumque præscribit, tum experiendi, tum terminorum connexionis, oppositionisque immediatas in omni materia inueniendi, sive deprehendendi.

Constat ex dictis. Cum enim, ut vidimus, nulla propositio obiectua sit iudicabilis, atque adeo scibilis a nobis, nisi, vel mediæ experientiæ, vel mediæ deprehensione connexionis, oppositionis terminorum eius, & connexioni, oppositione terminorum media aliter, quam deprehensis prius immediatis, quæ interueniunt, illamque compoununt, deprehensibilis non sit, manifestè consequitur, eam Artem, quæ viam ostendit, & ianuam aperte vniuersalem, tum ad experientia capienda, tum ad connexiones, oppositionesque immediatas terminorum deprehendendas, seu inueniendas, vniçè Artem vniuersalem sciendi, scientiasque omnes (quæ sine fine augeri possunt, ut infra demonstro) in infinitum augendi, ac semper propagandi esse. Quænam autem sit eiusmodi Ars, & qualis, disp. 2.3, exhibeo.

328 Sequebatur modò tractandum de propositionum fallacis, seu deceptionibus, atque adeo de propositionibus fallacibus, seu deceptoriis. Sed de his commodius agemus infra disp. 20.9.13.

DISPUTATIO XX.

De argumentationibus.

IN hac disp. de argumentatione correspondente humano discursu, de quæ eius speciebus tractandum nobis est. Et quoniam argumentationes obiectuæ, & formales, hæque tum mentales, tum vocales, aut prolatæ, aut scriptæ vicissim sibi lucem præstant, promiscuè ferme agemus de omnibus. Quemadmodum de terminis, & propositionibus tum obiectivis, tum formalibus, iisque, aut prolatis, aut scriptis

in duabus precedentibus disputationibus actum a nobis est.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid sit argumentatio, & quotuplex?

Argumentatio est oratio, quæ ex aliquo antecedente enuntiato, consequens aliquod inferit enuntiatum. Accipio enim argumentationem vniuersè pro oratione correspondente discursu humano strictè sumptu, ipsumque etiam completere. Discursus autem humanus strictè sumptus, nimirum illatiuus, ea operatio mentalis est, quæ ex una; vel pluribus veritatis cognitis, seu per iudicium deprehensis ad aliam cognoscendam, seu indicandam intellectus noster transcurrit, ductus connexione: quæ videt id, quod prius iudicat (& antecedens appellatur) cum eo, quod ex illo inferit (& consequens dicitur) connecti, prout supra disp. 2. quæst. 2, diuis. 1, rursus quæst. 5, dictum a nobis, & latius explicatum est. Itaque argumentatio mentalis formalis ipse dictus discursus est, vocalis autem, & scripta oratio illi correspondens vocalis, & scripta. Omnesque tres comprehendit definitio proposita. Per quam venit intelligentum, argumentationem formalem in vniuersum eam orationem esse, per quam aliquod obiectum iudicabile, aut simplex, aut ex pluribus scorsim iudicabilibus complexum prius affirmatur, aut negatur, aut partim affirmatur partim negatur, indeque transiit ad aliud pariter affirmandum, sive negandum propter connexionem reperitam in iu priore cum posteriore, indicante illam particulâ aliquam illatiuam, ut: *Petrus currit: ergo monetur. Omnis homo est animal: aliquod visibile est homo: ergo aliquod visibile est animal. Ignis est iuxta lignum: ergo ignis producit, & lignum recipit calorem.* Vnde patet, argumentationem formalem orationem quandam esse complexam, sive compositam ex pluribus propositionibus formalibus subordinatis, & quodammodo copulatis per particulam illatiuam ergo, vel similem, vel pluribus agentes de discursu, qui argumentatio mentalis est, locis citatis explicimus. Quæ ad rem videnda, & suâ proportione seruatæ, sunt applicanda. Ex quibus appetet, quid sit argumentatio obiectua, cùm aliud non sit ab obiecto argumentationis formalis.

Iam vero argumentatio sumpta vniuersè tot modis venit imprimis dividenda, quot disp. 2.9.2. citata diuis. 8. diuisus est a nobis discursus. Quocirca, primò penes diversitatem antecedentis, & consequentis simplicis, complexi, positivi, negati, & mixti in 25, membra est diuidenda argumentatio, sicut ibi discursus. Rursumque quod uis corum in alia quinque penes diversitatem connexionis antecedentis cum consequente Metaphysica, Physica, & Moralis in supremo, medio, & infimo gradu.

Secundò argumentatio de antecedente complexa, aut est de antecedente, cuius partes indiuisim connectuntur cum consequente, aut de antecedente, cuius partes connectuntur diuisim. Quæ differentia valde est notanda, ut latius ibid. diximus circa discursum.

Tertiò argumentatio sumpta vniuersè alia eu-
dens est, alia obscura. Idque aut ex parte ante-
P 4 dentis